

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
UNIVERSITY OF PIRAEUS

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

**ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ**

**ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΓΧΩΡΙΟ ΠΡΟΙΟΝ:
ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ**

Σάλτης Γεώργιος

Διπλωματική Εργασία υποβληθείσα στο Τμήμα Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Πειραιώς ως μέρος των απαιτήσεων για την απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στην Οικονομική και Επιχειρησιακή Στρατηγική.

Πειραιάς, Οκτώβριος 2016

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
UNIVERSITY OF PIRAEUS

UNIVERSITY OF PIRAEUS

DEPARTMENT OF ECONOMICS

MASTER PROGRAM IN
ECONOMIC AND BUSINESS STRATEGY

**GROSS DOMESTIC PRODUCT:
PROGRESS AND PREDICTIONS**

By
Saltis Georgios

Master Thesis submitted to the Department of Economics of the University of Piraeus in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Arts in Economic and Business Strategy.

Piraeus, October 2016

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου που στάθηκε αρωγός στη διάρκεια των σπουδών μου καθώς και την καθηγήτριά μου, κα. Κοτταρίδη, για την αμέριστη υποστήριξή της.

Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν: Εξέλιξη και Προβλέψεις

Σημαντικοί Όροι: Εθνικοί Λογαριασμοί, Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ), Ευρωπαϊκή Ένωση, Κατανάλωση, Επένδυση, Απασχόληση, Προβλέψεις.

Περίληψη

Οι Εθνικοί Λογαριασμοί αποτελούν την πηγή ενός πλήθους γνωστών οικονομικών δεικτών, οι οποίοι παρουσιάζονται στην παρούσα μελέτη. Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) είναι το πλέον χρησιμοποιούμενο μέτρο ανάπτυξης μιας οικονομίας, ενώ ταυτόχρονα, δείκτες που προέρχονται από αυτό- όπως το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε ευρώ ή το προσαρμοσμένο σε διάφορα επίπεδα τιμής- χρησιμοποιούνται ευρέως ως μέτρο σύγκρισης του βιοτικού επιπέδου ή για να παρακολουθείται η πορεία σύγκλισης εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ).

Επίσης, η εξέλιξη των συγκεκριμένων συνιστωσών του ΑΕΠ και των σχετικών δεικτών, όπως το επίπεδο παραγωγής, οι εισαγωγές και εξαγωγές, η εγχώρια (ιδιωτική και δημόσια) κατανάλωση ή οι επενδύσεις καθώς επίσης και το ύψος των εισοδημάτων και της αποταμίευσης, μπορεί να παρέχει πολύτιμες γνώσεις σχετικά με τις βασικές κινητήριες δυνάμεις της οικονομικής δραστηριότητας και, συνεπώς, να είναι η βάση για το σχεδιασμό, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των συγκεκριμένων πολιτικών της ΕΕ.

Στο πρώτο μέρος της μελέτης μας θα αναλύσουμε τις βασικές συνιστώσες του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος. Στο δεύτερο κεφάλαιο θα γίνει μια επισκόπηση της πορείας του ΑΕΠ από το 2003 έως το 2015 και θα διαλευκάνουμε το γιατί όλες οι προβλέψεις για το 2015 είχαν απόκλιση από τα πραγματοποιηθέντα μεγέθη. Συνεχίζοντας, θα αναλυθεί η οικονομική κρίση- αιτίες και αποτελέσματα, ειδικά στη χώρα μας. Στο τελευταίο κεφάλαιο θα μελετηθούν οι

προβλέψεις για την Ελλάδα από αρκετές πηγές, όπως είναι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Citygroup, η Standard & Poor's και το Ελληνικό Υπουργείο Οικονομικών.

Gross Domestic Product: Progress and Predictions

Keywords: National Accounts, Gross Domestic Product (GDP), European Union, Consumption, Investment, Employment, Predictions.

Abstract

[National accounts](#) are the source for a multitude of well-known [economic indicators](#) which are presented in this study. [Gross domestic product \(GDP\)](#) is the most frequently used measure for the overall size of an economy, while derived indicators such as GDP [per capita](#) — for example, in euro or adjusted for differences in price levels — are widely used for a comparison of living standards or to monitor the process of convergence across the [European Union \(EU\)](#).

Moreover, the development of specific GDP components and related indicators, such as those for economic output, imports and [exports](#), domestic (private and public) consumption or investments, as well as data on the distribution of income and savings, can give valuable insights into the main drivers of economic activity and thus be the basis for the design, monitoring and evaluation of specific EU policies.

In the first part of our study we will analyze the main components of Gross Domestic Product. In the second chapter, we will give an overview of GDP's process from 2003 to 2015 and clear up why all predictions for 2015 had a deviation from the realized sizes. We will continue with analyzing the economic crisis- causes and results, especially in our country, Greece.

In the last chapter, we will study predictions for Greece from multiple sources such as European Commission, Citygroup, Standard & Poor's and the Greek Ministry of Finance.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη	ix
Abstract	xi
Εισαγωγή	1

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 Μακροοικονομικοί δείκτες

1.1. Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ)	2
1.2. Ονομαστικό και πραγματικό Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν.....	3
1.3. Πληθωρισμός	3
1.4. Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ)	5
1.5. Ανεργία	6
1.5.1. Είδη Ανεργίας	6
1.5.2. Συνέπειες	8

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 Στατιστικά στοιχεία- Εθνικοί λογαριασμοί και ΑΕΠ

2.1 Κύρια στατιστικά στοιχεία	10
2.1.1 Μεταβολές του ΑΕΠ	10
2.1.2 Κύρια συγκεντρωτικά μεγέθη του ΑΕΠ	13
2.1.3 Παραγωγικότητα της εργασίας	15
2.1.4 Κατανάλωση και επενδύσεις	16
2.1.5 Εισόδημα	18
2.1.6 Κατανάλωση των νοικοκυριών	19
2.1.7. Ελληνικά Μεγέθη	19
2.2 Χρησιμότητα των στατιστικών δεδομένων	22

2.2.1 Το ΑΕΠ και οι κύριες συνιστώσες του	22
2.2.2 Ανάλυση ανά δραστηριότητα	23
2.3 Πλαίσιο	24
2.3.1 Ανάλυση οικονομικού κύκλου και μακροοικονομικής πολιτικής	24
2.3.2 Περιφερειακές, διαρθρωτικές και τομεακές πολιτικές	26
2.3.3 Καθορισμός στόχων, κριτήρια αναφοράς και εισφορές	27
2.3.4 Αναλυτές και φορείς διενέργειας προβλέψεων	27
2.4 Η πορεία του Ελληνικού ΑΕΠ το 2015 και οι λόγοι απόκλισης από την αρχική πρόβλεψη	28

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Η Κρίση Χρέους και η Επίδρασή της στο ΑΕΠ

3.1. Τα αίτια της οικονομικής κρίσης	31
3.2. Επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης	33

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Πρόσφατα στοιχεία και Προβλέψεις

4.1 Προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής	35
4.1.1. Προβλέψεις Οκτωβρίου 2015	37
4.1.2. Προβλέψεις Φεβρουαρίου 2016	42
4.1.3. Προβλέψεις Μαΐου 2016	46
4.2. Προβλέψεις της Citygroup	51
4.3 Προβλέψεις της Standard & Poor's Global Ratings	53
4.4. Προβλέψεις Ελληνικού Υπουργείου Οικονομικών	54
Συμπεράσματα	56
Βιβλιογραφία	57
Παράρτημα Πινάκων- Γραφημάτων	60

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο σημαντικότερος τομέας που καθορίζει την ευημερία και τον βαθμό ανάπτυξης μιας χώρας είναι η οικονομία της. Η πορεία της οικονομίας είναι εκείνη που επηρεάζει την πορεία εξέλιξης, το βαθμό ανταγωνιστικότητας, το επίπεδο απασχόλησης και το βιοτικό επίπεδο των πολιτών μιας χώρας. Η ακολουθούμενη πολιτική και ο στρατηγικός σχεδιασμός εκ μέρους των κυβερνήσεων, είναι τα στοιχεία που καθορίζουν τη συνολική πορεία και την εξέλιξη της οικονομίας τόσο σε τοπικό όσο και σε διεθνές επίπεδο.

Επομένως, με βάση τη μακροοικονομική θεωρία, για να μετρήσουμε και να συγκρίνουμε τα ποσοστά και τις επιδόσεις της κάθε χώρας και σε κάθε τομέα, συμβουλευόμαστε κάποιους δείκτες που χρησιμοποιούνται για να παραχθούν στατιστικά στοιχεία. Μερικοί από τους δείκτες που θα αναλυθούν και θα γίνουν αντικείμενο της μελέτης μας, είναι η αύξηση ή η μείωση του Α.Ε.Π., η μεταβολή του κατά κεφαλήν Α.Ε.Π., η διαφοροποίηση του Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή, τα επίπεδα αύξησης ή μείωσης της ανεργίας, και φυσικά η αύξηση ή η μείωση του δημόσιου χρέους.

Στη μελέτη που θα ακολουθήσει θα ασχοληθούμε καταρχάς με την επεξήγηση των μακροοικονομικών δεικτών και με το ποια συγκεκριμένα μεγέθη περιλαμβάνει ο καθένας. Στη συνέχεια θα παραθέσουμε τα επίσημα στατιστικά στοιχεία που αναδεικνύουν με ακρίβεια την πορεία του ΑΕΠ, τόσο στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όσο και της Ελλάδας από το 2003 έως και το 2016. Για την Ελλάδα συγκεκριμένα, θα παρουσιαστεί και θα σχολιαστεί το πώς η οικονομική κρίση επηρέασε τους μακροοικονομικούς της δείκτες, καθώς και τους βασικούς λόγους που τα πραγματικά της μεγέθη παρουσίασαν αποκλίσεις από τις προβλέψεις των επίσημων φορέων.

Ολοκληρώνοντας τη μελέτη μας, θα παρουσιάσουμε τις προβλέψεις για την πορεία της Ελληνικής Οικονομίας, όπως αυτές έχουν παρουσιαστεί από επίσημους και εξειδικευμένους φορείς και οργανισμούς, τόσο του εξωτερικού όσο και του Ελληνικού Υπουργείου Οικονομικών με σκοπό να γίνει εμφανής η διαφορά του τρόπου με τον οποίο αντιμετωπίζουν οι δύο πλευρές (Ελληνες και ξένοι) την βαθιά οικονομική κρίση την οποία αντιμετωπίζει η χώρα μας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ

1.1. Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (Α.Ε.Π.)

Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (Α.Ε.Π.) ή Gross Domestic Product (GDP) είναι η συνολική αξία όλων των τελικών αγαθών (υλικών και άυλων) που παράγονται σε μια χώρα σε ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα (συνήθως ενός έτους) και δείχνει το επίπεδο της οικονομικής ευημερίας μιας χώρας (Mankiw, G., 2002). Στην μέτρηση του Α.Ε.Π. δε συμπεριλαμβάνονται τα αγαθά και υπηρεσίες που παράγονται εκτός της αγοράς εργασίας, καθώς επίσης και οτιδήποτε έχει παραχθεί με παράνομες διαδικασίες.

Ένας τρόπος υπολογισμού του Α.Ε.Π. είναι το άθροισμα της κατανάλωσης, της επένδυσης, των δημοσίων δαπανών και των καθαρών εξαγωγών, δηλαδή :

$$\mathbf{GDP = C + I + G + NX}$$

όπου: (C) κατανάλωση, (I) επένδυση, (G) δημόσιες δαπάνες και (NX) οι καθαρές εξαγωγές.

Αναλυτικότερα:

- Κατανάλωση (Consumption) είναι η δαπάνη που πραγματοποιούν τα νοικοκυριά για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών, δηλαδή η συνολική τους κατανάλωση.
- Επένδυση (Investment) είναι η δαπάνη για την αγορά κεφαλαιουχικού εξοπλισμού, αποθεμάτων και παγίων, συμπεριλαμβανόμενης και της δαπάνης για την αγορά νέων κατοικιών. Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται και έξοδα αγοράς άυλων αγαθών, όπως τα έξοδα έρευνας και ανάπτυξης.
- Δημόσιες δαπάνες (Government Expenses) είναι οι δαπάνες για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών τις οποίες πραγματοποιεί η τοπική αυτοδιοίκηση και οι κυβερνήσεις των χωρών.
- Καθαρές εξαγωγές (Net Exports) είναι η δαπάνη για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται στην εγχώρια οικονομία και αγοράζονται από ξένες χώρες, αφού αφαιρεθούν οι εισαγωγές της χώρας από άλλες του εξωτερικού.

1.2. Ονομαστικό και Πραγματικό Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

Η μακροοικονομία χρησιμοποιεί δύο δείκτες μέτρησης του Α.Ε.Π.: Το ονομαστικό Α.Ε.Π. και το πραγματικό Α.Ε.Π. Στις μετρήσεις βέβαια και στην στατιστική απεικόνιση των αποτελεσμάτων, αυτό που λαμβάνεται τελικά υπ' όψιν είναι το πραγματικό Α.Ε.Π., καθώς αυτός είναι ο δείκτης που παρουσιάζει την πραγματική εικόνα του δείκτη.

Το ονομαστικό Α.Ε.Π. μετρά τη χρηματική αξία της παραγωγής μιας οικονομίας σε τρέχουσες τιμές. Αυξάνεται είτε γιατί έχει αυξηθεί το επίπεδο παραγωγής, είτε γιατί έχει αυξηθεί το επίπεδο των τιμών είτε γιατί έχουν αυξηθεί και τα δύο.

Το πραγματικό Α.Ε.Π. μετρά το μέγεθος της παραγωγής σε σταθερές τιμές, συγκρινόμενο με το επίπεδο του Α.Ε.Π. στο έτος βάσης. Το πραγματικό Α.Ε.Π. αυξάνεται μόνο όταν η ποσότητα παραγόμενων αγαθών και υπηρεσιών έχει αυξηθεί (Froyen, 1990).

Το πραγματικό Α.Ε.Π. υπολογίζεται ως εξής :

$$\text{Α.Ε.Π. σε σταθερές τιμές} = \text{Α.Ε.Π. σε τρέχουσες τιμές} / \text{Δείκτης τιμών έτους} * 100$$

1.3. Πληθωρισμός

Ως πληθωρισμός ορίζεται η συνεχής αύξηση του γενικού επιπέδου των τιμών μιας οικονομίας μέσα σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Ο πληθωρισμός μπορεί να λάβει είτε θετικές τιμές, είτε αρνητικές, πράγμα που συμβαίνει σπάνια.

Όπως είναι γνωστό, οι τιμές στις αγορές καθορίζονται με βάση τις δυνάμεις της προσφοράς και της ζήτησης των προϊόντων και υπηρεσιών. Ο πληθωρισμός εξαρτάται επίσης από τις δυνάμεις αυτές όπως και από την ποσότητα χρήματος που κυκλοφορεί στη οικονομία και την αγορά. Καθώς αυξάνεται το επίπεδο των τιμών, το πραγματικό εισόδημα μειώνεται και αντίστροφα. Ο πληθωρισμός επομένως διαδραματίζει πολύ σημαντικό ρόλο στην πορεία της οικονομίας και γι' αυτό θεωρείται ως ένας από τους βασικότερους δείκτες της μακροοικονομικής (Baumol & Blinder, 2012).

Τα αίτια του πληθωρισμού μπορούμε να τα χωρίσουμε σε δύο βασικές κατηγορίες:

- *Ο Πληθωρισμός Ζήτησης* είναι η συνεχής αύξηση του γενικού επιπέδου των τιμών λόγω αυξημένης ζήτησης και μειωμένης προσφοράς των παραγόμενων αγαθών και των προσφερόμενων υπηρεσιών.
- *Ο Πληθωρισμός Κόστους* είναι η αύξηση του κόστους παραγωγής των διαφόρων προϊόντων συνεπώς και η αύξηση των τιμών των παραγόμενων προϊόντων. Όσο αυξάνεται το κόστος παραγωγής, τόσο θα πρέπει να αυξηθεί και η τιμή πώλησης του προϊόντος για να επέλθει γενική ισορροπία. Ο Πληθωρισμός Κόστους είναι πολύ χρήσιμος ειδικά στη σημερινή κατάσταση της χώρας, καθώς ερμηνεύει την ύπαρξη πληθωρισμού σε περιόδους οικονομικής στασιμότητας ή ύφεσης και αυξημένης ανεργίας (Λιανός, Μπένος, 2013).

Οι συνέπειες της αύξησης του πληθωρισμού είναι:

- Το κλίμα αβεβαιότητας και η χαμηλή ανάπτυξη.
- Η μείωση της αγοραστικής δύναμης των καταναλωτών.
- Η μειωμένη ροπή προς αποταμίευση των χρημάτων των καταναλωτών.
- Ο υπερπληθωρισμός.

Πιο συγκεκριμένα, το επίπεδο του πληθωρισμού μιας χώρας διέρχεται από συνεχείς και μεγάλες σε εύρος μεταβολές, ως αποτέλεσμα των αυξομειώσεων της προσφοράς και της ζήτησης. Για το λόγο αυτό είναι φυσικό να παράγεται αβεβαιότητα για το μέλλον τόσο στους καταναλωτές, όσο και στις επιχειρήσεις καθώς δεν γνωρίζουν τις μελλοντικές τιμές των προϊόντων ή υπηρεσιών στην αγορά. Το αποτέλεσμα είναι να υπάρχει χαμηλός ρυθμός ανάπτυξης της οικονομίας λόγω του μειωμένου επιπέδου παραγωγής, άρα και της πτώσης των πωλήσεων από τις επιχειρήσεις στους καταναλωτές (Μόσχος, 2006).

Ο πληθωρισμός επίσης προκαλεί διαχρονικά και την πτώση της αξίας του χρήματος, δηλαδή τη μείωση της αγοραστικής δύναμης των καταναλωτών. Καθώς αυξάνονται οι τιμές των προϊόντων ή των υπηρεσιών και το εισόδημα παραμένει σταθερό ή μειώνεται, μειώνεται αυτόματα και δυνατότητα αγοράς προϊόντων. Παράλληλα όμως παρατηρείται και μια μειωμένη τάση για την αποταμίευση εκ μέρους των καταναλωτών. Αυτό συμβαίνει καταρχάς λόγω της μείωσης των

εισοδημάτων τους και δεύτερον γιατί ένα μεγάλο μέρος του εισοδήματος αναλώνεται για την κάλυψη των βασικών αναγκών ενός νοικοκυριού.

Τέλος, με την έννοια του υπερπληθωρισμού, νοείται η υπερβολική αύξηση του πληθωρισμού και η ανεξέλεγκτη αύξηση του επιπέδου τιμών σε αγαθά και υπηρεσίες. Ουσιαστικά πρόκειται για μια κατάσταση, στην οποία έχει χαθεί ο έλεγχος και επικρατεί μια γενικότερη αναστάτωση στις αγορές. Ως αποτέλεσμα φυσικά, μειώνεται η ζήτηση στην αγορά, αφού οι καταναλωτές δεν μπορούν να αγοράσουν πλέον προϊόντα λόγω των πολύ υψηλών τιμών (<https://powerpolitics.eu>). Επειδή το μέγεθος του πληθωρισμού έχει προκύψει από τη μέτρηση της ποσοστιαίας μεταβολής του επιπέδου των τιμών όχι για το σύνολο των αγαθών ή των υπηρεσιών, αλλά για κάποια συγκεκριμένα αγαθά ή υπηρεσίες (βασικά είδη), υπάρχει και το ενδεχόμενο οι τιμές των αγαθών να μην έχουν μεταβληθεί στο σύνολό τους, οπότε και σε αυτήν την περίπτωση δεν προσμετρείται.

1.4. Δείκτης Τιμών Καταναλωτή

Ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή καταρτίζεται από την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ) και χρησιμοποιείται για τη μέτρηση των μεταβολών του γενικού επιπέδου των τιμών των αγαθών και υπηρεσιών που συνθέτουν το «καλάθι της νοικοκυράς».

Για να μετρηθεί λοιπόν η μεταβολή του πληθωρισμού χρησιμοποιείται μεταξύ άλλων και ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση χρησιμοποιείται ο Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή. Η Eurostat η οποία αποτελεί την Στατιστική Υπηρεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, χρησιμοποιεί τα δεδομένα των εθνικών στατιστικών υπηρεσιών για να υπολογίσει τον Εναρμονισμένο Δείκτη για την Ευρωζώνη και το σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η εναρμονισμένη μέθοδος επιτρέπει τη σύγκριση μεταξύ των στατιστικών στοιχείων των κρατών μελών.

Ο Δείκτης Τιμών Καταναλωτή και ειδικότερα ο Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή είναι από τους πιο σημαντικούς οικονομικούς δείκτες, γιατί αναδεικνύει με ακρίβεια την καταναλωτική συμπεριφορά που βιώνουν τα νοικοκυριά στην καθημερινή τους ζωή. Επομένως χρησιμοποιώντας ως βάση τα στατιστικά στοιχεία και τους οικονομικούς δείκτες μιας οικονομίας, μπορούν να εξαχθούν αποτελέσματα και συμπεράσματα για τα οικονομικά μεγέθη και την πορεία της οικονομίας μιας χώρας.

1.5. Ανεργία

Η ανεργία είναι ένα από τα πιο σοβαρά ζητήματα που μαστίζουν τις περισσότερες χώρες του κόσμου και ειδικότερα τη χώρα μας. Σε μια εποχή βαθιάς οικονομικής κρίσης όπως αυτή που διανύουμε, το επίπεδο της ανεργίας καθορίζει τόσο την οικονομική όσο και τη γενικότερη ορθολογική ανάκαμψη και ανάπτυξη μια χώρας. Όταν το ποσοστό της ανεργίας κυμαίνεται σε χαμηλά επίπεδα, αυτό συνεπάγεται υψηλό επίπεδο παραγωγικής δυναμικότητας (INE-ΓΣΕΕ, 2008). Με τις κατάλληλες πολιτικές διαχείρισης και τα κατάλληλα προγράμματα καταπολέμησης της ανεργίας, το ποσοστό της μπορεί να κρατείται σε χαμηλά επίπεδα.

1.5.1. Είδη Ανεργίας

Τα είδη της ανεργίας, προσδιορίζουν και τα αίτια της. Αυτά είναι:

- Εποχιακή ανεργία

Πολλές επιχειρήσεις, κυρίως οι αγροτικές και οι τουριστικές, παρουσιάζουν συστηματικές μεταβολές στην παραγωγική τους δραστηριότητα κατά τη διάρκεια του έτους. Οι μεταβολές της παραγωγής συνοδεύονται από αντίστοιχες μεταβολές της απασχόλησης εργατικού δυναμικού και, συνεπώς, από μεταβολές της ανεργίας. Αυτή η ανεργία ονομάζεται εποχιακή. Χαρακτηριστικά της εποχιακής ανεργίας είναι ότι επαναλαμβάνεται κάθε χρόνο και είναι προσωρινή, προβλεπόμενη και μικρής σχετικά διάρκειας.

- Ανεργία τριβής

Ανεργία τριβής είναι εκείνη η οποία οφείλεται στην αδυναμία της αγοράς να απορροφήσει άμεσα ανέργους, παρότι υπάρχουν κενές θέσεις εργασίας, για τις οποίες οι άνεργοι έχουν τα απαραίτητα προσόντα και επαγγελματική εξειδίκευση. Η ανεργία τριβής οφείλεται στην αδυναμία των εργατών να εντοπίσουν αμέσως τις κενές θέσεις εργασίας και στην αδυναμία των επιχειρήσεων να εντοπίσουν τους άνεργους εν δυνάμει εργαζόμενους. Επίσης, μπορεί να οφείλεται στη γεωγραφική απόσταση μεταξύ της περιοχής όπου υπάρχει ανεργία και αυτής όπου υπάρχουν κενές θέσεις εργασίας. Γενικότερα οφείλεται στην έλλειψη ενός επαγγελματικού συστήματος πληροφοριών για ύπαρξη ανέργων και επιχειρήσεων με κενές θέσεις εργασίας.

- Διαρθρωτική ανεργία

Όταν σε μια οικονομία υπάρχουν άνεργοι και κενές θέσεις εργασίας, αλλά οι άνεργοι δεν μπορούν να απασχοληθούν στις υπάρχουσες κενές θέσεις, επειδή υπάρχει αναντιστοιχία ανάμεσα στα προσόντα και την εξειδίκευση των ανέργων και σε αυτά που απαιτούνται για την κάλυψη των κενών θέσεων, η ανεργία αυτή ονομάζεται διαρθρωτική. Οφείλεται σε τεχνολογικές μεταβολές, οι οποίες δημιουργούν νέα επαγγέλματα και αχρηστεύουν άλλα, και σε αλλαγές στη διάρθρωση της ζήτησης, οι οποίες αυξάνουν τη ζήτηση ορισμένων προϊόντων και ταυτόχρονα μειώνουν τη ζήτηση άλλων. Όπως είναι φανερό, η διαρθρωτική ανεργία δημιουργείται από την δυσαναλογία που υπάρχει προσφοράς και ζήτησης των διαφόρων ειδικεύσεων. Η μείωσή της απαιτεί επανεκπαίδευση των ανέργων, ώστε να αποκτήσουν τις ειδικεύσεις στις οποίες υπάρχει έλλειψη. Διαφορετικά, η διαρθρωτική ανεργία μπορεί να είναι μεγάλης διάρκειας.

- Κεϋνσιανή ανεργία

Η ανεργία λόγω ανεπαρκούς ζήτησης ονομαζόμενη και κεϋνσιανή ανεργία, είναι εκείνη που προέρχεται από την πτώση της οικονομικής δραστηριότητας στις φάσεις της καθόδου και της ύφεσης του οικονομικού κύκλου. Πρόκειται, δηλαδή, για αδυναμία της συνολικής ζήτησης της οικονομίας να απορροφήσει τη συνολική προσφορά του εργατικού δυναμικού. Η ανεργία αυτή έχει κυκλικό χαρακτήρα, δηλαδή επαναλαμβάνεται, και η διάρκειά της εξαρτάται από τη διάρκεια του οικονομικού κύκλου (Λιανός, 2013).

Πέρα βέβαια από τα παραπάνω αίτια της ανεργίας, που αφορούν ακόμα και τις ανεπτυγμένες χώρες, υπάρχουν και άλλοι λόγοι για τους οποίους το ποσοστό ανεργίας μπορεί να εκτιναχθεί στα ύψη και αφορούν κυρίως τις χώρες που βρίσκονται σε ύφεση. Κάποιες από αυτές τις αιτίες είναι η οικονομική κρίση και οι αλλαγές που έχει επιφέρει στην αγορά εργασίας, τα πολιτικά συμφέροντα και το κακό εκπαιδευτικό σύστημα με την έλλειψη ευκαιριών που απορρέει από αυτό, φαινόμενο ιδιαίτερα εμφανές στη χώρα μας.

Σε περιόδους βαθιάς και διαρκούς κρίσης, όπως αυτή που διανύουμε τα τελευταία έτη, σαφώς δημιουργούνται λιγότερες δυνατότητες και ευκαιρίες σε μια χώρα να δημιουργήσει θέσεις εργασίας και απασχόλησης, έτσι ώστε να μπορέσει να ανακάμψει. Εφόσον λοιπόν δεν

δημιουργούνται θέσεις εργασίας, δεν μπορεί να αναπτυχθεί και η οικονομία της χώρας. Το κλείσιμο των επιχειρήσεων λόγω της αδυναμίας τους να επιβιώσουν εν μέσω κρίσης, οδηγεί στη μείωση των θέσεων εργασίας.

Παράλληλα η ανεργία εντείνεται και λόγω των ραγδαίων αλλαγών που έχουν επέλθει στην αγορά εργασίας. Η αγορά εργασίας σήμερα έχει αλλάξει κατά πολύ σε σχέση με τα παλαιότερα χρόνια και αυτό βέβαια εξαιτίας των συνθηκών και των αναγκών της εποχής. Πολλά επαγγέλματα έχουν πάψει πλέον να υφίστανται κυρίως λόγω της εξέλιξης της τεχνολογίας που είχε ως συνέπεια τη μηχανοποίηση της εργασίας και την αυτοματοποίηση της παραγωγής.

Επίσης, οι πολιτικές που εφαρμόζονται από τις εκάστοτε κυβερνήσεις, με σκοπό την άνθηση της οικονομίας, συχνά έχουν οδηγήσει στο αντίθετο αποτέλεσμα. Είναι χαρακτηριστική η σκοπιμότητα που έγκειται στα πολιτικά συμφέροντα και την ενίσχυση των μεγάλων επιχειρήσεων και των ισχυρών οικονομικά επιχειρηματιών εις βάρος των λιγότερων ισχυρών. Ο διαμοιρασμός των οικονομικών κονδυλίων γίνεται άνισα και απώτερος σκοπός αυτών των πολιτικών είναι η στοχευμένη υποστήριξη με σκοπό την ψηφοθηρία.

Τέλος, το ανεπαρκές εκπαιδευτικό σύστημα και η έλλειψη ευκαιριών που απορρέει από αυτό, αναδείχθηκε έντονα τα τελευταία χρόνια και διογκώθηκε με την εκτόνωση της κρίσης. Ταυτόχρονα με την ελλιπή εκπαίδευση και κατάρτιση των σπουδαστών και μελλοντικών εργαζομένων από το ίδιο το εκπαιδευτικό σύστημα, υπάρχει και αδυναμία στο ίδιο το εκπαιδευτικό σύστημα να προσαρμοστεί στις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Αυτό σημαίνει ότι οι εργαζόμενοι δεν έχουν τις κατάλληλες γνώσεις και την κατάλληλη μόρφωση για να ανταποκριθούν στις ανάγκες της αγοράς. Αποτέλεσμα όλων των παραπάνω είναι η μετατροπή αυτών των ευκαιριών σε απορρίψεις, σε απαξίωση και σε κλειστές πόρτες εργασίας.

1.5.2. Συνέπειες

Οι συνέπειες της ανεργίας είναι πολλές και δυσάρεστες και μπορούν να χωριστούν σε δύο κατηγορίες: σε κοινωνικές και σε ατομικές. Οι κοινωνικές συνέπειες της ανεργίας μπορεί να είναι μεταξύ άλλων:

- ✘ Η εμφάνιση αντικοινωνικών φαινομένων.
- ✘ Η άνηση της παραοικονομίας.
- ✘ Η μετανάστευση.
- ✘ Η έλλειψη συλλογικότητας και προόδου της κοινωνίας.

Οι ατομικές συνέπειες της ανεργίας μπορεί να είναι μεταξύ άλλων :

- ✘ Προβλήματα επιβίωσης και ικανοποίησης των βασικών αναγκών.
- ✘ Η επικράτηση συναισθημάτων άγχους, φόβου, ανασφάλειας και απογοήτευσης.
- ✘ Η έλλειψη εμπιστοσύνης του πολίτη προς το κράτος.

Εξαιτίας των συνεπειών της οικονομικής κρίσης και της συνεχόμενης αύξησης της ανεργίας, φυσικό επακόλουθο είναι να υπάρχει και αύξηση αντικοινωνικών φαινομένων. Φαινόμενα όπως η βία, τα ναρκωτικά και η εγκληματικότητα είναι σε άνηση. Παρατηρείται λοιπόν μεγάλη έξαρση της βίας οποιασδήποτε μορφής και αυτό απορρέει ως λογική συνέπεια της διαρκούς αναστάτωσης, της αγανάκτησης, του θυμού και της απόρριψης που υφίσταται ένα μεγάλο κομμάτι των νέων, στην προσπάθεια τους για την εξεύρεση εργασίας.

Ταυτόχρονα παρατηρείται μεγάλη άνηση της παραοικονομίας, των παράνομων δηλαδή οικονομικών δραστηριοτήτων παραγωγής και διακίνησης προϊόντων που εμφανίζεται τα τελευταία χρόνια πολύ έντονα στη χώρα μας. Η παραοικονομία αποτελεί έναν τρόπο εξασφάλισης εύκολου και γρήγορου κέρδους, ειδικά σε πολύ δύσκολες συνθήκες οικονομικής κρίσης.

Τέλος, η μετανάστευση είναι ένα φαινόμενο ιδιαίτερα έντονο στις μέρες μας. Όλο και περισσότεροι νέοι αποφασίζουν ή αναγκάζονται λόγω των συνθηκών να αλλάξουν χώρα, αναζητώντας το μέλλον τους σε κάποια άλλη, η οποία θα τους παρέχει περισσότερες ευκαιρίες εργασίας και καλύτερες συνθήκες διαβίωσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ-ΕΘΝΙΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΚΑΙ Α.Ε.Π.

Οι εθνικοί λογαριασμοί αποτελούν την πηγή πολλών ευρέως διαδεδομένων οικονομικών δεικτών. Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν είναι ο δείκτης που χρησιμοποιείται συχνότερα για τον προσδιορισμό του συνολικού μεγέθους μιας οικονομίας, ενώ παράγωγοι δείκτες, όπως για παράδειγμα το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π., σε ευρώ ή προσαρμοσμένο για τις διαφορές στα επίπεδα τιμών, χρησιμοποιούνται ευρέως για τη σύγκριση του βιοτικού επιπέδου ή για την παρακολούθηση της διαδικασίας σύγκλισης σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Επιπλέον, η ανάπτυξη ειδικών συνιστωσών του Α.Ε.Π. και ποικίλων σχετικών δεικτών, όπως εκείνων που αφορούν στην παραγωγή, στις εισαγωγές και τις εξαγωγές, στην εγχώρια (ιδιωτική και δημόσια) κατανάλωση ή στις επενδύσεις καθώς και στοιχεία σχετικά με την κατανομή του εισοδήματος και των αποταμιεύσεων, μπορεί να παρέχουν χρήσιμες πληροφορίες για τις κινητήριες δυνάμεις μιας οικονομίας και, κατά συνέπεια, να αποτελέσουν τη βάση για τον σχεδιασμό, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση συγκεκριμένων πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Σταματόπουλος, Θαλασσινός, 2010).

2.1. Κύρια Στατιστικά Στοιχεία

2.1.1. Μεταβολές του Α.Ε.Π. στην Ευρωπαϊκή Ένωση έως το 2014

Ξεκινώντας την ανάλυση από το 2008, η αύξηση του Α.Ε.Π. στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ-28) σε τρέχουσες τιμές επιβραδύνθηκε σημαντικά, ενώ το Α.Ε.Π. συρρικνώθηκε αισθητά το 2009 ως αποτέλεσμα της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης. Το 2010 ωστόσο σημειώθηκε και πάλι αύξηση στο Α.Ε.Π. της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνολικά και η πορεία αυτή συνεχίστηκε (αν και με σταδιακά βραδύτερο ρυθμό) κατά τα έτη 2011 έως το 2013. Η αύξηση επιταχύνθηκε και πάλι το 2014, καθώς το Α.Ε.Π. σε τρέχουσες τιμές αυξήθηκε κατά 3 %. Έως το 2014 το Α.Ε.Π. στην Ευρωπαϊκή Ένωση είχε φθάσει τα 13,9 τρισ.(13. 900 δισ. €), περίπου 6,2 % περισσότερο από ό, τι στις Ηνωμένες Πολιτείες (Πίνακας 1.1.), συνεχίζοντας την ανοδική του

πορεία και το 2015 φτάνοντας τα 14,6 τρις. €, σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα στοιχεία της Eurostat (Πίνακας 1.2).

Στη ζώνη του ευρώ (EE-19) αναλογούσε το 72,6% του Α.Ε.Π. της EE-28 το 2014, σημειώνοντας πτώση από το 75,8% το 2009. Το 2014 το άθροισμα των πέντε μεγαλύτερων οικονομιών των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Γερμανία, Γαλλία, Ηνωμένο Βασίλειο, Ιταλία και Ισπανία) ήταν 71,4%. Ωστόσο, οι συγκρίσεις μεταξύ χωρών θα πρέπει να γίνονται με προσοχή, αφού ιδίως οι διακυμάνσεις στις συναλλαγματικές ισοτιμίες ενδέχεται να επηρεάσουν σημαντικά την εξέλιξη των στοιχείων για το ονομαστικό Α.Ε.Π. όταν μετατρέπονται σε κοινό νόμισμα (<http://ec.europa.eu/eurostat>).

Για την καλύτερη αξιολόγηση του βιοτικού επιπέδου, γίνεται χρήση του κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. σε μονάδες αγοραστικής δύναμης, δηλαδή προσαρμοσμένου στο μέγεθος της οικονομίας ως προς τον πληθυσμό και στις διαφορές στα επίπεδα τιμών μεταξύ των χωρών (<http://www.agora.mfa.gr>). Το μέσο κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. στην EE-28 το 2013 ήταν 26,6 χιλιάδες μονάδες αγοραστικής δύναμης, ελαφρώς υψηλότερο από το μέγιστο επίπεδο (25,9 χιλιάδες) που σημειώθηκε το 2008, προτού γίνουν αισθητές οι συνέπειες της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης. Η σχετική θέση των επιμέρους χωρών μπορεί να εκφραστεί κατόπιν σύγκρισης με τον εν λόγω μέσο όρο, όπου η τιμή για την EE-28 ορίζεται ότι ισούται με 100. Η υψηλότερη σχετική τιμή μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης καταγράφηκε στο Λουξεμβούργο, όπου το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. σε μονάδες αγοραστικής δύναμης υπερέβαινε κατά περίπου 2,6 φορές τον μέσο όρο της EE-28 το 2013 (γεγονός το οποίο εξηγείται εν μέρει από τον σημαντικό ρόλο των μεθοριακών εργαζομένων από το Βέλγιο, τη Γαλλία και τη Γερμανία). Στον αντίποδα, το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. σε μονάδες αγοραστικής δύναμης στη Βουλγαρία ήταν μικρότερο από το ήμισυ του μέσου όρου της EE-28 το 2013 (<http://ec.europa.eu/eurostat>).

Η μεταβολή αυτών των στοιχείων κατά την τελευταία δεκαετία υποδηλώνει ότι πράγματι σημειώθηκε κάποιος βαθμός σύγκλισης όσον αφορά το βιοτικό επίπεδο, αφού τα περισσότερα κράτη μέλη που προσχώρησαν στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2004, το 2007 ή το 2013 πλησίασαν τον μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης παρά τη σχετική υστέρηση που παρατηρήθηκε κατά τη διάρκεια της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης. Κατόπιν σύγκρισης της κατάστασης

του 2013 με την αντίστοιχη του 2003, ενώ το Λουξεμβούργο, η Γερμανία και η Αυστρία υπερέβησαν ακόμη περισσότερο τον μέσο όρο της ΕΕ-28, αρκετά άλλα κράτη μέλη της ΕΕ-15, και ιδίως το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ιρλανδία, η Γαλλία και το Βέλγιο, πλησίασαν περισσότερο τον μέσο όρο της ΕΕ-28, (Πίνακας 1.3) την ίδια περίοδο που η Ιταλία και η Ισπανία υποχώρησαν και, ενώ ήταν πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ-28 ή στο ίδιο επίπεδο με αυτόν, βρέθηκαν κάτω από αυτόν. Η Λιθουανία, η Ρουμανία, η Εσθονία, η Σλοβακία, η Λετονία, η Πολωνία και η Βουλγαρία, ενώ ήταν κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ-28 το 2013, σημείωσαν τις μεγαλύτερες κινήσεις προς τον μέσο όρο της ΕΕ-28 έως το 2013, ενώ η Ελλάδα έπεσε περαιτέρω κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ-28, όπως επίσης και η Κύπρος και η Σλοβενία σε πολύ μικρότερο βαθμό (<http://ec.europa.eu/eurostat>).

Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση προκάλεσε βαθιά ύφεση στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στις ΗΠΑ το 2009, ενώ εν συνεχεία σημειώθηκε ανάκαμψη το 2010. Οι συνέπειες της κρίσης ήταν ήδη αισθητές το 2008 οπότε είχε σημειωθεί σχετικά μικρή μείωση του πραγματικού Α.Ε.Π. στις ΗΠΑ και μείωση του ποσοστού αύξησης στην ΕΕ-28. Το πραγματικό Α.Ε.Π. μειώθηκε κατά 4,4 % στην ΕΕ-28 το 2009, ενώ σημειώθηκε επίσης μείωση κατά 2,8 % στις ΗΠΑ. Η ανάκαμψη στην ΕΕ-28 εκφράστηκε με αύξηση του Α.Ε.Π. σε σταθερές τιμές κατά 2,1 % το 2010, την οποία ακολούθησε περαιτέρω άνοδος κατά 1,7 % το 2011. Εν συνεχεία, το Α.Ε.Π. μειώθηκε κατά 0,5 % το 2012 και παρέμεινε σταθερό το 2013, πριν σημειωθεί και πάλι αύξηση το 2014 (1,3 %). Στη ζώνη του ευρώ (ευρωζώνη των 19), τα αντίστοιχα ποσοστά αύξησης το 2010 και το 2011 ήταν παραπλήσια με εκείνα της ΕΕ-28, ενώ η μείωση το 2012 ήταν εντονότερη (-0,8 %) και διατηρήθηκε το 2013 (-0,4 %), πριν επιστρέψει το 2014 μικρότερη αύξηση (0,9 %) από ό,τι στην ΕΕ-28 συνολικά. Στις ΗΠΑ, η ανάκαμψη ήταν ελαφρώς εντονότερη από ό,τι στην ΕΕ-28 το 2010 και συγκρίσιμη το 2011. Ενώ η ανάκαμψη σταμάτησε στην ΕΕ-28 το 2012, συνεχίστηκε στις ΗΠΑ, με μεγέθυνση άνω του 2 % κατά την περίοδο 2012–14.

Μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ, η αύξηση του πραγματικού Α.Ε.Π. παρουσίασε σημαντικές αποκλίσεις, τόσο διαχρονικά όσο και μεταξύ χωρών (<http://www.agora.mfa.gr>). Μετά τη συρρίκνωση που παρατηρήθηκε το 2009 σε όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης πλην της Πολωνίας, η οικονομική μεγέθυνση επανήλθε σε 22 κράτη μέλη το 2010, τάση η οποία

διατηρήθηκε το 2011, οπότε καταγράφηκε αύξηση του πραγματικού Α.Ε.Π. σε 24 από τα κράτη μέλη της Ένωσης. Ωστόσο, το 2012 η πορεία αυτή αντιστράφηκε, καθώς μόνο λιγότερα από τα μισά (δεκατρία) κράτη μέλη κατέγραψαν οικονομική μεγέθυνση, ενώ το 2013 ο αριθμός αυτός αυξήθηκε σε 17 και το 2014 σε 23 (από 27 για τα οποία υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία).

Τα υψηλότερα ποσοστά μεγέθυνσης το 2014 καταγράφηκαν στην Ιρλανδία (4,8 %), στην Ουγγαρία (3,6 %), στη Μάλτα (3,5 %) και στην Πολωνία (3,4 %). Η μεγέθυνση το 2014 στην Ισπανία (1,4 %) ήταν οριακά πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ-28 (1,3 %) και ήταν η πρώτη ετήσια μεγέθυνση στην ισπανική οικονομία από το 2008. Ενώ η αύξηση του Α.Ε.Π. το 2014 στην Πορτογαλία (0,9 %) και στην Ελλάδα (0,8 %) ήταν κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ-28, για την Πορτογαλία ήταν η πρώτη ετήσια μεγέθυνση από το 2010 και για την Ελλάδα η πρώτη από το 2007. Η κυπριακή, η ιταλική και η φινλανδική οικονομία συρρικνώθηκαν για τρίτο συνεχές έτος το 2014, ενώ στην Κροατία οι συνεχείς ετήσιες μειώσεις του πραγματικού Α.Ε.Π. διήρκεσαν έξι έτη: σε τρία από τα εν λόγω τέσσερα κράτη μέλη η συρρίκνωση το 2014 ήταν σχετικά μικρή, με εξαίρεση την Κύπρο, όπου το Α.Ε.Π. μειώθηκε κατά 2,3 %.

Η συνολική επίδοση των οικονομιών των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αναλυόμενη καθ' όλη τη διάρκεια της περασμένης δεκαετίας, επιδεινώθηκε εξαιτίας των επιπτώσεων της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης (<http://www.agora.mfa.gr>). Ο μέσος ετήσιος ρυθμός ανάπτυξης της ΕΕ-28 και της ζώνης του ευρώ (ευρωζώνη των 19) μεταξύ 2004 και 2014 ήταν 0,9 % και 0,7 % αντίστοιχα. Εν προκειμένω, την υψηλότερη ανάπτυξη κατέγραψε η Πολωνία (μέση μεγέθυνση 3,9 % ετησίως) και η Σλοβακία (3,8 % ετησίως), και ακολουθούν η Ρουμανία (2,7 %), η Βουλγαρία, η Λετονία και η Μάλτα (όλες 2,5 %). Στον αντίποδα, η συνολική μεταβολή του πραγματικού Α.Ε.Π. κατά την περίοδο από το 2004 έως το 2014 ήταν αρνητική στην Ελλάδα, στην Ιταλία και στην Πορτογαλία (<http://ec.europa.eu/eurostat>).

2.1.2. Κύρια συγκεντρωτικά μεγέθη του Α.Ε.Π.

Ο πίνακας 2.1, όπου εξετάζεται το Α.Ε.Π. από τη σκοπιά της παραγωγής, παρέχει μια γενική εικόνα για τη σχετική σημασία των βασικότερων τομέων δραστηριοτήτων από την άποψη της συνεισφοράς τους στην ακαθάριστη προστιθέμενη αξία. Στο διάστημα μεταξύ 2003 και 2013,

όπου και η Eurostat παρέχει στοιχεία, το μερίδιο της βιομηχανίας στην προστιθέμενη αξία στην ΕΕ-28 μειώθηκε κατά 1,2 ποσοστιαίες μονάδες σε 19,1 %, ενώ ακολούθησαν, με μικρή διαφορά, το διανεμητικό εμπόριο, οι μεταφορές και οι υπηρεσίες στέγασης και εστίασης (19,0 %), το ποσοστό των οποίων μειώθηκε επίσης κατά 0,7 ποσοστιαίες μονάδες κατά τη διάρκεια της ίδιας δεκαετίας.

Αντιθέτως, το ποσοστό της δημόσιας διοίκησης, της εκπαίδευσης και της υγείας αυξήθηκε κατά 1,0 ποσοστιαία μονάδα και ανήλθε σε 19,4 % το 2013 και, συνεπώς, ενώ βρισκόταν στην τρίτη θέση, αναδείχθηκε στη μεγαλύτερη δραστηριότητα (σε αυτό το επίπεδο ανάλυσης) από την άποψη της προστιθέμενης αξίας. Οι αμέσως επόμενες εντονότερες δραστηριότητες το 2013 ήταν οι δραστηριότητες διαχείρισης ακίνητης περιουσίας (11,2 %), ακολουθούμενες από τις επαγγελματικές, επιστημονικές, τεχνικές, διοικητικές και υποστηρικτικές υπηρεσίες (επιχειρηματικές υπηρεσίες) (10,4 %), τον κατασκευαστικό κλάδο (5,7 %), τις χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές υπηρεσίες (5,5 %) και τις υπηρεσίες του τομέα των πληροφοριών και των επικοινωνιών (4,5 %). Τη μικρότερη συμβολή είχαν οι κλάδοι της ψυχαγωγίας και άλλων υπηρεσιών (3,6 %) και της γεωργίας, της δασοκομίας και της αλιείας (1,7 %).

Στον τομέα των υπηρεσιών αναλογούσε ποσοστό 73,6 % της συνολικής ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας της ΕΕ-28 το 2013 έναντι 71,5 % το 2003. Η σχετική σημασία των υπηρεσιών ήταν ιδιαίτερα μεγάλη στο Λουξεμβούργο, στην Κύπρο, στη Μάλτα, στην Ελλάδα, στη Γαλλία, στο Ηνωμένο Βασίλειο, στο Βέλγιο και στη Δανία, όπου αντιπροσώπευαν πάνω από τα τρία τέταρτα της συνολικής προστιθέμενης αξίας.

Οι διαρθρωτικές μεταβολές προκύπτουν, τουλάχιστον εν μέρει, από φαινόμενα όπως οι τεχνολογικές εξελίξεις, οι μεταβολές στις σχετικές τιμές, η εξωτερική ανάθεση και η παγκοσμιοποίηση, που έχουν συχνά ως αποτέλεσμα τη μεταφορά της μεταποιητικής δραστηριότητας σε περιφέρειες με χαμηλότερο κόστος εργασίας, τόσο εντός όσο και εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αρκετές δραστηριότητες επλήγησαν ιδιαίτερα από τη χρηματοπιστωτική και οικονομική κρίση και τα επακόλουθά της (<http://www.stochasis.com>). Η βιομηχανία κατέγραψε την εντονότερη συρρίκνωση μεταξύ 2007 και 2009, καθώς η προστιθέμενη αξία στην ΕΕ-28 μειώθηκε συνολικά κατά 12,6 % (από άποψη όγκου)· η βιομηχανική παραγωγή στην ΕΕ-

28 μειώθηκε περαιτέρω κατά 1,2 % μεταξύ 2011 και 2013. Ο κατασκευαστικός κλάδος σημείωσε τη βαθύτερη και πιο μακροχρόνια συρρίκνωση, με την παραγωγή να σημειώνει πτώση κατά 18,4 % μεταξύ 2007 και 2013, μειούμενη σε ετήσια βάση κατά τη διάρκεια της συγκεκριμένης περιόδου. Συνεπώς, η αύξηση κατά 0,7 % που σημειώθηκε στον κατασκευαστικό κλάδο το 2014 ήταν η πρώτη ετήσια μεγέθυνση σε επτά έτη. Στις επιχειρηματικές υπηρεσίες αφενός, καθώς και στο διανεμητικό εμπόριο, στις μεταφορές και στις υπηρεσίες στέγασης και εστίασης αφετέρου, παρατηρήθηκε επίσης σχετικά έντονη μείωση της προστιθέμενης αξίας το 2009, -7,1 % και -6,0 % αντίστοιχα. Στο διανεμητικό εμπόριο, στις μεταφορές και στις υπηρεσίες στέγασης και εστίασης καταγράφηκαν περαιτέρω δύο μικρότερες συρρικνώσεις της παραγωγής το 2012 και το 2013. Κατόπιν σχετικής σταθερότητας το 2009, η παραγωγή στον τομέα της γεωργίας, της δασοκομίας και της αλιείας μειώθηκε το 2010 κατά 3,1 % και ξανά το 2012 κατά 4,2 %. Μικρότερες μειώσεις όσον αφορά την προστιθέμενη αξία παρατηρήθηκαν σε άλλους τομείς δραστηριοτήτων κατά τη διάρκεια της κρίσης, ιδίως το 2009, το 2010 και το 2013 για τις χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές υπηρεσίες καθώς και για τον κλάδο των τεχνών, της ψυχαγωγίας, της αναψυχής και άλλων υπηρεσιών (Γράφημα 2.1). Δύο από τις δραστηριότητες που δε σημείωσαν ετήσια μείωση της προστιθέμενης αξίας για κανένα έτος κατά τη διάρκεια της κρίσης ήταν οι δραστηριότητες διαχείρισης ακίνητης περιουσίας και οι δραστηριότητες δημόσιας διοίκησης, άμυνας, εκπαίδευσης, υγείας και κοινωνικής πρόνοιας.

Το 2014 όλες οι δραστηριότητες σημείωσαν μεγέθυνση σε σύγκριση με το 2013. Οι δραστηριότητες με τη μεγαλύτερη μεγέθυνση ήταν η γεωργία, δασοκομία και αλιεία (2,8 %), οι επιχειρηματικές υπηρεσίες (2,5 %) και το διανεμητικό εμπόριο, μεταφορές, υπηρεσίες στέγασης και εστίασης (2,1 %), ενώ μεγέθυνση μόλις 0,1 % σημειώθηκε για τις χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες (<http://ec.europa.eu/eurostat>).

2.1.3. Παραγωγικότητα της εργασίας

Από την ανάλυση της παραγωγικότητας της εργασίας ανά απασχολούμενο κατά τη δεκαετία 2004-2014 προκύπτουν αυξήσεις (σε τρέχουσες τιμές) για όλες τις δραστηριότητες, οι οποίες κυμαίνονται στις περισσότερες περιπτώσεις από 16,9 % για το διανεμητικό εμπόριο, τις μεταφορές και τις υπηρεσίες στέγασης και εστίασης έως 30,9 % για τη βιομηχανία, ενώ μόνο τα

στοιχεία για τις υπηρεσίες πληροφοριών και επικοινωνιών (3,0 %) και τις επιχειρηματικές υπηρεσίες (8,4 %) βρίσκονται κάτω από αυτό το φάσμα (Γράφημα 2.2.).

Για να εξαλειφθούν οι επιπτώσεις του πληθωρισμού, η παραγωγικότητα της εργασίας ανά άτομο μπορεί επίσης να υπολογιστεί με χρήση στοιχείων για την παραγωγή σε σταθερές τιμές. Τα στοιχεία για την εξέλιξη της παραγωγικότητας που υπολογίστηκε είτε ανά απασχολούμενο είτε ανά δεδουλευμένη ώρα εργασίας παρουσιάζονται στον πίνακα 2.2. Η παραγωγικότητα της εργασίας ανά άτομο αυξήθηκε, σε πραγματικούς όρους, κατά τη δεκαετία 2004-2014 σχεδόν σε όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ μόνο η Ελλάδα, η Ιταλία και το Λουξεμβούργο (2004 έως 2012) σημείωσαν πτώση. Η Κροατία επίσης σημείωσε πτώση, αλλά αυτό μπορεί, τουλάχιστον εν μέρει, να οφείλεται σε διακοπή σειράς. Κατά την ίδια περίοδο, από το 2004 έως το 2014, η παραγωγικότητα της εργασίας ανά ώρα εργασίας αυξήθηκε σε όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης εκτός από την Ελλάδα και την Ιταλία. Εκτός από τα κράτη μέλη με διακοπή σειράς, οι μεγαλύτερες αυξήσεις και στα δύο μεγέθη της πραγματικής παραγωγικότητας της εργασίας που εμφανίζονται στον πίνακα 2.2. σημειώθηκαν στη Βουλγαρία, στην Εσθονία, στη Λιθουανία και στη Σλοβακία (<http://ec.europa.eu/eurostat>)..

2.1.4. Κατανάλωση και επενδύσεις

Από την ανάλυση των μεταβολών στις συνιστώσες του Α.Ε.Π. από τη σκοπιά των δαπανών παρατηρείται ότι η τελική καταναλωτική δαπάνη σε ολόκληρη την ΕΕ-28 αυξήθηκε κατά 9,0 % από άποψη όγκου μεταξύ 2004 και 2014 (Γράφημα 2.3.), παρά την ελαφρά μείωση που σημειώθηκε το 2009 και το 2012. Η τελική καταναλωτική δαπάνη της γενικής κυβέρνησης αυξήθηκε με κάπως ταχύτερο ρυθμό, κατά 13,0 % μεταξύ 2004 και 2014. Κατά την ίδια περίοδο, ο ακαθάριστος σχηματισμός κεφαλαίου σημείωσε πτώση κατά 1,8 %, κυρίως λόγω δραστηκών μειώσεων το 2009, το 2012 και το 2013, ενώ η αύξηση των εξαγωγών υπερέβη σημαντικά την αύξηση των εισαγωγών τα τελευταία έτη.

Μετά την πτώση που σημείωσαν το 2009, οι καταναλωτικές δαπάνες των νοικοκυριών και των μη κερδοσκοπικών ιδρυμάτων που εξυπηρετούν νοικοκυριά ανέκαμψαν το 2010 (αύξηση 0,8 % από άποψη όγκου) και αυξήθηκαν περαιτέρω το 2011 (0,3 %), ενώ μειώθηκαν εκ νέου το 2012

(-0,7 %) και το 2013 (-0.1 %). Το 2014, οι δαπάνες αυτές αυξήθηκαν κατά 1,3 %, σημειώνοντας τη μεγαλύτερη ετήσια αύξηση σε πραγματικούς όρους από το 2007. Το 2010, ο ρυθμός αύξησης των δαπανών της γενικής κυβέρνησης επιβραδύνθηκε από άποψη όγκου, και αυτό το ποσοστό αλλαγής παρέμεινε σχετικά σταθερό (από 0,3 % έως -0,2 %) μεταξύ 2011 και 2013, πριν επανέλθει σε κάπως ισχυρότερη μεγέθυνση (1 %) το 2014. Παρά την αύξηση που παρουσίασε το 2011 (2 %), ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου στην ΕΕ-28 δεν ανέκαμψε πλήρως από τη δραστική μείωση που είχε σημειώσει το 2009 (-11,9 %) και επανήλθε σε αρνητικό ρυθμό μεταβολής το 2012 και το 2013. Το 2014, ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου αυξήθηκε κατά 2,3 % σε πραγματικούς όρους, σημειώνοντας τη μεγαλύτερη αύξηση από το 2007. Σε τρέχουσες τιμές, οι καταναλωτικές δαπάνες των νοικοκυριών και των μη κερδοσκοπικών ιδρυμάτων που εξυπηρετούν νοικοκυριά αποτέλεσαν ποσοστό 56,9 % του Α.Ε.Π. της ΕΕ-28 το 2014, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό των δαπανών της γενικής κυβέρνησης ήταν 20,9 % και του ακαθάριστου σχηματισμού κεφαλαίου ήταν 19,3 %.

Μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης διαπιστώθηκαν μεγάλες αποκλίσεις όσον αφορά τη συνολική ένταση των επενδύσεων, κάτι το οποίο ενδέχεται, εν μέρει, να αντικατοπτρίζει τα διαφορετικά στάδια οικονομικής ανάπτυξης καθώς και τη δυναμική της μεγέθυνσης τα τελευταία έτη (Γράφημα 2.4.). Το 2014, ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου ως ποσοστό του Α.Ε.Π. ήταν 19,3 % στην ΕΕ-28 και 19,5 % στη ζώνη του ευρώ (ευρωζώνη των 19). Τα υψηλότερα ποσοστά σημειώθηκαν στην Εσθονία (25,8 %), στην Τσεχική Δημοκρατία (25,3 %), στο Βέλγιο, στη Σουηδία (και στα δύο κράτη 23,1 %), στη Λετονία (23,0 %) και τα χαμηλότερα στην Κύπρο (10,8 %) και στην Ελλάδα (11,6 %).

Το μεγαλύτερο ποσοστό των επενδύσεων πραγματοποιήθηκε από τον ιδιωτικό τομέα. Το 2013 οι επενδύσεις των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών ανήλθαν σε ποσοστό 16,7 % του Α.Ε.Π. της ΕΕ-28, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τις επενδύσεις του δημόσιου τομέα ήταν 3,3 %. Σε σχετικούς όρους, οι δημόσιες επενδύσεις ήταν υψηλότερες στην Εσθονία (5,5 % του Α.Ε.Π.), οι δε επενδύσεις του επιχειρηματικού τομέα στη χώρα αυτή ήταν (17,8 %), ενώ οι επενδύσεις των νοικοκυριών ήταν υψηλότερες στη Φινλανδία (6,4 %). Οι επενδύσεις των νοικοκυριών (ως ποσοστό του Α.Ε.Π.) το 2013 ήταν σημαντικά χαμηλότερες από ό,τι το 2003 στην Ιρλανδία, στην Ισπανία και στην Κύπρο, ενώ ήταν σημαντικά υψηλότερες στη Ρουμανία (σύγκριση μεταξύ

2012 και 2003). Παρόμοια σύγκριση δείχνει σχετικά μεγάλη πτώση στην Εσθονία, στη Σλοβενία και στη Σλοβακία όσον αφορά τις επιχειρηματικές επενδύσεις (<http://ec.europa.eu/eurostat>).

2.1.5. Εισόδημα

Από την ανάλυση του Α.Ε.Π. στην ΕΕ-28 ως προς το εισόδημα προκύπτει ότι η κατανομή του εισοδήματος που απορρέει από την παραγωγική διαδικασία μεταξύ των συντελεστών παραγωγής αφορούσε κυρίως το εισόδημα εξαρτημένης εργασίας, που ανήλθε σε ποσοστό 47,9 % του Α.Ε.Π. το 2014. Το ποσοστό του ακαθάριστου λειτουργικού πλεονάσματος και του μεικτού εισοδήματος ανήλθε σε 40,2 % του Α.Ε.Π., ενώ το ποσοστό των φόρων επί της παραγωγής και των εισαγωγών μείον τις επιδοτήσεις ήταν 11,9 % (Γράφημα 2.5). Η Ρουμανία είχε το χαμηλότερο ποσοστό του εισοδήματος εξαρτημένης εργασίας στο Α.Ε.Π. (31,3 %), ακολουθούμενη από την Ελλάδα 33,4 %, ενώ ποσοστά 50 % ή υψηλότερα σημειώθηκαν σε επτά κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με μέγιστο ποσοστό ύψους 53,1 % στη Δανία.

Στο Γράφημα 2.6 (το οποίο βασίζεται σε τρέχουσες τιμές) φαίνεται ότι, όσον αφορά τα αντίστοιχα συγκεντρωτικά μεγέθη για το εισόδημα, έως το 2011 ή το 2012 είχαν καλυφθεί οι απώλειες που σημειώθηκαν κατά τη διάρκεια της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης. Το 2009 το εισόδημα εξαρτημένης εργασίας μειώθηκε κατά 2,9 %, αλλά έως το 2014 ήταν κατά 8,5 % υψηλότερο από τα αντίστοιχα επίπεδα του 2008. Ως προς το ακαθάριστο λειτουργικό πλεόνασμα και το μεικτό εισόδημα, είχε ήδη διαπιστωθεί στασιμότητα το 2008, την οποία ακολούθησε πτώση κατά 7,9 % το 2009. Έως το 2011, το εν λόγω συγκεντρωτικό στοιχείο εισοδήματος είχε επανέλθει σε επίπεδο το οποίο υπερέβαινε το μέγιστο ποσοστό που είχε σημειωθεί προ κρίσης (το 2008) και έως το 2014 είχε υπερβεί την εν λόγω μέγιστη τιμή κατά 4,1 %. Η μείωση των φόρων επί της παραγωγής και των εισαγωγών μείον τις επιδοτήσεις είχε ήδη ξεκινήσει το 2008 (-3,1 %) και επιταχύνθηκε το 2009 (-9,3 %). Έως το 2011, αυτές οι απώλειες είχαν καλυφθεί και το 2014 το συγκεκριμένο συγκεντρωτικό στοιχείο εισοδήματος υπερέβαινε κατά 9,7 % την προηγούμενη μέγιστη τιμή του (το 2007) (<http://ec.europa.eu/eurostat>).

2.1.6. Κατανάλωση των νοικοκυριών

Οι καταναλωτικές δαπάνες των νοικοκυριών αντιστοιχούσαν τουλάχιστον στο ήμισυ του Α.Ε.Π. στα περισσότερα κράτη μέλη της ΕΕ το 2014. Το εν λόγω ποσοστό ήταν υψηλότερο στην Ελλάδα (69,5 %), στην Κύπρο (68,7 %), στην Πορτογαλία (64,0 %) και στη Λιθουανία (63,7 %). Αντιθέτως, το χαμηλότερο ποσοστό καταγράφηκε στο Λουξεμβούργο (29,6 %, στοιχεία του 2013), το οποίο, ωστόσο, είχε την κατά πολύ υψηλότερη μέση κατά κεφαλή καταναλωτική δαπάνη των νοικοκυριών (24,6 χιλιάδες ευρώ) — βλέπε πίνακα 2.3. Το 2014 η μέση κατά κεφαλή καταναλωτική δαπάνη των νοικοκυριών στη Φινλανδία ήταν 5,3 χιλιάδες ευρώ υψηλότερη από ό,τι 10 έτη ενωρίτερα. Οι μικρότερες αυξήσεις κατά την ίδια περίοδο σημειώθηκαν στην Ελλάδα, στην Ιρλανδία και στην Ουγγαρία (<http://ec.europa.eu/eurostat>).

2.1.7. Ελληνικά Μεγέθη

Η Οικονομία

Η ελληνική οικονομία, έχοντας σημειώσει υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης έως το έτος 2008, έδειξε σημεία ύφεσης το 2009, ως αποτέλεσμα της διεθνούς χρηματοπιστωτικής κρίσης, ενώ από το έτος 2010 και μετά η ύφεση εντάθηκε σημαντικά λόγω δημοσιονομικών ανισορροπιών. Η ανάγκη εξυγίανσης, οδήγησε τη χώρα στην ένταξή της σε τριμερή μηχανισμό οικονομικής στήριξης, αποτελούμενο από την Ευρωπαϊκή Ένωση, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (Visvizi, 2012). Η αυστηρή εισοδηματική πολιτική και ο δραστηκός περιορισμός των δημοσίων δαπανών που ασκήθηκαν κατά τα τελευταία πέντε έτη επηρέασαν, όπως ήταν αναμενόμενο, αρνητικά την εξέλιξη του Α.Ε.Π., με αποτέλεσμα το μέγεθός του να σημειώσει πτώση κατά 5,4% το 2010, κατά 8,9% το 2011, κατά 6,6% το 2012 και κατά 3,9% το 2013 (σταθερές τιμές έτους 2010). Κατά το 2014 η ελληνική οικονομία επέστρεψε σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης της τάξης του 0,8%.

Δημόσιο Έλλειμμα

Το δημόσιο έλλειμμα μειώθηκε από 15,3% το 2009 σε 11,1% το 2010, σε 10,2% το 2011 και σε 8,7% το 2012, αυξήθηκε σε 12,3% το 2013 αλλά μειώθηκε ξανά σημαντικά το 2014, φθάνοντας στο 3,5% του Α.Ε.Π., ενώ κατά τα έτη 2013 και 2014 επετεύχθη πρωτογενές πλεόνασμα.

Με την επιτάχυνση των μεταρρυθμίσεων, που αποβλέπουν στη δημιουργία ενός ελκυστικότερου επενδυτικού και επιχειρηματικού περιβάλλοντος, όπως η απελευθέρωση συγκεκριμένων αγορών, η ταχύτερη διαδικασία αδειοδότησης, ο αναπτυξιακός νόμος, η ευελιξία στην αγορά εργασίας κλπ., καθώς επίσης με τη μείωση των τιμών των παραγωγικών συντελεστών λόγω της κρίσης, αναμένεται ουσιαστική βελτίωση των τάσεων εξέλιξης των οικονομικών μεγεθών. Ήδη από το 2014 η ελληνική οικονομία επέστρεψε σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης, της τάξης του 0,8% (<http://www.statistics.gr>).

	2010	2011	2012	2013	2014
Εξέλιξη Α.Ε.Π. (σταθερές τιμές 2010)	-5,4%	-8,9%	-6,6%	-3,9%	0,8%
Πληθωρισμός: Μέσος Ετήσιος	4,7%	3,3%	1,5%	-0,9%	-1,3%
Παραγωγικότητα εργασίας(EU-28=100)**	93	89,9	91,8	92,8	N/A
Ποσοστό ανεργίας	12,7%	17,9%	24,4%	27,5%	26,5%
Δημόσιες επενδύσεις (% Α.Ε.Π.)**	3,2%	2,5%	2,5%	2,7%	3,8%
Εξαγωγές (αγαθά- τρέχουσες τιμές)*	21,1	24,3	27,6	27,6	27,2
Εισαγωγές (αγαθά- τρέχουσες τιμές)*	50,5	48,4	49,3	46,9	47,7

Σημαντικοί Οικονομικοί Δείκτες 2010-2014, Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή, 2015

*δισεκατομμύρια €

Επίπεδο Απασχόλησης - Ανεργία

Έως και το 2008 η ανεργία στην Ελλάδα ήταν σχετικά χαμηλή και κινούνταν σε ένα ποσοστό της τάξεως του 7,8% στο μέσο όρο της Ευρωζώνης. Κατά το 2009 η ανεργία στη χώρα αυξήθηκε ως αποτέλεσμα της διεθνούς κρίσης που έπληξε και την Ελλάδα και ανήλθε σε 9,6%, ενώ για το 2010 αυξήθηκε περαιτέρω στο 12,7%, ως συνέπεια της περιοριστικής δημοσιονομικής πολιτικής

που εφαρμόστηκε εξαιτίας της κρίσης χρέους. Κατά το έτος 2011 το ποσοστό ανεργίας, ως επακόλουθο της γενικότερης κρίσης της ελληνικής οικονομίας και των μέτρων που έχουν ληφθεί για τη δημοσιονομική εξυγίανση, έφτασε το 17,9%, ενώ κατά το 2012 ξεπέρασε το 24% και κατά το 2013 έφτασε το 27,5%. Κατά το έτος 2014 παρατηρείται για πρώτη φορά από την έναρξη της κρίσης μια μικρή μείωση, αν και η ανεργία παραμένει στα πολύ υψηλά επίπεδα του 26,5%. Ιδιαίτερα η ανεργία των νέων, που ξεπερνά το 50%, αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα που επέφερε η οικονομική κρίση στη χώρα και εξακολουθεί να την απασχολεί μέχρι και σήμερα (<http://www.statistics.gr>).

Επενδύσεις

Το έτος 2014 ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου στην Ελλάδα ανήλθε στα 20,7 δις Ευρώ σε τρέχουσες τιμές, εμφανίζοντας αύξηση 1,3% σε σύγκριση με τα μεγέθη του έτους 2013 (20,5 δις Ευρώ). Η αύξηση αυτή, αν και είναι πολύ μικρή, αποτελεί την πρώτη μετά από μια σειρά σημαντικών μειώσεων κατά τα τελευταία έτη, που οφείλονται στη δραστική περικοπή των δημοσίων δαπανών και την περιοριστική οικονομική πολιτική που ασκήθηκε λόγω της οικονομικής κρίσης.

Σε ότι αφορά τις Άμεσες Ξένες Επενδύσεις, παρά την κρίση δημοσίου χρέους και την ένταξη της χώρας στο μηχανισμό στήριξης που προαναφέραμε, οι συνολικές (ακαθάριστες) εισροές ξένων επενδυτικών κεφαλαίων, που στην ουσία αντικατοπτρίζουν την πραγματική επίδοση της χώρας στην προσέλκυση επενδύσεων, σημείωσαν το 2014 μια μείωση σε σχέση με το 2013, κατά 24,4%, ωστόσο σε σχέση με το έτος 2012 παραμένουν αυξημένες κατά 30,7%. Σε ότι αφορά στις καθαρές εισροές Άμεσων Ξένων Επενδύσεων στην Ελλάδα αυτές σημείωσαν το ίδιο έτος, μια μείωση σε σχέση με το 2013, της τάξης του 22,9%. Ωστόσο συγκριτικά με το έτος 2012 παραμένουν αυξημένες κατά 20,9% (<http://www.statistics.gr>).

Οι εξαγωγές ελληνικών αγαθών κατά το έτος 2014 μειώθηκαν σε σχέση με το 2013 κατά 1,5% περίπου και ανήλθαν σε 27,2 δις Ευρώ. Από την άλλη πλευρά, οι εισαγωγές της χώρας το 2014 ανήλθαν σε 47,7 δις Ευρώ ενώ το 2013 ήταν 46,9 δις Ευρώ, δηλαδή αυξήθηκαν κατά 1,7%. Η αύξηση των εισαγωγών κατά το 2014 και η μικρή μείωση των εξαγωγών έχει σαν αποτέλεσμα τη μικρή αύξηση του εμπορικού ελλείμματος αγαθών της χώρας κατά το έτος 2014 (<http://www.statistics.gr>).

2.2. Χρησιμότητα των στατιστικών δεδομένων

Το ευρωπαϊκό σύστημα εθνικών και περιφερειακών λογαριασμών παρέχει τη μεθοδολογία για τους εθνικούς λογαριασμούς στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι μέθοδοι σύμφωνα με τις οποίες έχουν συγκεντρωθεί τα τρέχοντα στοιχεία που παρουσιάζονται στην παρούσα μελέτη (ESA 2010), θεσπίστηκαν το Μάιο του 2013 και εφαρμόζονται από τον Σεπτέμβριο του 2014. Ευθυγραμμίζονται πλήρως με τις παγκόσμιες κατευθυντήριες γραμμές για τους εθνικούς λογαριασμούς (<http://ec.europa.eu/eurostat/web/esa-2010>).

2.2.1. Το Α.Ε.Π. και οι κύριες συνιστώσες του

Τα κύρια συγκεντρωτικά στοιχεία των εθνικών λογαριασμών καταρτίζονται από θεσμικούς φορείς, δηλαδή από μη χρηματοπιστωτικές ή χρηματοπιστωτικές εταιρείες, από τη γενική κυβέρνηση, τα νοικοκυριά και τα μη κερδοσκοπικά ιδρύματα που εξυπηρετούν νοικοκυριά.

Τα στοιχεία που αφορούν τους εθνικούς λογαριασμούς περιλαμβάνουν πληροφορίες για τις συνιστώσες του Α.Ε.Π., την απασχόληση, τα συγκεντρωτικά στοιχεία για την τελική κατανάλωση και τις αποταμιεύσεις. Πολλές από αυτές τις μεταβλητές υπολογίζονται σε ετήσια και σε τριμηνιαία βάση.

Το Α.Ε.Π. είναι το κεντρικό μέγεθος των εθνικών λογαριασμών, το οποίο συνοψίζει την οικονομική θέση μιας χώρας. Μπορεί να υπολογιστεί με βάση διάφορες προσεγγίσεις: με την προσέγγιση βάσει της παραγωγής, την προσέγγιση βάσει των δαπανών και την προσέγγιση βάσει του εισοδήματος.

Με την ανάλυση του κατά κεφαλήν Α.Ε.Π., εξουδετερώνεται η επίδραση του απόλυτου μεγέθους του πληθυσμού και διευκολύνονται οι συγκρίσεις μεταξύ διαφόρων χωρών (Μπακατσίακος, 2010). Το κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. αποτελεί ευρύ οικονομικό δείκτη του βιοτικού επιπέδου. Τα στοιχεία σχετικά με το Α.Ε.Π. εκφρασμένα σε εθνικά νομίσματα μπορούν να μετατραπούν σε μονάδες αγοραστικής δύναμης με τη χρήση ισοτιμιών αγοραστικής δύναμης που αντικατοπτρίζουν την αγοραστική δύναμη κάθε νομίσματος, παρά με τη χρήση συναλλαγματικών ισοτιμιών της αγοράς· με αυτό τον τρόπο εξαλείφονται οι διαφορές στα επίπεδα τιμών μεταξύ χωρών. Ο δείκτης όγκου του κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. σε μονάδες αγοραστικής δύναμης εκφράζεται σε σχέση με τον μέσο όρο της ΕΕ-28 (ο οποίος ορίζεται σε 100). Εάν ο δείκτης μιας χώρας είναι υψηλότερος / χαμηλότερος από 100, το επίπεδο του κατά κεφαλήν Α.Ε.Π. της εν λόγω χώρας είναι υψηλότερο / χαμηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ-28· ο συγκεκριμένος δείκτης προορίζεται για χρήση σε συγκρίσεις σε διακρατική μάλλον παρά διαχρονική βάση.

Με τον υπολογισμό του ετήσιου ρυθμού ανάπτυξης του Α.Ε.Π. σε σταθερές τιμές, δηλαδή της μεταβολής του Α.Ε.Π. ως προς τον όγκο του, επιδιώκεται να καταστούν εφικτές συγκρίσεις σε επίπεδο δυναμικής της οικονομικής ανάπτυξης τόσο διαχρονικά όσο και μεταξύ οικονομιών διαφορετικού μεγέθους, ανεξάρτητα από τα επίπεδα τιμών.

2.2.2. Ανάλυση ανά δραστηριότητα

Η οικονομική παραγωγή μπορεί επίσης να αναλυθεί ανά δραστηριότητα: στο πιο συγκεντρωτικό επίπεδο ανάλυσης εντοπίζονται δέκα κατηγορίες: γεωργία, θήρα, δασοκομία και αλιεία· βιομηχανία· κατασκευές· διανεμητικό εμπόριο, μεταφορές, υπηρεσίες στέγασης και εστίασης· υπηρεσίες πληροφοριών και επικοινωνιών· χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές υπηρεσίες· δραστηριότητες διαχείρισης ακίνητης περιουσίας· επαγγελματικές, επιστημονικές, τεχνικές, διοικητικές και υποστηρικτικές υπηρεσίες· δημόσια διοίκηση, άμυνα, εκπαίδευση, ανθρώπινη υγεία και κοινωνικό έργο· τέχνες, ψυχαγωγία, αναψυχή, άλλες υπηρεσίες και δραστηριότητες των νοικοκυριών και ετερόδοκοι οργανισμοί και φορείς.

Η διαχρονική ανάλυση της παραγωγής ανά δραστηριότητα μπορεί να διευκολυνθεί με τη χρήση ενός μέτρου του όγκου – με άλλα λόγια, απομειώνοντας την αξία της παραγωγής ώστε να εξουδετερωθεί ο αντίκτυπος των μεταβολών των τιμών· η αξία κάθε δραστηριότητας απομειώνεται μεμονωμένα, ώστε να αντικατοπτρίζει τις μεταβολές των τιμών στα συνδεδεμένα με αυτήν προϊόντα.

Μια επιπλέον δέσμη στοιχείων των εθνικών λογαριασμών χρησιμοποιείται στο πλαίσιο αναλύσεων ανταγωνιστικότητας, συγκεκριμένα δείκτες που αφορούν την παραγωγικότητα του εργατικού δυναμικού, όπως τα μεγέθη για την παραγωγικότητα της εργασίας. Τα μεγέθη που αφορούν την παραγωγικότητα και εκφράζονται σε μονάδες αγοραστικής δύναμης είναι ιδιαίτερα χρήσιμα για συγκρίσεις μεταξύ χωρών. Το Α.Ε.Π. ανά απασχολούμενο παρέχει μια συνολική εικόνα της παραγωγικότητας των εθνικών οικονομιών. Ωστόσο, θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη ότι αυτό το μέγεθος εξαρτάται από τη διάρθρωση της συνολικής απασχόλησης και μπορεί, για παράδειγμα, να μειωθεί με τη μετάβαση από πλήρη σε μερική απασχόληση. Το Α.Ε.Π. ανά δεδουλευμένη ώρα εργασίας παρέχει μια σαφέστερη εικόνα της παραγωγικότητας, καθώς η συχνότητα εμφάνισης του φαινομένου της μερικής απασχόλησης διαφέρει σημαντικά μεταξύ χωρών και δραστηριοτήτων (www.agora.mfa).

Τα ετήσια στοιχεία για τις δαπάνες των νοικοκυριών αντλούνται από τους εθνικούς λογαριασμούς που καταρτίζονται μέσω μακροοικονομικής προσέγγισης. Μια εναλλακτική πηγή για την ανάλυση των δαπανών των νοικοκυριών είναι η έρευνα οικογενειακών προϋπολογισμών (ΕΟΠ): αυτά τα στοιχεία αποκτώνται μέσω ενός ημερολογίου που καλούνται να τηρούν τα νοικοκυριά όσον αφορά τις αγορές τους και είναι πολύ αναλυτικότερα ως προς την κάλυψη των εμπορευμάτων και των υπηρεσιών καθώς και των διαθέσιμων τύπων κοινωνικοοικονομικής ανάλυσης. Η ΕΟΠ διενεργείται και δημοσιεύεται μόλις ανά πενταετία.

2.3. Πλαίσιο

Τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα, οι κυβερνήσεις, οι κεντρικές τράπεζες, καθώς και άλλοι οικονομικοί και κοινωνικοί φορείς στο δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα χρειάζονται μια δέσμη

συγκρίσιμων και αξιόπιστων στατιστικών στις οποίες να μπορούν να στηρίζουν τις αποφάσεις τους. Οι εθνικοί λογαριασμοί μπορούν να χρησιμοποιηθούν για διάφορους τύπους αναλύσεων και αξιολογήσεων. Η χρήση διεθνώς αποδεκτών εννοιών και ορισμών καθιστά εφικτή την ανάλυση διαφορετικών οικονομιών, όπως τις αλληλεξαρτήσεις μεταξύ των οικονομιών των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή τη σύγκριση μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τρίτων χωρών.

2.3.1. Ανάλυση οικονομικού κύκλου και μακροοικονομικής πολιτικής

Μία από τις κυριότερες χρήσεις των στοιχείων των εθνικών λογαριασμών αφορά την ανάγκη στήριξης των αποφάσεων για την ευρωπαϊκή οικονομική πολιτική και την επίτευξη των στόχων της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης με υψηλής ποιότητας βραχυπρόθεσμες στατιστικές που καθιστούν εφικτή την παρακολούθηση των μακροοικονομικών εξελίξεων και την άντληση συμβουλών μακροοικονομικής πολιτικής. Για παράδειγμα, μία από τις πλέον βασικές και παραδοσιακές χρήσεις των εθνικών λογαριασμών είναι η ποσοτική απεικόνιση του ρυθμού ανάπτυξης της οικονομίας – κοινώς, της αύξησης του Α.Ε.Π.. Τα βασικά αριθμητικά στοιχεία των εθνικών λογαριασμών χρησιμοποιούνται κυρίως για τη χάραξη και παρακολούθηση των μακροοικονομικών πολιτικών, ενώ τα αναλυτικά στοιχεία των εθνικών λογαριασμών μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν για τη διαμόρφωση τομεακών ή κλαδικών πολιτικών, ιδίως μέσω της ανάλυσης πινάκων εισροών-εκροών.

Από το 1999 που δημιουργήθηκε η ONE, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα υπήρξε ένας από τους κυριότερους χρήστες των εθνικών λογαριασμών. Η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας για την αξιολόγηση των κινδύνων όσον αφορά τη σταθερότητα των τιμών βασίζεται σε δύο προοπτικές ανάλυσης, γνωστές ως «δύο πυλώνες»: την οικονομική ανάλυση και τη νομισματική ανάλυση. Έτσι, μεγάλος αριθμός νομισματικών και χρηματοοικονομικών δεικτών αξιολογείται σε σχέση με άλλα συναφή στοιχεία που επιτρέπουν τον συνδυασμό νομισματικής, χρηματοοικονομικής και οικονομικής ανάλυσης, για παράδειγμα, βασικών συγκεντρωτικών μεγεθών των εθνικών λογαριασμών. Με αυτό τον τρόπο, οι νομισματικοί και χρηματοοικονομικοί δείκτες μπορούν να αναλυθούν στο πλαίσιο της υπόλοιπης οικονομίας.

Η Γενική Διεύθυνση Οικονομικών και Χρηματοδοτικών Υποθέσεων παρακολουθεί τις οικονομικές εξελίξεις και καταρτίζει δύο βασικές ετήσιες οικονομικές εκθέσεις που βοηθούν στον εντοπισμό των οικονομικών προβλημάτων: μια ετήσια επισκόπηση της ανάπτυξης και μια έκθεση για το μηχανισμό επαγρύπνησης. Η πρώτη αναλύει την πρόοδο που έχει πραγματοποιήσει η Ευρωπαϊκή Ένωση ως προς την επίτευξη των μακροπρόθεσμων στρατηγικών προτεραιοτήτων της και παρέχει μια εκτίμηση των τάσεων απασχόλησης και των μακροοικονομικών εξελίξεων, θέτοντας προτεραιότητες για το επόμενο έτος, ενώ η δεύτερη προσδιορίζει τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που ενδέχεται να αντιμετωπίζουν ανισορροπίες, όπως φθίνουσα ανταγωνιστικότητα ή «φούσκες» περιουσιακών στοιχείων. Η Γενική Διεύθυνση Οικονομικών και Χρηματοδοτικών Υποθέσεων καταρτίζει επίσης τις μακροοικονομικές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής δύο φορές τον χρόνο, την άνοιξη και το φθινόπωρο. Αυτές οι προβλέψεις καλύπτουν όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης προκειμένου να αντλούνται προβλέψεις για τη ζώνη του ευρώ και την Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά περιλαμβάνουν επίσης προοπτικές για τις υποψήφιες για ένταξη χώρες καθώς και για ορισμένες τρίτες χώρες (europa.eu).

Η ανάλυση των δημόσιων οικονομικών μέσω των εθνικών λογαριασμών αποτελεί ακόμη μία καθιερωμένη χρήση αυτών των στατιστικών. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση αναπτύχθηκε ειδική εφαρμογή σχετικά με τα κριτήρια σύγκλισης της ΟΝΕ, εκ των οποίων δύο αφορούν άμεσα τα δημόσια οικονομικά. Τα κριτήρια αυτά προσδιορίστηκαν με όρους εθνικών λογαριασμών, δηλαδή δημόσιο έλλειμμα και δημόσιο χρέος σε σχέση με το Α.Ε.Π..

2.3.2. Περιφερειακές, διαρθρωτικές και τομεακές πολιτικές

Εκτός από την ανάλυση του οικονομικού κύκλου και της μακροοικονομικής πολιτικής, υπάρχουν και άλλες χρήσεις των στοιχείων των ευρωπαϊκών εθνικών και περιφερειακών λογαριασμών που είναι συναφείς με την πολιτική, ιδίως σχετικά με περιφερειακά, διαρθρωτικά και τομεακά ζητήματα.

Η κατανομή των δαπανών για τα διαρθρωτικά ταμεία βασίζεται εν μέρει στους περιφερειακούς λογαριασμούς. Επιπλέον, οι περιφερειακές στατιστικές χρησιμοποιούνται για την εκ των υστέρων αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της περιφερειακής πολιτικής και της πολιτικής για τη συνοχή.

Η ενθάρρυνση της περαιτέρω ανάπτυξης και της δημιουργίας περισσότερων θέσεων εργασίας αποτελεί στρατηγική προτεραιότητα τόσο για την Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και για τα κράτη μέλη, και εντάσσεται στη στρατηγική «Ευρώπη 2020». Για τη στήριξη αυτών των στρατηγικών προτεραιοτήτων, εφαρμόζονται κοινές πολιτικές σε όλους τους τομείς της οικονομίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ τα κράτη μέλη υλοποιούν παράλληλα τις δικές τους εθνικές διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διενεργεί οικονομική ανάλυση που συμβάλλει στην ανάπτυξη της κοινής γεωργικής πολιτικής αναλύοντας την αποδοτικότητα των διάφορων μηχανισμών στήριξης που διαθέτει και διαμορφώνοντας μια μακροπρόθεσμη προοπτική. Οι διαδικασίες αυτές περιλαμβάνουν έρευνα, ανάλυση και εκτιμήσεις επιπτώσεων σχετικά με ζητήματα που αφορούν τη γεωργία και την αγροτική οικονομία στην Ευρωπαϊκή Ένωση και σε τρίτες χώρες, εν μέρει με τη χρήση των οικονομικών λογαριασμών για τη γεωργία.

2.3.3. Καθορισμός στόχων, κριτήρια αναφοράς και εισφορές

Στο πλαίσιο των πολιτικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης τίθενται ολόενα και περισσότεροι μεσοπρόθεσμοι ή μακροπρόθεσμοι στόχοι, δεσμευτικοί ή μη. Για ορισμένους από τους στόχους αυτούς, το επίπεδο του Α.Ε.Π. χρησιμοποιείται ως συγκριτικό μέγεθος αναφοράς, για παράδειγμα, για τον καθορισμό ενός στόχου όσον αφορά τις δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη σε ποσοστό 3% του Α.Ε.Π. (ec.europa.eu/economy).

Οι εθνικοί λογαριασμοί χρησιμοποιούνται επίσης για τον προσδιορισμό των πόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το συνολικό ποσό των ιδίων πόρων που απαιτούνται για να χρηματοδοτηθεί ο προϋπολογισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθορίζεται από τις συνολικές δαπάνες μείον τα λοιπά έσοδα, ενώ το μέγιστο μέγεθος των ιδίων πόρων συνδέεται με το ακαθάριστο εθνικό εισόδημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

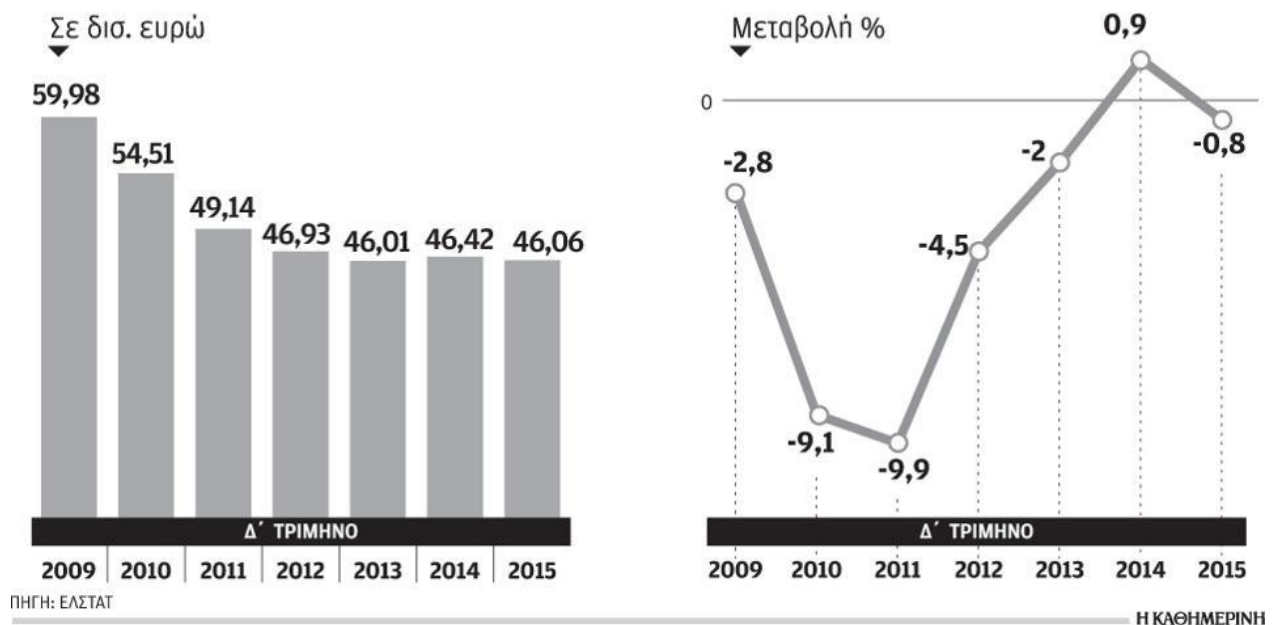
Τα στοιχεία των εθνικών λογαριασμών, εκτός από τον καθορισμό των δημοσιονομικών εισφορών εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, χρησιμοποιούνται επίσης για τον καθορισμό των εισφορών και σε άλλους διεθνείς οργανισμούς, όπως π.χ. ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ). Οι εισφορές στον προϋπολογισμό του ΟΗΕ καθορίζονται με βάση το ακαθάριστο εθνικό εισόδημα με την εφαρμογή διαφόρων προσαρμογών και ορίων (Σταμάτης, 1992).

2.3.4. Αναλυτές και φορείς διενέργειας προβλέψεων

Οι εθνικοί λογαριασμοί χρησιμοποιούνται επίσης ευρέως από αναλυτές και ερευνητές για την εξέταση της οικονομικής κατάστασης και των οικονομικών εξελίξεων. Οι κοινωνικοί εταίροι, όπως οι εκπρόσωποι επιχειρήσεων (για παράδειγμα, εμπορικές ενώσεις) ή οι εκπρόσωποι εργαζομένων (για παράδειγμα οι συνδικαλιστικές ενώσεις), ενδιαφέρονται επίσης για τους εθνικούς λογαριασμούς στο πλαίσιο της ανάλυσης των εξελίξεων που επηρεάζουν τις εργασιακές σχέσεις. Οι ερευνητές και οι αναλυτές χρησιμοποιούν τους εθνικούς λογαριασμούς, μεταξύ άλλων, για την ανάλυση του οικονομικού κύκλου και την ανάλυση μακροχρόνιων οικονομικών κύκλων καθώς και για τη σύνδεσή τους με τις οικονομικές, πολιτικές ή τεχνολογικές εξελίξεις.

2.4. Η πορεία του Ελληνικού Α.Ε.Π και οι λόγοι απόκλισης από την αρχική πρόβλεψη.

Η πορεία της ελληνικής οικονομίας

Σύμφωνα με τα νέα προσωρινά στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ), η ύφεση του 2015 διαμορφώθηκε στο 0,3% αποκλίνοντας από τις αρχικές προβλέψεις. Η ΕΛΣΤΑΤ αναθεώρησε προς το καλύτερο την αρχική της εκτίμηση που έδειχνε συρρίκνωση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (Α.Ε.Π.) κατά 0,7%. Η βελτιωμένη εικόνα αποδίδεται στο γεγονός ότι συμπεριλήφθηκαν τα οριστικά στοιχεία για την πορεία των υπηρεσιών (λιανικό εμπόριο, χονδρικό εμπόριο, πωλήσεις αυτοκινήτων, κ.λπ.) κατά το τέταρτο τρίμηνο, τα οποία ήταν, τελικά, καλύτερα απ' ό,τι αναμενόταν.

Η ύφεση που βίωσε η οικονομία το 2015 προήλθε κυρίως από τη μείωση των επενδύσεων. Σχεδόν σταθερή παρέμεινε η κατανάλωση, ενώ πτωτικά κινήθηκαν οι εισαγωγές και οι εξαγωγές, με το εμπορικό ισοζύγιο να βελτιώνεται. Ειδικότερα, από τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ προκύπτει συγκεκριμένα ότι το 2015:

1. Οι επενδύσεις υποχώρησαν κατά 13,2% σε σχέση με το 2014 και διαμορφώθηκαν στα 19,4 δισ. ευρώ από 22,4 δισ. ευρώ.
2. Η συνολική κατανάλωση αυξήθηκε κατά 0,2%, εξαιτίας της αύξησης κατά 0,3% της ιδιωτικής κατανάλωσης. Αντιθέτως, η δημόσια κατανάλωση στο σύνολο του έτους υποχώρησε ελαφρώς (0,1%) σε σύγκριση με το 2014. Η κατανάλωση των νοικοκυριών το 2015 έφθασε στα 128,1 δισ. ευρώ, ενώ του Δημοσίου στα 39,9 δισ. ευρώ.
3. Οι εξαγωγές μειώθηκαν κατά 3,7% και ανήλθαν στα 53,3 δισ. ευρώ το 2015 από 55,4 δισ. ευρώ.
4. Οι εισαγωγές υποχώρησαν κατά 6,9%, με αποτέλεσμα να διαμορφωθούν στα 56 δισ. ευρώ το 2015 από 60 δισ. ευρώ το 2014.
5. Το εμπορικό έλλειμμα το 2015 μειώθηκε στα 2,7 δισ. ευρώ, όταν το 2014 ήταν στα 4,8 δισ. ευρώ.

Σύμφωνα με τα προσωρινά στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ (Μάρτιος 2016) για την πορεία του Α.Ε.Π., η ύφεση το 2015 διαμορφώνεται πιο κοντά στις προβλέψεις του οικονομικού επιτελείου (0,3% έναντι εκτίμησης για 0%), απ' ό,τι φαινόταν ότι θα ανέλθει με τις αρχικές εκτιμήσεις τις

ΕΛΣΤΑΤ (0,7%). Η εξέλιξη αυτή εκτιμάται από στελέχη του οικονομικού επιτελείου ότι θα βοηθήσει στις διαπραγματεύσεις για τον προσδιορισμό του φετινού δημοσιονομικού κενού, έστω κι αν οι διαφορές μεταξύ των αρχικών εκτιμήσεων και των νέων δεδομένων είναι μικρές. Σε ό,τι αφορά το τέταρτο τρίμηνο του 2015, η οικονομική δραστηριότητα συρρικνώθηκε κατά 0,8%, έναντι αρχικής εκτίμησης της ΕΛΣΤΑΤ για ύφεση 1,9%. Η βελτιωμένη εικόνα αποδίδεται από αρμόδια στελέχη στην ενσωμάτωση των τελικών στοιχείων για την πορεία των υπηρεσιών κατά το τελευταίο τρίμηνο. Ειδικότερα, από τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ προκύπτει ότι (<http://www.statistics.gr/el/statistics/eco>):

- Η ιδιωτική κατανάλωση μειώθηκε κατά 0,9% σε σύγκριση με το ίδιο διάστημα του 2014, ενώ η δημόσια κατανάλωση αυξήθηκε κατά 2,8%. Συνολικά, η κατανάλωση υποχώρησε κατά 0,1%.
- Οι επενδύσεις μειώθηκαν κατά 14,4%.
- Οι εξαγωγές υποχώρησαν κατά 8,8% και οι εισαγωγές κατά 12,5%.

Στο τέταρτο τρίμηνο του 2015 το Α.Ε.Π. ανήλθε στα 46 δισ. ευρώ, ενώ στο σύνολο του έτους διαμορφώθηκε στα 185 δισ. ευρώ. Το 2014 το Α.Ε.Π. ήταν 185,6 δισ. ευρώ. (<http://www.statistics.gr>)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Οικονομική κρίση είναι το φαινόμενο κατά το οποίο μια οικονομία χαρακτηρίζεται από μια διαρκή και αισθητή μείωση της οικονομικής της δραστηριότητας. Όταν λέμε οικονομική δραστηριότητα αναφερόμαστε σε όλα τα μακροοικονομικά μεγέθη της οικονομίας, όπως η απασχόληση, το εθνικό προϊόν, οι τιμές, οι επενδύσεις κ.λπ. Ο βασικότερος δείκτης οικονομικής δραστηριότητας είναι οι επενδύσεις, οι οποίες, όταν αυξομειώνονται, συμπαρασύρουν μαζί τους και όλα τα υπόλοιπα οικονομικά μεγέθη (Κουφάρης, 2010).

Τα αίτια εκδήλωσης μιας οικονομικής κρίσης είναι πολλά και ποικίλα. Όταν εκδηλώνεται μια οικονομική κρίση σε μια χώρα, πρέπει να ερευνηθούν πρωτίστως οι παράγοντες που έπαιξαν σημαντικό ρόλο στο να διογκωθεί και να εξακολουθεί να υφίσταται ακόμα και σήμερα. Φυσικά, όπως είναι λογικό, κανείς δεν μπορεί να πει με σιγουριά πότε θα βγει η χώρα μας από την οικονομική κρίση και με ποιες συνέπειες (European Commission, 2009).

3.1. Τα αίτια της οικονομικής κρίσης.

Κυρίαρχο χαρακτηριστικό της οικονομίας μας είναι ύπαρξη διαρθρωτικών προβλημάτων πολύ πριν την εμφάνιση της χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης, τα οποία διογκώθηκαν τα τελευταία χρόνια με την εμμονή στην άσκηση πολιτικών στη κατεύθυνση των αυτορυθμιζόμενων αγορών (Μπούρας & Λυκούρας, 2011).

Τα αίτια της σημερινής οικονομικής κρίσης είναι πολλά και αν ανατρέξουμε στο παρελθόν θα δούμε ότι σίγουρα τα πιο πολλά πηγάζουν από εκεί. Τα αίτια της κρίσης επομένως δεν προέκυψαν πρόσφατα αλλά έχουν τις ρίζες τους σε παλαιότερες εποχές και θα πρέπει να αναζητηθούν στα διαρθρωτικά προβλήματα και στις εκάστοτε πολιτικές που εφαρμόστηκαν όλα

αυτά τα χρόνια στη χώρα. Τα σημαντικότερα και βαρύνοντα αίτια αφορούν περισσότερο στην εσωτερική διακυβέρνηση και διαχείριση της χώρας, αίτια που μας οδήγησαν σ' όλη αυτή την κατάσταση που βιώνουμε σήμερα.

- ✦ Κακή διαχείριση και διανομή δημοσίων πόρων

Οι δημόσιοι πόροι, δηλαδή τα στοιχεία της οικονομίας από όπου πηγάζει το εθνικό εισόδημα, ουδέποτε διαχειριστήκαν και διανεμήθηκαν σωστά όλα αυτά τα χρόνια, με αποτέλεσμα να υπάρχουν πολλά και σημαντικά ελλείμματα σε διάφορους τομείς σήμερα.

- ✦ Ανεξέλεγκτες προσλήψεις στο Δημόσιο Τομέα

Το δεύτερο αίτιο της οικονομικής κρίσης πηγάζει από την τάση που υπήρχε τα προηγούμενα χρόνια και προσπαθεί να μετριαστεί σήμερα, της ανεξέλεγκτης πρόσληψης των υπαλλήλων στο δημόσιο τομέα. Η αξιολόγηση του ανθρώπινου δυναμικού σαφώς δε γινόταν με αξιοκρατικές μεθόδους και κριτήρια, αλλά με βάση προσωπικά και πολιτικά συμφέροντα. Ως φυσική συνέπεια, ο δημόσιος τομέας υπερκαλύφθηκε με την τοποθέτηση ανεπαρκών ατόμων σε λάθος θέσεις, δυσχεραίνοντας έτσι την ομαλή πορεία όλων των δημόσιων υπηρεσιών, προσθέτοντας σε αυτές λάθη και παραλείψεις (Ράπανος, 2009).

- ✦ Πολιτική διαφθορά

Η πολιτική διαφθορά, συνδέεται άμεσα με το προηγούμενο αίτιο της οικονομικής κρίσης και αποτελεί έναν από τους κυρίαρχους παράγοντες που την ενίσχυσαν. Η διαφθορά των εκάστοτε πολιτικών όλα αυτά τα χρόνια ανήλθε σε τέτοιο επίπεδο, που η κατάσταση κατέληξε εκτός ελέγχου. Τα αποτελέσματα της πολιτικής διαφθοράς ήταν τα ελλείμματα στα κρατικά ταμεία, οι υπεξαίρέσεις δημοσίων χρημάτων κ.α.

- ✦ Φοροδιαφυγή

Δε θα μπορούσαμε φυσικά σε αυτό το σημείο να μην αναφέρουμε τη φοροδιαφυγή ως σοβαρό παράγοντα μεγέθυνσης της κρίσης. Η μεταφορά χρημάτων σε τράπεζες με χαμηλή ή μηδενική φορολογία (Offshore) με σκοπό να απαλλαχθούν από την εγχώρια φορολογία καθώς και η αποφυγή εμφάνισης των φορολογητέων εισοδημάτων έχει ως αποτέλεσμα να μειώνονται τα

δημόσια έσοδα και να αυξάνεται ακόμα περισσότερο η διαφθορά σε όλους τους τομείς (Ματσαγγάνης Μ., 2010).

✘ **Ανεξέλεγκτος δανεισμός**

Ο ανεξέλεγκτος δανεισμός στους πολίτες από τους τραπεζικούς οργανισμούς είναι και αυτός ένας σημαντικός παράγοντας όχι μόνο για την έναρξη της κρίσης, αλλά πολύ περισσότερο για τη διατήρησή της ακόμα και σήμερα. Το αποτέλεσμα ήταν και είναι ακόμα η αδυναμία αποπληρωμής των δανείων εκ μέρους των πολιτών, δυσχεραίνοντας ακόμα περισσότερο την οικονομική τους θέση και το βιοτικό τους επίπεδο (Matsas, 2012).

✘ **Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας**

Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας, έπληξε τους περισσότερους τομείς της χώρας όπως είναι ο τομέας της Ναυτιλίας, του Τουρισμού, της Βιομηχανικής Παραγωγής, του Εμπορίου και των Επιχειρήσεων, συνεισφέροντας έτσι στην μεγέθυνση και εκβάθυνση της οικονομικής κρίσης.

3.2. Επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης

Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης που μαστίζει τη χώρα μας τα τελευταία χρόνια είναι εμφανείς σε όλους τους τομείς δραστηριότητας της οικονομίας και της κοινωνίας γενικότερα. Η πρώτη επίπτωση είναι η δημιουργία διαρθρωτικών προβλημάτων και δυσλειτουργιών, με αποτέλεσμα τη γενικότερη αποδιοργάνωση και αναστάτωση σε όλους τους τομείς.

Ταυτόχρονα η μείωση του ύψους του δανεισμού ιδιαίτερα σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις και στα νοικοκυριά είναι μία από τις συνέπειες της οικονομικής κρίσης. Η οικονομική κατάσταση που βρίσκεται η χώρα θέτει ως απαγορευτικό το δανεισμό εκ μέρους των τραπεζικών οργανισμών, καθώς δεν υπάρχει η δυνατότητα αποπληρωμής των χρεών εκ μέρους των δανειζόμενων.

Μια ακόμα σοβαρότατη επίπτωση της οικονομικής κρίσης είναι η μείωση του επιπέδου της κατανάλωσης ως λογική συνέπεια της μείωσης των μισθών των εργαζομένων που οδήγησε τους καταναλωτές σε μείωση των αγορών τους και στον περιορισμό τους μόνο σε βασικά είδη, απαραίτητα για την επιβίωσή τους.

Τέλος η σημαντικότερη ίσως από όλες τις επιπτώσεις, είναι η συνεχής αύξηση του ποσοστού της ανεργίας, καθώς η οικονομία βρίσκεται σε ύφεση και δεν δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας, αντιθέτως μειώνονται οι ήδη υπάρχουσες, με απολύσεις στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα. Όλες αυτές οι επιπτώσεις που αναπτύχθηκαν παραπάνω είναι αποτέλεσμα λανθασμένων επιλογών και πολιτικών διαχείρισης της οικονομίας αλλά και της γενικότερης πολιτικής που ακολουθήθηκε από τους εκάστοτε κυβερνόντες τις τελευταίες δεκαετίες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΠΡΟΣΦΑΤΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ

4.1 Προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Οι προβλέψεις που παρουσιάζονται παρακάτω λαμβάνουν υπόψη όλα τα σχετικά στοιχεία και τους παράγοντες, συμπεριλαμβανομένων των παραδοχών για τις κυβερνητικές πολιτικές, έως τις 22 Οκτωβρίου 2015. Λήφθηκαν υπόψη μόνον οι πολιτικές που είχαν εξαγγελθεί με αξιόπιστο τρόπο και είχαν προσδιοριστεί με επαρκείς λεπτομέρειες, ενώ στις προβλέψεις δεν έχουν συνεκτιμηθεί τυχόν αλλαγές πολιτικής.

Οι προβλέψεις αυτές βασίστηκαν επίσης σε ένα σύνολο εξωτερικών παραδοχών όσον αφορά τις συναλλαγματικές ισοτιμίες, τα επιτόκια και τις τιμές των βασικών εμπορευμάτων. Τα αριθμητικά στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν αντανακλούν τις προσδοκίες της αγοράς, και προήλθαν από αγορές παραγώγων τη στιγμή των προβλέψεων. Σύμφωνα λοιπόν με την Ευρωπαϊκή επιτροπή, προέκυψαν τα παρακάτω στοιχεία:

Τα υγιή δημόσια οικονομικά μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στη μακροοικονομική σταθεροποίηση και να βοηθήσουν τη νομισματική πολιτική να διατηρεί σταθερές τιμές και χαμηλά επιτόκια, δίνοντας έτσι ώθηση στις ιδιωτικές επενδύσεις και το επίπεδο των αποταμιεύσεων. Με την επίτευξη της μείωσης του δημόσιου χρέους και της επιβάρυνσης από τόκους, θα μπορούσαν να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για μείωση της στρεβλωτικής φορολογίας και αύξηση των παραγωγικών δημοσίων δαπανών, σύμφωνα με τα λεγόμενα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Η οικονομική και χρηματοπιστωτική κρίση προκάλεσε σοβαρή εξασθένιση των δημόσιων οικονομικών στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι σημαντικές προσπάθειες των τελευταίων ετών και η βελτίωση των οικονομικών προοπτικών αποδίδουν καρπούς και μερικά κράτη μέλη κατάφεραν να μειώσουν τα ελλείμματα και να σταθεροποιήσουν τα επίπεδα του χρέους. Ωστόσο,

είναι σημαντικό να εξασφαλίσουν οι κυβερνήσεις τον μακροπρόθεσμο έλεγχο των ελλειμμάτων και των επιπέδων χρέους.

Σύμφωνα με την πρόσφατη μελέτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία πραγματοποιήθηκε το Μάιο του 2016, οι προβλέψεις για το μέλλον έχουν ως εξής:

- ✦ Το 2016 και το 2017, η οικονομική δραστηριότητα αναμένεται να αυξηθεί σε όλα τα κράτη μέλη, ενώ το 2017 εκτιμάται ότι ο ρυθμός αύξησης θα επιταχυνθεί στα περισσότερα από αυτά.
- ✦ Στην Ευρωπαϊκή Ένωση η αύξηση του Α.Ε.Π. προβλέπεται να ανέλθει από 1,9% το 2015 σε 2,0% το 2016 και σε 2,1% το 2017.
- ✦ Ο λόγος του ελλείμματος προς το Α.Ε.Π. προβλέπεται να μειωθεί από το προβλεπόμενο ποσοστό 2,5% το τρέχον έτος σε 1,6% το 2017 στο σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και σε 1,5 % στην Ευρωζώνη.
- ✦ Ο λόγος του δημόσιου χρέους προς το Α.Ε.Π. στην Ευρωπαϊκή Ένωση αναμένεται να μειωθεί σε 85,8% το 2017 από 87,8% το τρέχον έτος, ενώ στην Ευρωζώνη προβλέπεται να μειωθεί σε 91,3% το 2017 μετά την κορύφωσή του σε 94,5% το 2014. (<http://ec.europa.eu/>)

Η ποιότητα των δημόσιων οικονομικών είναι επίσης ένας πολύ σημαντικός παράγοντας σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ιδιαίτερη προσοχή οστόσο πρέπει να δοθεί στα εξής:

- Στον τρόπο σχεδιασμού και συλλογής των φόρων ώστε να είναι πιο αποτελεσματικοί και να μπορούν τελικά να εισπράττονται.
- Στην εστίαση των δημόσιων δαπανών σε παραγωγικές επενδύσεις.
- Στη βελτίωση της δημοσιονομικής διακυβέρνησης των χωρών, ώστε να είναι δυνατή η εφαρμογή πολιτικών που προωθούν την ανάπτυξη. Η δημοσιονομική πολιτική πρέπει να επιδιώκει την επίτευξη της κατάλληλης ισορροπίας μεταξύ της αντιμετώπισης των ιστορικά υψηλών επιπέδων χρέους και της στήριξης της οικονομικής ανάπτυξης. Οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης συντονίζουν τις οικονομικές πολιτικές τους μέσω του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου που αποτελεί τη βάση δεδομένων που χρησιμοποιείται από τις χώρες αυτές.

Σε ό,τι αφορά στη βιωσιμότητα των δημοσίων οικονομικών, για να εξασφαλίζουν τα κράτη μέλη επαρκή δημοσιονομικά περιθώρια ώστε να αντιμετωπίζουν καλύτερα τις δυσμενείς μακροοικονομικές συνθήκες, είναι σημαντικό να έχουν βιώσιμα δημόσια οικονομικά και μικρότερες επιβαρύνσεις δημόσιου χρέους. Οι δύο αυτοί παράγοντες είναι επίσης αναγκαίοι για την αντιμετώπιση των δημοσίων δαπανών που συνδέονται με τη γήρανση του πληθυσμού. Ο εντοπισμός των προβλημάτων δημοσιονομικής βιωσιμότητας και των αιτίων τους συμβάλλει στη χάραξη κατάλληλων πολιτικών.

Σύμφωνα πάντα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μετά την κορύφωσή του σε σχεδόν 89% του Α.Ε.Π. το 2014, ο λόγος του δημόσιου χρέους της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς το Α.Ε.Π. ξεκίνησε το 2015 μια πτωτική πορεία η οποία προβλέπεται να συνεχιστεί μέχρι το 2024, φθάνοντας στο 79,5% του Α.Ε.Π., και να σταθεροποιηθεί περίπου σε αυτό το επίπεδο έως το 2026. Ο λόγος του δημόσιου χρέους προς το Α.Ε.Π. διαφέρει σημαντικά μεταξύ των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και αναμένεται να παραμείνει σε υψηλά επίπεδα σε ορισμένες χώρες.

Από την άλλη πλευρά, οι μακροπρόθεσμες προβλέψεις για τις δημόσιες δαπάνες δείχνουν ότι η γήρανση του πληθυσμού αποτελεί πρόκληση για τα δημόσια οικονομικά στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι δαπάνες που συνδέονται με τη γήρανση του πληθυσμού θα αυξηθούν σχεδόν κατά 1,5% του Α.Ε.Π. έως το 2060 (1,3% στην ΕΕ και κατά 1,4% στην Ευρωζώνη), λόγω κυρίως της αύξησης των δαπανών υγειονομικής και μακροχρόνιας περίθαλψης (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2015)

4.1.1. Προβλέψεις Οκτωβρίου 2015 (4/11/15)

Η τραπεζική αργία και η εισαγωγή ελέγχων στην κίνηση κεφαλαίων προβλέπεται ότι θα έχουν μακροχρόνιες επιπτώσεις στην οικονομία, η οποία αναμένεται ότι θα παραμείνει τελικά σε ύφεση το 2016. Η εφαρμογή του νέου προγράμματος του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας θα επιτρέψει την ανάκαμψη της εμπιστοσύνης και των επενδύσεων, η οποία προβλέπεται να υποστηρίξει την επιστροφή σε θετική ανάπτυξη και την μείωση του ελλείμματος γενικής κυβέρνησης κάτω του 3% του Α.Ε.Π. το 2017.

 Ευρωπαϊκές Οικονομικές Προβλέψεις Φθινόπωρο 2015				
Προβλέψεις για την Ελλάδα	2014	2015	2016	2017
Αύξηση του ΑΕΠ (% σε ετήσια βάση)	0,7	-1,4	-1,3	2,7
Πληθωρισμός (% σε ετήσια βάση)	-1,4	-1,0	1,0	0,9
Ανεργία (%)	26,5	25,7	25,8	24,4
Ισοζύγιο κρατικού προϋπολογισμού (% του ΑΕΠ)	-3,6	-4,6	-3,6	-2,2
Ακαθάριστο δημόσιο χρέος (% του ΑΕΠ)	178,6	194,8	199,7	195,6
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (% του ΑΕΠ)	-2,9	-1,0	-0,3	0,1
ec.europa.eu/economy_finance			5 Νοεμβρίου 2015	
ΓΔ Οικονομικές και χρηματοδοτικές υποθέσεις			Ευρωπαϊκή Επιτροπή	

Όσον αφορά το σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την Ευρωζώνη, η οικονομική ανάκαμψη συνεχίζεται για τρίτη χρονιά. Αναμένεται να συνεχιστεί με συγκρατημένο ρυθμό και το 2017, παρά τις δυσμενέστερες συνθήκες στην παγκόσμια οικονομία.

Ως αποτέλεσμα της πτώσης των τιμών του πετρελαίου, της χαλαρής νομισματικής πολιτικής και μιας σχετικής εξασθένησης της εξωτερικής αξίας του ευρώ, η οικονομική ανάκαμψη ήταν το τελευταίο έτος ανθεκτική και αφορούσε περισσότερα κράτη μέλη. Παρέμεινε, ωστόσο, αργή.

Ο αντίκτυπος των θετικών παραγόντων εξασθενεί, ενώ εμφανίζονται νέες προκλήσεις, όπως η επιβράδυνση τόσο της οικονομικής δραστηριότητας στις αναδυόμενες οικονομίες της αγοράς όσο και του παγκόσμιου εμπορίου και οι παρατεταμένες γεωπολιτικές εντάσεις. Σε συνδυασμό με άλλους παράγοντες, όπως οι καλύτερες επιδόσεις του τομέα της απασχόλησης που συνέβαλαν στην ενίσχυση του πραγματικού διαθέσιμου εισοδήματος, η χαλάρωση των πιστωτικών συνθηκών, η πρόοδος στην χρηματοοικονομική απομόχλευση και η αύξηση του αριθμού των επενδύσεων, ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης αναμένεται να αντισταθεί τελικά στις δυσκολίες

το 2016 και το 2017. Σε ορισμένες χώρες, ο θετικός αντίκτυπος των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων θα συμβάλει επίσης στην περαιτέρω στήριξη της ανάπτυξης.

Συνολικά, το πραγματικό Α.Ε.Π. στην Ευρωζώνη αναμένεται να αυξηθεί κατά 1,8% το 2016 και 1,9% το 2017. Στο σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το πραγματικό Α.Ε.Π. αναμένεται να αυξηθεί από 1,9% το 2015 σε 2,0% το 2016 και 2,1% το 2017.

Σύμφωνα με τον αντιπρόεδρο της Επιτροπής και αρμόδιο για το Ευρώ και τον Κοινωνικό Διάλογο, κ. Ντομπρόβσκις: «Οι σημερινές οικονομικές προβλέψεις δείχνουν ότι η συγκρατημένη ανάκαμψη της οικονομίας της Ευρωζώνης συνεχίζεται. Η ανάπτυξη ευνοείται, σε μεγάλο βαθμό, από προσωρινούς παράγοντες, όπως οι χαμηλές τιμές του πετρελαίου, η ασθενέστερη συναλλαγματική ισοτιμία του ευρώ και η χαλαρή νομισματική πολιτική της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας. Η Ευρωζώνη έχει επιδείξει ανθεκτικότητα σε εξωτερικές εξελίξεις, όπως η επιβράδυνση του παγκόσμιου εμπορίου, και αυτό είναι ενθαρρυντικό. Για τη διατήρηση και την ενίσχυση της ανάκαμψης απαιτείται η αξιοποίηση αυτής της προσωρινής ευνοϊκής συγκυρίας με στόχο την προώθηση υπεύθυνων δημόσιων οικονομικών, την τόνωση των επενδύσεων και την εφαρμογή διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας. Αυτό είναι σημαντικό, λαμβανομένων ιδίως υπόψη της επιβράδυνσης της παγκόσμιας οικονομίας, των συνεχιζόμενων εντάσεων στις γειτονικές μας χώρες και της ανάγκης διαχείρισης της προσφυγικής κρίσης με αποφασιστικότητα και συλλογικό τρόπο.»

Ο επίτροπος Οικονομικών και Δημοσιονομικών Υποθέσεων, Φορολογίας και Τελωνείων, κ. Μοσκοβισί αντίστοιχα, δήλωσε: «Η ευρωπαϊκή οικονομία εξακολουθεί να βρίσκεται σε τροχιά ανάκαμψης. Για το 2016, προβλέπουμε αύξηση της οικονομικής ανάπτυξης και μείωση της ανεργίας και των δημοσιονομικών ελλειμμάτων. Ωστόσο, οι βελτιώσεις εξακολουθούν να κατανέμονται άνισα: στην Ευρωζώνη, ιδίως, η σύγκλιση δεν πραγματοποιείται με επαρκώς ταχείς ρυθμούς. Εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές προκλήσεις: ανεπαρκείς επενδύσεις, οικονομικές δομές που παρεμποδίζουν τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την ανάπτυξη, και διατήρηση υψηλών επιπέδων ιδιωτικού και δημόσιου χρέους. Οι προκλήσεις αυτές απαιτούν την εφαρμογή τολμηρών και αποφασιστικών πολιτικών το 2016, ιδίως ενόψει των αβέβαιων παγκόσμιων προοπτικών».

Κατά το τρέχον έτος, παρατηρείται αύξηση της εγχώριας ζήτησης στα περισσότερα κράτη μέλη της Ευρωζώνης, ενώ το 2016 και το 2017 αναμένεται άνοδος της οικονομικής δραστηριότητας σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η ιδιωτική κατανάλωση αυξάνεται ως συνέπεια της αύξησης των ονομαστικών εισοδημάτων και του χαμηλού πληθωρισμού. Οι επενδύσεις αναμένεται επίσης να ενισχυθούν, ως ένα βαθμό, χάρη στην αύξηση των διαθέσιμων εισοδημάτων των νοικοκυριών, στη βελτίωση των περιθωρίων κέρδους των επιχειρήσεων, στις ευνοϊκές συνθήκες χρηματοδότησης και στις θετικότερες προοπτικές από την πλευρά της ζήτησης.

Παράλληλα, οι μεταρρυθμίσεις που έχουν ήδη συντελεστεί συμβάλλουν στις καλύτερες επιδόσεις της αγοράς εργασίας. Η αγορά εργασίας εξακολουθεί να ενισχύεται με αργό και άνισο ρυθμό μεταξύ των κρατών μελών. Ωστόσο, οι χώρες που επλήγησαν περισσότερο και αναγκάστηκαν να εφαρμόσουν μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας θα έχουν περισσότερα οφέλη όσον αφορά την αύξηση της απασχόλησης. Στη Ευρωζώνη, η απασχόληση αναμένεται να αυξηθεί κατά 0,9% το τρέχον έτος και κατά 1% το 2017. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η απασχόληση προβλέπεται να αυξηθεί κατά 0,9% το 2016 και το 2017. Συνολικά, η ανεργία αναμένεται να συνεχίσει να μειώνεται σταδιακά μόνο, με σημαντικές όμως διαφορές μεταξύ των κρατών μελών. Στην Ευρωζώνη, προβλέπεται να μειωθεί σε 10,6% το 2016 και σε 10,3% το 2017, ενώ σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση, οι προβλέψεις δείχνουν πτώση σε 9,2% και 8,9% το 2016 και το 2017 αντίστοιχα.

Ταυτόχρονα, οι δημοσιονομικές προοπτικές εξακολουθούν να βελτιώνονται. Μέχρι το 2017, ο δείκτης του ελλείμματος προς το Α.Ε.Π. της Ευρωζώνης αναμένεται να μειωθεί σε 1,5%. Ο δημοσιονομικός προσανατολισμός της Ευρωζώνης αναμένεται να παραμείνει σε γενικές γραμμές ουδέτερος. Ο δείκτης του ελλείμματος προς το Α.Ε.Π. της Ευρωζώνης προβλέπεται να μειωθεί από το ανώτατο επίπεδο του 94,5% το 2014 σε 91,3% το 2017. Ο δείκτης του ελλείμματος προς το Α.Ε.Π. για το σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης προβλέπεται να μειωθεί σε 1,6% το 2017 από το ποσοστό του 2,5% το 2015, ενώ ο δείκτης του χρέους προς το Α.Ε.Π. αναμένεται να μειωθεί σε 85,8% το 2017 από το ποσοστό του 87,8% το 2015.

Επίσης, λόγω των χαμηλότερων τιμών του πετρελαίου υποχωρεί προσωρινά ο πληθωρισμός. Κατά το 2015, ως αποτέλεσμα της ραγδαίας πτώσης των τιμών του πετρελαίου και άλλων βασικών εμπορευμάτων, ο γενικός πληθωρισμός στην Ευρωζώνη και την Ευρωπαϊκή Ένωση έφθασε σε αρνητικά επίπεδα. Ωστόσο, η διαπίστωση αυτή αποκρύπτει το γεγονός ότι η αύξηση των μισθών, η ενίσχυση της ιδιωτικής κατανάλωσης και η μείωση του κενού παραγωγής αρχίζουν να ασκούν ολοένα και μεγαλύτερες πιέσεις στις τιμές. Ο ετήσιος πληθωρισμός αναμένεται να αυξηθεί από 0,1% στην Ευρωζώνη και 0% στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2015 σε 1,0% και 1,1% αντίστοιχα το 2016 και σε 1,6% στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ευρωζώνη το 2017.

Ωστόσο, η επιβράδυνση της παγκόσμιας οικονομίας παρεμποδίζει τη ζήτηση για τις εξαγωγές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Οι προοπτικές όσον αφορά την παγκόσμια ανάπτυξη και το παγκόσμιο εμπόριο επιδεινώθηκαν σημαντικά μετά την άνοιξη του 2015, λόγω της ύφεσης στις αναδυόμενες οικονομίες της αγοράς, και ιδίως την Κίνα. Οι αναδυόμενες οικονομίες της αγοράς αναμένεται να φθάσουν στο κατώτατο σημείο το τρέχον έτος και να αρχίσουν να ανακάμπτουν το 2016, όπως είπε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στα τέλη του 2015.

Μέχρι στιγμής, οι εξαγωγές της Ευρωζώνης δεν έχουν επηρεαστεί από την επιδείνωση του παγκόσμιου εμπορίου, χάρη κυρίως στην προηγούμενη υποτίμηση του ευρώ. Ωστόσο, η αύξηση των εξαγωγών αναμένεται να μειωθεί το 2016 και να αρχίσει να ανακάμπτει πάλι ελαφρώς το 2017.

Το πλεόνασμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών της Ευρωζώνης αναμένεται να αυξηθεί το 2016, λόγω του χαμηλότερου ελλείμματος του ισοζυγίου καυσίμων και της βελτίωσης των όρων του εμπορίου, καθώς επίσης και λόγω της διατήρησης υψηλών πλεονασμάτων σε ορισμένα κράτη μέλη και της διόρθωσης προηγούμενων ελλειμμάτων σε άλλα. Το πλεόνασμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών αναμένεται να μειωθεί ελαφρά το 2017, καθώς θα αρχίσουν να αυξάνονται οι τιμές του πετρελαίου και να επιδεινώνονται οι όροι του εμπορίου.

Από την άλλη μεριά, η άφιξη των αιτούντων άσυλο ταυτόχρονα με την έκρηξη του προσφυγικού ζητήματος, ενδεχομένως να έχει έναν μικρό θετικό οικονομικό αντίκτυπο.

Οι προβλέψεις αυτές εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής παρέχουν μια πρώτη εκτίμηση του οικονομικού αντίκτυπου της άφιξης μεγάλου αριθμού αιτούντων άσυλο στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ενώ, βραχυπρόθεσμα, οι πρόσθετες δημόσιες δαπάνες θα αυξήσουν το Α.Ε.Π., μεσοπρόθεσμα, αναμένεται να ευνοηθεί περαιτέρω η οικονομική ανάπτυξη λόγω της αύξησης της προσφοράς εργατικού δυναμικού, υπό την προϋπόθεση ότι θα εφαρμοστούν οι σωστές πολιτικές για τη διευκόλυνση της πρόσβασης στην αγορά εργασίας. Για την Ευρωπαϊκή Ένωση στο σύνολό της, ο αντίκτυπος στην οικονομική ανάπτυξη είναι περιορισμένος, αλλά μπορεί να είναι σημαντικότερος σε ορισμένα κράτη μέλη.

Η αξιοπιστία αυτών των προβλέψεων βέβαια απειλείται κυρίως από εξωτερικούς και ως επί το πλείστον αρνητικούς παράγοντες. Οι κίνδυνοι που συνδέονται με τις παγκόσμιες οικονομικές προοπτικές έχουν αυξηθεί. Η χαμηλότερη ανάπτυξη στις αναδυόμενες αγορές, ιδίως μια περισσότερο αποσταθεροποιητική προσαρμογή στην Κίνα, και οι επιπτώσεις της αναμενόμενης εξομάλυνσης της νομισματικής πολιτικής των ΗΠΑ στις αναδυόμενες αγορές, ενδέχεται να έχουν αρνητικότερες επιπτώσεις στις επενδύσεις και την οικονομική δραστηριότητα στην Ευρώπη από ό, τι αναμένεται σήμερα.

4.1.2. Προβλέψεις Φεβρουαρίου 2016 (4/2/16)

Η Ευρωπαϊκή οικονομία εισέρχεται στο τέταρτο έτος ανάκαμψης και η ανάπτυξή της συνεχίζεται με μέτριους ρυθμούς, χάρη κυρίως στην κατανάλωση. Ταυτόχρονα, όμως, μεγάλο μέρος της παγκόσμιας οικονομίας βρίσκεται αντιμέτωπο με σημαντικές προκλήσεις και, συνεπώς, αυξάνονται οι κίνδυνοι για την ευρωπαϊκή ανάπτυξη.

Στην Ελλάδα η ύφεση φαίνεται ότι ήταν λιγότερο έντονη σε σχέση με τις προβλέψεις. Η ανθεκτική κατανάλωση, η επιτυχής ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών, η σταθερή υλοποίηση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων βάσει του νέου προγράμματος Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Στήριξης και η πρόοδος των ιδιωτικοποιήσεων αναμένεται ότι θα στηρίξουν την ενίσχυση της

εμπιστοσύνης και θα επιφέρουν θετική ανάπτυξη και ισχυρότερα δημοσιονομικά αποτελέσματα εντός του δεύτερου εξαμήνου του 2016.

 Ευρωπαϊκές Οικονομικές Προβλέψεις Χειμώνας 2016				
Προβλέψεις για την Ελλάδα	2014	2015	2016	2017
Αύξηση του ΑΕΠ (% σε ετήσια βάση)	0,7	0,0	-0,7	2,7
Πληθωρισμός (% σε ετήσια βάση)	-1,4	-1,1	0,5	0,8
Ανεργία (%)	26,5	25,1	24,0	22,8
Ισοζύγιο κρατικού προϋπολογισμού (% του ΑΕΠ)	-3,6	-7,6	-3,4	-2,1
Ακαθάριστο δημόσιο χρέος (% του ΑΕΠ)	178,6	179,0	185,0	181,8
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (% του ΑΕΠ)	-3,0	-1,8	-1,4	-0,9
ec.europa.eu/economy_finance			4 Φεβρουαρίου 2016	
Γενική Διεύθυνση Οικονομικών και Χρηματοδοτικών Υποθέσεων			Ευρωπαϊκή Επιτροπή	

Οι χειμερινές προβλέψεις της Επιτροπής έδειξαν ότι οι αναπτυξιακές προοπτικές δεν είχαν, σε γενικές γραμμές, αλλάξει πολύ από τις προβλέψεις του προηγούμενου Οκτωβρίου, όμως ο κίνδυνος η ανάπτυξη να είναι χαμηλότερη από την προβλεπόμενη έχει αυξηθεί, κυρίως λόγω εξωτερικών παραγόντων. Στην Ευρωζώνη, ο ρυθμός ανάπτυξης προβλεπόταν να αυξηθεί φέτος σε 1,7% από 1,6% πέρυσι και να φθάσει το 1,9% το 2017. Η οικονομική ανάπτυξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης προβλέπεται να παραμείνει σταθερή στο 1,9% το τρέχον έτος και να ανέλθει στο 2,0% το επόμενο έτος.

Ορισμένοι παράγοντες που ευνοούν την ανάπτυξη, όπως οι χαμηλές τιμές του πετρελαίου, οι ευνοϊκές συνθήκες χρηματοδότησης και η χαμηλή συναλλαγματική ισοτιμία του ευρώ, αναμένεται τώρα να ενισχυθούν και να έχουν μεγαλύτερη διάρκεια από ό, τι είχε αρχικά προβλεφθεί. Συγχρόνως, οι κίνδυνοι που απειλούν την οικονομία εντείνονται και εμφανίζονται νέες προκλήσεις: επιβράδυνση του ρυθμού ανάπτυξης στην Κίνα και σε άλλες αναδυόμενες

οικονομίες της αγοράς, μείωση του παγκόσμιου εμπορίου, καθώς και γεωπολιτική και πολιτική αβεβαιότητα.

Για ακόμα μια φορά, ο Αντιπρόεδρος της Επιτροπής και αρμόδιος για το Ευρώ και τον Κοινωνικό Διάλογο, κ. Ντομπρόβσκις δήλωσε: «Η Ευρώπη συνεχίζει την πορεία ανάκαμψης και ο ρυθμός ανάπτυξης είναι, σε γενικές γραμμές, σύμφωνος με τις προβλέψεις του φθινοπώρου. Δεν πρέπει όμως να εφησυχάζουμε. Η συγκρατημένη ανάπτυξη που γνωρίζει η Ευρώπη απειλείται όλο και περισσότερο, από αρνητικούς παράγοντες: επιβράδυνση του ρυθμού ανάπτυξης των αναδυόμενων αγορών, όπως η Κίνα, μείωση του παγκόσμιου εμπορίου και έξαρση των γεωπολιτικών εντάσεων στις γειτονικές χώρες της Ευρώπης. Είναι σημαντικό να συνεχιστούν οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που μπορούν να βοηθήσουν τις οικονομίες μας να αναπτυχθούν, να αντέξουν σε μελλοντικούς κλυδωνισμούς και να βελτιώσουν τις ευκαιρίες απασχόλησης για τους Ευρωπαίους πολίτες.»

Ο Επίτροπος Οικονομικών και Δημοσιονομικών Υποθέσεων, Φορολογίας και Τελωνείων, κ. Μοσκοβισί δήλωσε επίσης σχετικά: «Η Ευρωπαϊκή Οικονομία αντιμετωπίζει με επιτυχία νέες προκλήσεις αυτόν τον χειμώνα, χάρη στο φθινό πετρέλαιο, την ισοτιμία του ευρώ και τα χαμηλά επιτόκια. Ωστόσο, η επιδείνωση του παγκόσμιου περιβάλλοντος συνιστά έναν κίνδυνο που απαιτεί μεγαλύτερη επαγρύπνηση από την πλευρά μας. Απομένουν ακόμη να γίνουν πολλά για να ενισχυθούν οι επενδύσεις, να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητά μας με έξυπνο τρόπο και να ολοκληρωθεί το έργο της εξυγίανσης των δημόσιων οικονομικών μας».

Συνοπτικά, το 2015, το οικονομικό αποτέλεσμα είτε αυξήθηκε είτε παρέμεινε σταθερό σε όλα τα κράτη μέλη. Έως το 2017, οι οικονομίες όλων των κρατών μελών αναμένεται να γνωρίσουν θετικό ρυθμό ανάπτυξης. Ωστόσο, τα ποσοστά αύξησης του Α.Ε.Π. θα εξακολουθήσουν να διαφέρουν σημαντικά λόγω τόσο των διαρθρωτικών χαρακτηριστικών όσο και των διαφορετικών θέσεων στον οικονομικό κύκλο.

Η ιδιωτική κατανάλωση αναμένεται να παραμείνει ο βασικός μοχλός ανάπτυξης κατά το τρέχον και το επόμενο έτος, υποστηριζόμενη από τη βελτίωση της αγοράς εργασίας και την αύξηση των πραγματικών διαθέσιμων εισοδημάτων. Οι επενδύσεις θα ωφεληθούν επίσης σταδιακά από την

αυξανόμενη ζήτηση, τη βελτίωση των περιθωρίων κέρδους, τις ευνοϊκές συνθήκες χρηματοδότησης και τις σταδιακά χαμηλότερες πιέσεις απομόχλευσης.

Παράλληλα, η απασχόληση αναμένεται να εξακολουθήσει να παρουσιάζει συγκρατημένη αύξηση. Προβλέπεται να συνεχιστεί η μείωση των ποσοστών ανεργίας, αν και με βραδύτερο ρυθμό από ό, τι το προηγούμενο έτος. Η μείωση θα είναι εντονότερη στα κράτη μέλη που έχουν υλοποιήσει τις μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας. Το ποσοστό ανεργίας στην Ευρωζώνη εκτιμάται ότι θα μειωθεί από 11% το 2015 σε 10,5% το 2016 και σε 10,2% το 2017. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση η ανεργία θα μειωθεί από 9,5% το 2015 σε 9,0% το τρέχον έτος και σε 8,7% το επόμενο.

Το συνολικό έλλειμμα γενικής κυβέρνησης στην Ευρωζώνη αναμένεται να μειωθεί περαιτέρω χάρη στην αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας και, σε μικρότερο βαθμό, στη μείωση των δαπανών για πληρωμές τόκων.

Στην Ευρωζώνη, το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης εκτιμάται ότι θα έχει μειωθεί στο 2,2% του Α.Ε.Π. το 2015 (ΕΕ 2,5%) και ότι θα μειωθεί περαιτέρω στο 1,9% του Α.Ε.Π. το τρέχον έτος (ΕΕ 2,2%) και στο 1,6% του Α.Ε.Π. το 2017 (ΕΕ 1,8%). Η δημοσιονομική πολιτική της Ευρωζώνης, το τρέχον έτος, εκτιμάται ότι θα είναι ελαφρώς πιο ευνοϊκή για την οικονομική ανάκαμψη. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η δημοσιονομική πολιτική αναμένεται να παραμείνει σε γενικές γραμμές ουδέτερη. Ο δείκτης του χρέους προς το Α.Ε.Π. στην Ευρωζώνη εκτιμάται ότι θα μειωθεί από το ανώτατο επίπεδο του 94,5% που είχε φθάσει το 2014 (ΕΕ 88,6%), στο 91,3% το 2017 (ΕΕ 85,7%).

Επίσης, οι νέες μειώσεις των τιμών του πετρελαίου μειώνουν προσωρινά τον πληθωρισμό. Ο ετήσιος πληθωρισμός στην Ευρωζώνη ήταν μόλις λίγο πάνω από το μηδέν στο τέλος του 2015, κυρίως λόγω της νέας πτώσης των τιμών του πετρελαίου. Οι αυξήσεις των τιμών καταναλωτή στην Ευρωζώνη αναμένεται να παραμείνουν πολύ χαμηλές το πρώτο εξάμηνο του έτους και να αρχίσουν να αυξάνονται το δεύτερο εξάμηνο όταν εξαλειφθούν οι επιπτώσεις της απότομης πτώσης των τιμών του πετρελαίου. Για το 2016 συνολικά, το ετήσιο ποσοστό πληθωρισμού στην Ευρωζώνη εκτιμάται ότι θα ανέλθει μόνο στο 0,5%, εν μέρει λόγω της περιορισμένης αύξησης των μισθών. Ο πληθωρισμός αναμένεται να αυξηθεί σταδιακά και να ανέλθει στο 1,5% το 2017,

καθώς οι υψηλότεροι μισθοί, η υψηλότερη εγχώρια ζήτηση και η συγκρατημένη αύξηση των τιμών του πετρελαίου θα αυξήσουν τις πιέσεις στις τιμές.

Οι εξαγωγές παράλληλα ανθίστανται στην περαιτέρω επιβράδυνση της παγκόσμιας ανάπτυξης. Λόγω της επιδείνωσης των παγκόσμιων οικονομικών προοπτικών, η ανάκαμψη της παγκόσμιας οικονομίας (εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης) προβλέπεται ότι θα είναι βραδύτερη από ό, τι αναμενόταν το φθινόπωρο του 2015. Πράγματι, η παγκόσμια ανάπτυξη το 2015 έφθασε στα χαμηλότερα επίπεδα από το 2009. Ο ρυθμός αύξησης των εξαγωγών της Ευρωζώνης εκτιμάται ότι θα επιταχυνθεί το 2016, μετά την υποχώρηση που σημείωσε το δεύτερο εξάμηνο του 2015, χάρη στις καθυστερημένες επιπτώσεις της προηγούμενης υποτίμησης του ευρώ, του χαμηλότερου μοναδιαίου κόστους εργασίας και της σταδιακής αύξησης της εξωτερικής ζήτησης.

Ωστόσο, εξακολουθεί να υφίσταται η πιθανότητα μεγαλύτερων κινδύνων στο μέλλον. Οι οικονομικές προοπτικές εξακολουθούν να είναι εξαιρετικά αβέβαιες και οι γενικότεροι κίνδυνοι αυξάνονται: επιβράδυνση της ανάπτυξης των αναδυόμενων αγορών, άτακτη προσαρμογή στην Κίνα και πιθανότητα περαιτέρω αύξησης των επιτοκίων στις Ηνωμένες Πολιτείες, κάτι που θα μπορούσε να προκαλέσει διαταραχές στις χρηματοπιστωτικές αγορές ή να πλήξει τις ευάλωτες αναδυόμενες οικονομίες και, συνεπώς, να επηρεάσει αρνητικά τις προοπτικές.

Μια νέα πτώση των τιμών του πετρελαίου θα ήταν επίσης δυνατόν να έχει αρνητικές επιπτώσεις στις πετρελαιοεξαγωγικές χώρες και να μειώσει τη ζήτηση για τις εξαγωγές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κίνδυνοι από το εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα μπορούσαν επίσης να έχουν επιπτώσεις στο κλίμα εμπιστοσύνης και στις επενδύσεις. Από την άλλη πλευρά, ο συνδυασμός των σημερινών ευνοϊκών παραγόντων θα μπορούσε να δημιουργήσει μεγαλύτερη δυναμική από την αναμενόμενη, εάν ανακάμψουν οι επενδύσεις.

4.1.3. Προβλέψεις Μαΐου 2016 (3/5/16)

Σύμφωνα με τις εαρινές οικονομικές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης που δημοσιεύτηκαν στις 3/5/16, η οικονομική ανάπτυξη στην Ευρώπη αναμένεται να παραμείνει συγκρατημένη, καθώς έχουν επιβραδυνθεί οι επιδόσεις των βασικών εμπορικών εταίρων της και αρχίζουν να

υποχωρούν ορισμένοι από τους μέχρι σήμερα ευνοϊκούς παράγοντες. Κατά συνέπεια, η αύξηση του Α.Ε.Π. στη ζώνη του ευρώ αναμένεται να συνεχιστεί με συγκρατημένους ρυθμούς κατά την περίοδο 2015-2017. Σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις της Επιτροπής, το Α.Ε.Π. στη ζώνη του ευρώ αναμένεται να ανέλθει σε 1,6% το 2016 και σε 1,8% το 2017, έναντι 1,7% το 2015 (χειμερινές προβλέψεις: 1,6% το 2015, 1,7% το 2016 και 1,9% το 2017). Η αύξηση του Α.Ε.Π. στην Ευρωπαϊκή Ένωση αναμένεται να υποχωρήσει από 2,0% κατά το περασμένο έτος σε 1,8% το 2016, προτού ανέλθει σε 1,9% το 2017 (χειμερινές προβλέψεις: 1,9% το 2015, 1,9% το 2016 και 2,0% το 2017).

Η ιδιαίτερα διευκολυντική νομισματική πολιτική έχει θέσει τις βάσεις για την ανάκαμψη των επενδύσεων, καθιστώντας ευκολότερη και φθηνότερη την πρόσβαση στη χρηματοδότηση. Η δημοσιονομική πολιτική στη ζώνη του ευρώ αναμένεται να στηρίζει την ανάπτυξη κατά το τρέχον έτος. Ωστόσο, παρά το γεγονός ότι οι τιμές του πετρελαίου μειώθηκαν εκ νέου στις αρχές του 2016 και παρέτειναν την αύξηση του πραγματικού διαθέσιμου εισοδήματος, η ισχύς της στήριξης αυτής θα εξασθενήσει σταδιακά καθώς θα ανακάμπτει η τιμή του πετρελαίου. Ομοίως, αν και οι εξαγωγές της ζώνης του ευρώ εξακολουθούν να επωφελούνται σε ορισμένο βαθμό από την προηγούμενη υποτίμηση του ευρώ, η πρόσφατη ανάκαμψη του νομίσματος θα μπορούσε να καταστήσει πιο ευάλωτη τη ζώνη του ευρώ στις επιπτώσεις της επιβράδυνσης της εξωτερικής ανάπτυξης.

Όσον αφορά στην Ελλάδα συγκεκριμένα, σημειώνεται ότι "η Ελληνική Οικονομία επέδειξε αξιοσημείωτη αντοχή το 2015" και ότι "η οικονομική ανάπτυξη αναμένεται να επανέλθει κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2016 και να επιταχυνθεί το 2017 χάρη στην αποκατάσταση της εμπιστοσύνης και τον αντίκτυπο των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Μετά την ενίσχυση των δημόσιων οικονομικών το 2015 πέραν των προβλέψεων και την πρόσθετη δέσμη δημοσιονομικών μέτρων που βρίσκεται στο στάδιο της οριστικοποίησης της από τις αρχές, το ισοζύγιο της γενικής κυβέρνησης αναμένεται να βελτιωθεί περαιτέρω".

Αναφέρεται επίσης ότι οι προβλέψεις χαρακτηρίζονται από αβεβαιότητα καθώς "Η προβλεπόμενη ανάκαμψη εξαρτάται από την έγκαιρη ολοκλήρωση της πρώτης αξιολόγησης του

προγράμματος του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας, καθώς και από τις θετικές χρηματοοικονομικές και εμπορικές εξελίξεις".

 Ευρωπαϊκές Οικονομικές Προβλέψεις Άνοιξη 2016				
Προβλέψεις για την Ελλάδα	2014	2015	2016	2017
Αύξηση του ΑΕΠ (% σε ετήσια βάση)	0,7	-0,2	-0,3	2,7
Πληθωρισμός (% σε ετήσια βάση)	-1,4	-1,1	-0,3	0,6
Ανεργία (%)	26,5	24,9	24,7	23,6
Ισοζύγιο κρατικού προϋπολογισμού (% του ΑΕΠ)	-3,6	-7,2	-3,1	-1,8
Ακαθάριστο δημόσιο χρέος (% του ΑΕΠ)	180,1	176,9	182,8	178,8
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (% του ΑΕΠ)	-3,0	-0,2	0,6	1,3
ec.europa.eu/economy_finance			03 Μαΐου 2016	
Γενική Διεύθυνση Οικονομικών και Χρηματοδοτικών Υποθέσεων			Ευρωπαϊκή Επιτροπή	

Ο Αντιπρόεδρος κος Ντομπρόβσκις, αρμόδιος για το Ευρώ και τον Κοινωνικό Διάλογο, δήλωσε σχετικά: «Συνεχίζεται η οικονομική ανάκαμψη στην Ευρώπη, αλλά το παγκόσμιο πλαίσιο είναι λιγότερο ευνοϊκό απ' ό,τι προηγουμένως. Η μελλοντική ανάπτυξη θα εξαρτάται όλο και περισσότερο από τις ευκαιρίες που θα δημιουργούμε για εμάς τους ίδιους. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να εντείνουμε τις προσπάθειές μας στον τομέα των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων για να αντιμετωπίσουμε τα μακροχρόνια προβλήματα σε πολλές χώρες, όπως τα υψηλά επίπεδα δημόσιου και ιδιωτικού χρέους, τα τρωτά σημεία του χρηματοπιστωτικού τομέα ή τη φθίνουσα ανταγωνιστικότητα. Μια αποφασιστική πολιτική δράση με στόχο τη μεταρρύθμιση και τον εκσυγχρονισμό των οικονομιών μας είναι ο μόνος τρόπος για τη διασφάλιση ισχυρής και βιώσιμης ανάπτυξης, περισσότερων θέσεων εργασίας και καλών κοινωνικών συνθηκών για τους πολίτες μας».

Ο Πιερ Μοσκοβισί, Επίτροπος Οικονομικών και Δημοσιονομικών Υποθέσεων, Φορολογίας και Τελωνείων, δήλωσε: «Η ανάπτυξη στην Ευρώπη διατηρείται παρά το δυσμενέστερο παγκόσμιο

περιβάλλον. Υπάρχουν ενδείξεις ότι, σταδιακά, οι εφαρμοζόμενες πολιτικές δημιουργούν περισσότερες θέσεις εργασίας και υποστηρίζουν τις επενδύσεις. Πρέπει όμως ακόμη να γίνουν πολλά για να μειωθούν οι ανισότητες. Η ανάκαμψη στην ζώνη του ευρώ παραμένει άνιση, τόσο μεταξύ των κρατών μελών όσο και μεταξύ των ισχυρότερων και των ασθενέστερων στην κοινωνία. Η κατάσταση αυτή είναι απαράδεκτη και απαιτείται αποφασιστική δράση από τις κυβερνήσεις, τόσο μεμονωμένα όσο και συλλογικά.»

Παρόλα αυτά, η οικονομική ανάπτυξη πρόκειται να αυξηθεί ή να παραμείνει σε γενικές γραμμές σταθερή στα περισσότερα κράτη μέλη κατά την περίοδο που καλύπτουν οι προβλέψεις. Οι οικονομίες όλων των κρατών μελών αναμένεται να σημειώσουν ανάπτυξη κατά το επόμενο έτος, αλλά ο ρυθμός ανάπτυξης αναμένεται να παραμείνει ανομοιογενής στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Οι καθαρές εξαγωγές της ζώνης του ευρώ αναμένεται να εξακολουθήσουν να αποτελούν τροχοπέδη για την ανάπτυξη το 2016, πριν καταστούν ουδέτερες το 2017. Κατά συνέπεια, η ανάπτυξη θα εξαρτηθεί από την εγχώρια ζήτηση: οι επενδύσεις αναμένεται να αυξηθούν το επόμενο έτος σε 3,8% τόσο στη ζώνη του ευρώ όσο και στην Ευρωπαϊκή Ένωση και η ιδιωτική κατανάλωση αναμένεται να μετριαστεί λόγω της αναμενόμενης ανόδου του πληθωρισμού που θα μειώσει την πραγματική αύξηση του εισοδήματος.

Ο μέτριος ρυθμός βελτίωσης στις αγορές εργασίας αναμένεται να συνεχιστεί, λόγω της χρονικής υστέρησης της προσαρμογής στη βελτίωση της οικονομικής συγκυρίας και στη συγκράτηση των μισθολογικών αυξήσεων. Σε ορισμένα κράτη μέλη, οι μεταρρυθμίσεις της αγοράς εργασίας που εφαρμόζονται τα τελευταία έτη και τα μέτρα δημοσιονομικής πολιτικής υποστηρίζουν επίσης την καθαρή δημιουργία θέσεων εργασίας. Μολονότι οι ανισότητες στην αγορά εργασίας αναμένεται να διατηρηθούν για ορισμένο χρονικό διάστημα, η ανεργία στη ζώνη του ευρώ αναμένεται να μειωθεί σε 10,3% του Α.Ε.Π. το 2016 και εν συνεχεία σε 9,9% το 2017, έναντι 10,9% το 2015. Στο σύνολο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η ανεργία αναμένεται να μειωθεί από 9,4% το 2015 σε 8,9% το 2016 και 8,5% το 2017.

Η δημοσιονομική πολιτική διατηρεί τον υποστηρικτικό της χαρακτήρα και οι δημοσιονομικές προοπτικές βελτιώνονται. Το συνολικό έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης τόσο στη ζώνη του ευρώ όσο και στην ΕΕ προβλέπεται να εξακολουθήσει να μειώνεται κατά το τρέχον και το

επόμενο έτος, χάρη στην οικονομική ανάπτυξη και στα χαμηλά επιτόκια. Το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης στη ζώνη του ευρώ συνολικά αναμένεται να μειωθεί από 2,1% του Α.Ε.Π. το 2015 (2,4% στην ΕΕ) σε 1,9% το 2016 (2,1% στην ΕΕ) και σε 1,6% το 2017 (1,8% στην ΕΕ), με βάση την παραδοχή της αμετάβλητης πολιτικής. Ο δημοσιονομικός προσανατολισμός της ζώνης του ευρώ αναμένεται να είναι ελαφρώς επεκτατικός το τρέχον έτος. Παράλληλα, ο λόγος του χρέους προς το Α.Ε.Π. αναμένεται να εξακολουθήσει να μειώνεται σταδιακά από 94,4% το 2014 σε 91,1% στη ζώνη του ευρώ το 2017 (85,5% στην ΕΕ).

Παράλληλα, ο πληθωρισμός εξακολουθεί να επηρεάζεται από τις τιμές της ενέργειας. Οι τιμές του πετρελαίου έπεσαν και πάλι στις αρχές του 2016, με αποτέλεσμα να διαμορφωθεί ο πληθωρισμός κάτω από το μηδέν. Αναμένεται ότι ο πληθωρισμός θα παραμείνει σε μηδενικά σχεδόν επίπεδα στο εγγύς μέλλον, καθώς οι τιμές της ενέργειας είναι χαμηλότερες απ' ό,τι πριν από ένα έτος. Οι εξωτερικές πιέσεις στις τιμές είναι επίσης ασθενείς, λόγω της ελαφριάς ανατίμησης του ευρώ και της σχετικής συγκράτησης των παγκόσμιων τιμών παραγωγού. Ο πληθωρισμός αναμένεται να αυξηθεί εντονότερα κατά το δεύτερο εξάμηνο του τρέχοντος έτους, συνεπεία της σταδιακής ανάκαμψης των τιμών της ενέργειας και της αύξησης των εγχώριων τιμών λόγω της ενίσχυσης της εγχώριας ζήτησης. Ο πληθωρισμός των τιμών καταναλωτή προβλέπεται ότι θα ανέλθει σε 0,2% στη ζώνη του ευρώ το τρέχον έτος (0,3% στην ΕΕ) και σε 1,4% το 2017 (1,5% στην ΕΕ).

Οι προοπτικές της παγκόσμιας ανάπτυξης ωστόσο παραμένουν υποτονικές. Το περασμένο έτος, η ανάπτυξη εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης σημείωσε κατά πάσα πιθανότητα τον βραδύτερο ρυθμό της από το 2009 (3,2% το 2015), λόγω της επιβράδυνσης στις αναδυόμενες αγορές. Οι προοπτικές όσον αφορά την αύξηση του παγκόσμιου Α.Ε.Π. παρουσίασαν περαιτέρω εξασθένηση παράλληλα με την επιβράδυνση και των σημαντικότερων προηγμένων οικονομιών, οι δε προσδοκίες για συγκρατημένη ανάκαμψη υπόκεινται σε υψηλό βαθμό αβεβαιότητας. Η παγκόσμια οικονομία αναμένεται να σημειώσει ανάπτυξη κατά 3,1% το 2016 και κατά 3,4% το 2017.

Από την άλλη πλευρά, οι ευρωπαϊκές οικονομικές προοπτικές υπόκεινται σε σημαντικούς κινδύνους. Βέβαια, οι προβλέψεις αυτές χαρακτηρίζονται από σημαντική αβεβαιότητα. Στους

εξωτερικούς κινδύνους συγκαταλέγεται η πιθανότητα επιβράδυνσης του ρυθμού ανάπτυξης των αναδυόμενων αγορών, και ιδίως της Κίνας, να έχει ισχυρότερες δευτερογενείς επιπτώσεις ή να αποδειχθεί δυσμενέστερη από την αναμενόμενη. Η αβεβαιότητα που συνδέεται με τις γεωπολιτικές εντάσεις παραμένει υψηλή και θα μπορούσε να έχει σοβαρότερες συνέπειες για τις ευρωπαϊκές οικονομίες απ' ό,τι αναμένεται σήμερα. Οι απότομες κινήσεις των τιμών του πετρελαίου ή οι αναταραχές στον χρηματοπιστωτικό τομέα θα μπορούσαν επίσης να επιβραδύνουν την ευρωπαϊκή ανάπτυξη. Επιπλέον, οι κίνδυνοι που συνδέονται με τις εγχώριες εξελίξεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση εξακολουθούν να είναι σημαντικοί, όπως για παράδειγμα όσον αφορά τον ρυθμό εφαρμογής των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και την αβεβαιότητα μετά το δημοψήφισμα σχετικά με την έξοδο του Ηνωμένου Βασιλείου από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Απεναντίας, οι θετικές επιπτώσεις των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων θα μπορούσαν να είναι σημαντικότερες από τις αναμενόμενες και η μετάδοση των αποτελεσμάτων των ιδιαίτερα διευκολυντικών νομισματικών πολιτικών στην πραγματική οικονομία θα μπορούσε να αποδειχθεί ισχυρότερη από την αναμενόμενη.

Οι παρούσες οικονομικές προβλέψεις θα ενσωματωθούν στην Εαρινή δέσμη μέτρων του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.

Η Επιτροπή αναμένεται να επικαιροποιήσει ξανά τις οικονομικές της προβλέψεις το Νοέμβριο του 2016.

4.2. Προβλέψεις της Citygroup

Σε μια πραγματικά πολύ δυσόιωνη πρόβλεψη για την Ελληνική Οικονομία με αφορμή το αποτέλεσμα του βρετανικού δημοψηφίσματος προέβη η Citigroup σε έκτακτη έκθεσή της με τίτλο «Global Economic Outlook and Strategy» τον Ιούνιο του 2016, βλέποντας βαθύτερη ύφεση για την Ελλάδα, μεγάλη καθυστέρηση στην ολοκλήρωση της δεύτερης αξιολόγησης και έξοδο της από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Grexit).

Συγκεκριμένα όπως ανέφερε η έκθεση της αμερικανικής τράπεζας για τη χώρα μας σε πολιτικό επίπεδο, «βλέπει» εμπλοκή και καθυστερήσεις στη δεύτερη αξιολόγηση του προγράμματος, εκτιμώντας παράλληλα ότι οι διαπραγματεύσεις, αλλά και η συζήτηση για το χρέος που αναμενόταν να ξεκινήσουν το φθινόπωρο, θα μετατεθούν χρονικά και θα ολοκληρωθούν εντός του 2017.

Επίσης, σύμφωνα πάντα με τη Citigroup, «ο κίνδυνος του Grexit δεν έχει εξαλειφθεί πλήρως, καθώς η βιωσιμότητα του δημόσιου χρέους παραμένει αμφίβολη και επηρεάζει πολύ τις προοπτικές της Ελλάδας, γεγονός που αυξάνει ακόμη περισσότερο τον κίνδυνο του Grexit στα επόμενα ένα έως τρία χρόνια».

Όπως τονίζεται στην έκθεση, η αβεβαιότητα που γέννησε η έξοδος του Ηνωμένου Βασιλείου, αναμένεται να έχει ορατές επιπτώσεις στην επιστροφή του κλίματος εμπιστοσύνης που ανέμενε η Ελλάδα μετά την ολοκλήρωση της πρώτης αξιολόγησης του προγράμματος διάσωσης.

Παράλληλα, η Citigroup προχωρά σε υποβάθμιση των αρχικών προβλέψεών της για το ελληνικό Α.Ε.Π. το 2016 σε -1,2% (από -0,7% νωρίτερα), μετά και τα σημάδια αποδυνάμωσης των τουριστικών ροών, εκτιμώντας ότι η χώρα μας θα εισέλθει σε βαθύτερη ύφεση, τόσο σε σχέση με τις εκτιμήσεις της ελληνικής κυβέρνησης, όσο και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και της Κομισιόν.

Η Citigroup ξεκαθαρίζει ότι σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να προβλέψει επιστροφή σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης για το ελληνικό Α.Ε.Π. στο δεύτερο εξάμηνο του τρέχοντος έτους, αντίθετα με τις προβλέψεις της ελληνικής κυβέρνησης που μιλά για επιστροφή στην ανάπτυξη, καθώς όπως τονίζει, τα νέα μέτρα λιτότητας θα εξαλείψουν πιθανότατα τα οφέλη της βελτιωμένης ρευστότητας που θα δημιουργηθούν από τις αποπληρωμές των ληξιπρόθεσμων οφειλών της κυβέρνησης.

Σε ό,τι αφορά τις αποδόσεις των δεκαετών ομολόγων, η Citigroup δεν βλέπει αποκλιμάκωση αφού από το 8% περίπου σήμερα, αναμένει πως θα κλείσουν το έτος στο 8,29%. Όσο για το 2017 θα σημειώσουν μια αποκλιμάκωση στο 7,84% για να ανέβουν στο 8,20% το 2018, γεγονός που δεν «δείχνει» έξοδο στις αγορές. Σχετικά με το χρέος, η τράπεζα προβλέπει εκτόξευσή του στο 204% του Α.Ε.Π. το 2017 από 181% φέτος, στο 220% το 2018 και στο 223% το 2019 (<http://thecaller.gr/oikonomia/citigroup>).

4.3 Προβλέψεις της Standard & Poor's Global Ratings

Αμετάβλητη κρατά τη μακροπρόθεσμη και βραχυπρόθεσμη αξιολόγηση «B-/B» της πιστοληπτικής ικανότητας της Ελλάδας, σε ξένο και τοπικό νόμισμα, η S&P Global Ratings, δίνοντας σταθερές προοπτικές. Παρ' όλα αυτά, οι εκτιμήσεις του οίκου για την πορεία του ελληνικού χρέους είναι εξαιρετικά δυσοίωνες, αφού, όπως σημειώνει, ακόμη και με το πιο αισιόδοξο σενάριο, θα χρειαστεί να περάσουν δύο σχεδόν δεκαετίες για να υποχωρήσει. «Κατανοούμε ότι ένας από τους στόχους του τρίτου προγράμματος προσαρμογής της Ελλάδας είναι να διευκολύνει την κυβέρνηση να αναχρηματοδοτείται πλήρως από τις αγορές εμπορικού χρέους έως τον Αύγουστο του 2018, οπότε και ολοκληρώνεται το πρόγραμμα», σημειώνεται στην έκθεση.

Επιπλέον, οι σταθερές προοπτικές που δίνει ο οίκος για την ελληνική οικονομία αντανακλούν, όπως σημειώνει, την άποψη ότι οι κίνδυνοι για την Ελλάδα είναι ισορροπημένοι για τους επόμενους δώδεκα μήνες.

Ωστόσο, η S&P εκτιμά ότι στα τέλη του τρέχοντος έτους, το καθαρό χρέος της γενικής κυβέρνησης θα κορυφωθεί στο 179% του Α.Ε.Π., ανερχόμενο στο υψηλότερο επίπεδο μεταξύ του συνόλου των χωρών που αξιολογεί.

Η ονομαστική ανάπτυξη που θα επιστρέφει σταδιακά, η δημοσιονομική προσαρμογή και τα αθροιστικά έσοδα που θα αποφέρουν οι αποκρατικοποιήσεις, ύψους περίπου 2% του Α.Ε.Π. μέσα στα επόμενα τέσσερα χρόνια, θα μειώσουν πιθανότατα το καθαρό χρέος της γενικής κυβέρνησης στο 173% του Α.Ε.Π. έως το 2018, το έτος λήξης του τριετούς προγράμματος στήριξης της Ελλάδας, εκτιμά επίσης ο οίκος.

Σύμφωνα με την S&P, ακόμη και με το αισιόδοξο σενάριο για μέση ανάπτυξη ονομαστικού Α.Ε.Π. της τάξης του 4,5%, ετήσιο πρωτογενές πλεόνασμα 1,5% και κόστος δανεισμού κάτω του 2%, θα χρειαστεί να περάσουν άλλα 17 χρόνια προτού το χρέος της κυβέρνησης πέσει κάτω από το 100% του Α.Ε.Π..

Η Standard & Poor's κρατά αρνητική στάση σε ό,τι αφορά τα φορολογικά μέτρα που έχουν ληφθεί, καθώς θεωρεί ότι θα πρέπει να υπάρξει μεγάλη διεύρυνση της φορολογικής βάσης και να σταματήσουν να δέχονται τις μεγαλύτερες πιέσεις οι πιο παραγωγικές πληθυσμιακές ομάδες.

«Περίπου το 10% του ελληνικού πληθυσμού καλύπτει το 60% των φορολογικών εσόδων, ενώ περίπου το 50% των μισθωτών και των συνταξιούχων εμπίπτει στην περίπτωση του αφορολόγητου εισοδήματος (το αντίστοιχο ποσοστό στην Ευρώπη ανέρχεται στο 9%). Η επικέντρωση των πιέσεων στο παραγωγικότερο και πιο κινητικό κομμάτι του πληθυσμού μπορεί να πνίξει την ανάπτυξη και να δυσχεράνει ακόμη περισσότερο την εικόνα σε δημοσιονομικό επίπεδο», εκτιμούν οι αναλυτές του οίκου αξιολόγησης.

Οι αναλυτές του οίκου συστήνουν, επίσης, να γίνουν αλλαγές στο συνταξιοδοτικό σύστημα, δεδομένου ότι οι κρατικές δαπάνες για την κάλυψη των αναγκών του φθάνουν στο 10% του Α.Ε.Π., ενώ ο μέσος όρος στην Ευρώπη είναι 2,5% του Α.Ε.Π..

Αναφορικά με την πορεία της οικονομίας ο οίκος αναμένει ότι φέτος θα συρρικνωθεί κατά 1%, ενώ θα «τρέξει» με 2,75% το 2017.

Ο οίκος επίσης αναμένει ότι η Ελλάδα θα επιτύχει τον φετινό στόχο για πρωτογενές πλεόνασμα 0,5% του Α.Ε.Π., αλλά θεωρεί ότι η κυβέρνηση θα δυσκολευθεί τα επόμενα χρόνια να επιτυγχάνει πρωτογενή πλεονάσματα πάνω από 1,5% του Α.Ε.Π., χωρίς να δημιουργεί ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις αλλού στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα.

Ο διεθνής οίκος αξιολόγησης εκτιμά ότι η ελληνική κυβέρνηση εκπληρώνει τους επίσημους όρους του προγράμματος στήριξης, παρά τις καθυστερήσεις που σημειώνονται (<https://www.standardandpoors.com>).

4.4. Προβλέψεις Ελληνικού Υπουργείου Οικονομικών

Κάτι παραπάνω από φιλόδοξοι είναι οι στόχοι του μεσοπρόθεσμου προγράμματος, το οποίο προβλέπει την αύξηση του Α.Ε.Π. κατά 30 δις. ευρώ έως το 2020. Τα στοιχεία, στα οποία θα στηριχθεί η κατάρτιση του μεσοπρόθεσμου προγράμματος για την περίοδο 2016-2020 όπως αυτά δημοσιεύτηκαν, θα αποτελέσουν «πιλότο» για το πρόγραμμα, που θα πρέπει να ψηφιστεί από την Ελληνική Βουλή τις πρώτες εβδομάδες του Φθινοπώρου.

Η επιστροφή στην ανάπτυξη καθ' όλη την περίοδο του μεσοπρόθεσμου προγράμματος προβλέπεται ότι θα στηριχθεί στην τόνωση των επενδύσεων και στην ιδιωτική κατανάλωση.

Ειδικότερα προβλέπεται:

- Αύξηση 11,6% στον ακαθάριστο σχηματισμό κεφαλαίου για το 2017, 15,4% για το 2018, 14,4% για το 2019 και 10,6% για το 2020. Από την περαιτέρω ανάλυση των σταθερών επενδύσεων προκύπτει ότι αναμένεται αύξηση 8% στις κατασκευές μέσα στο 2017 (έναντι μείωσης 3,5% το 2016), αύξηση 15,8% το 2018, αύξηση 14,5% το 2019 και 10,4% το 2020. Ακόμη και στην κατασκευή κατοικιών προβλέπεται θεαματική στροφή για το 2017 στο +12% από -6% το 2016.
- Η ιδιωτική κατανάλωση αναμένεται να αυξηθεί κατά 1,8% το 2017, κατά 1,8% το 2018 και κατά 1,2% και 1% το 2019 και το 2020 αντίστοιχα. Από την άλλη, η δημόσια κατανάλωση θα κινηθεί σε αρνητικό έδαφος καθ' όλη την περίοδο μέχρι το 2020 (-0,1% το 2017, -0,3% το 2018, το 2019 και το 2020).
- Οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών θα αυξηθούν κατά 0,5% το 2016, 4,2% το 2017, 4,6% το 2018, 4,2% το 2019 και 3,6% το 2020. Για τις εισαγωγές από την άλλη, προβλέπεται μικρή μείωση το 2016 (-0,1%), αύξηση 3,7% για το 2017, αύξηση 4,6% για το 2018, 4% για το 2019 και 2,8% για το 2020.
- Για την ανεργία διατυπώνεται η πρόβλεψη ότι το ποσοστό θα υποχωρήσει από το 24,7% το 2016, στο 23,6% το 2017, στο 22,1% το 2018, στο 20,7% το 2019 και στο 19,4% για το 2020. Τα ποσοστά μεταφράζονται σε μείωση του αριθμού των ανέργων από το 1,186 εκατομμύριο άτομα το 2016, στο 1,134 εκατομμύριο το 2017, στο 1,056 εκατομμύριο το 2018 και στις 913,7 χιλιάδες άτομα μέχρι το 2020. Όσον αφορά στον αριθμό των απασχολουμένων, προβλέπεται να αυξηθεί από τα 4,059 εκατομμύρια στο τέλος του 2016, στα 4,36 εκατομμύρια στο τέλος του 2020 (<http://www.iefimerida.gr>).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι οικονομικές πολιτικές των τριών τελευταίων δεκαετιών έφεραν την Ελλάδα στα πρόθυρα της χρεοκοπίας. Μεταρρυθμίσεις που εφαρμόστηκαν σε άλλες χώρες πολλά χρόνια νωρίτερα αναβάλλονταν συνεχώς στην Ελλάδα. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα η χώρα να μείνει πίσω, και να βρεθεί με ένα μη παραγωγικό δημόσιο τομέα, ένα άνισο και αναποτελεσματικό σύστημα συλλογής φόρων, ένα μη βιώσιμο συνταξιοδοτικό σύστημα και ένα περιοριστικό και αναποτελεσματικό ρυθμιστικό πλαίσιο στην οικονομία, η ανταγωνιστικότητα της οποίας είναι χαμηλή και μειώνεται συνεχώς (Βαγιανός, Βέττας & Μεγύρ, 2010).

Το θετικό στοιχείο σχετικά με την τρέχουσα οικονομική κατάσταση στην Ελλάδα είναι ότι υπάρχει μεγάλο περιθώριο βελτίωσης. Πράγματι, υπάρχουν συγκεκριμένες μεταρρυθμίσεις που θα επιτρέψουν στη χώρα να ανακτήσει το χαμένο έδαφος. Οι μεταρρυθμίσεις τις οποίες συμφώνησε η Ελλάδα με τους δανειστές της κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση και πρέπει να υποστηριχθούν.

Αυτή τη δύσκολη χρονική στιγμή θα πρέπει σε γενικές γραμμές το σύστημα να λειτουργήσει θετικά, φροντίζοντας να μετατρέψει τις απειλές που προκύπτουν από την παγκόσμια ύφεση σε ευκαιρίες ανασύνταξης δυνάμεων, επίλυσης προβλημάτων και τελικά επιθετικής πολιτικής ανάπτυξης και ποιοτικής αναδιάρθρωσης των προϊόντων (Σόρος, 2008).

Σε μια εποχή που η ελληνική κρίση έχει πυροδοτήσει μια κρίση εμπιστοσύνης σε ολόκληρη την ευρωζώνη οι χώρες επιχειρούν να την περιορίσουν με αυστηρά μέτρα περιορισμού των ελλειμμάτων στη χώρα μας, όπου βρίσκεται και η καρδιά της νέας (δημοσιονομικής) φάσης της ευρωπαϊκής κρίσης. Κανείς, ούτε οι καταναλωτές, ούτε οι επιχειρήσεις, ούτε οι εξειδικευμένοι διεθνείς αναλυτές μπορούν να προβλέψουν με βεβαιότητα τη διάρκεια της εγχώριας κρίσης καθώς και τις νέες συνθήκες που θα προκύψουν για τη χώρα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

1. Βαγιανός Δ., Βέττας Ν. και Μεγύρ Κ., (2010) , "Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα: Μεταρρυθμίσεις και ευκαιρίες σε μία κρίσιμη συγκυρία".
2. Λιανός, Θ. Π. & Μπένος, Θ. Ε. (2013). Μακροοικονομική Θεωρία και Πολιτική. Εκδόσεις Μπένου.
3. Μόσχος Δ., (2006), Σύγκλιση και πληθωρισμός, Εκδόσεις Κριτική
4. Μπακατσίακος Γ., (2010) , «Παγκόσμια οικονομική κρίση, ευρωπαϊκή ένωση και Ελλάδα».
5. Ράπανος Β., (2009) , «Μέγεθος και Εύρος Δραστηριοτήτων του Δημοσίου Τομέα», Ίδρυμα Οικονομικών & Βιομηχανικών Ερευνών
6. Σόρος Γ., (2008), Η οικονομική κρίση του 2008 και η σημασία της, Εκδόσεις Λιβάνη
7. Σταμάτης Γ., (1992), Αναπαραγωγή, Εισοδηματικό Κύκλωμα και Εθνικοί Λογαριασμοί, Επιστημονική Βιβλιοθήκη
8. Σταματόπουλος Θ., Θαλασσινός Ε., (2010) , «Διεθνή οικονομικά», Εκδόσεις Σταμούλη.
9. Σταματόπουλος Θ., Θαλασσινός Ε., (2010), Διεθνή Οικονομικά, Εκδόσεις Σταμούλη

Ξενόγλωσση

1. Baumol W. J. & Blinder A. S., (2012), Μακροοικονομική: Αρχές και Πολιτική, Εκδόσεις Πασχαλίδη.
2. Froyen R. T., (1990), Macroeconomics: Theories and Policies. New York: MacMillan.
3. Mankiw G., (2002), Μακροοικονομική Θεωρία. Αθήνα: Gutenberg.

Αρθρογραφία- Ηλεκτρονικές Πηγές

1. European Commission, (2009), «Economic and Financial Affairs: Economic crisis in Europe: Causes, consequences and responses». European Economy, Brussels.
2. <http://www.agora.mfa.gr>
3. <http://www.stochasis.com>
4. <http://www.statistics.gr>
2. http://ec.europa.eu/economy_finance/eu/forecasts/2015_autumn_forecast_el.htm
3. <http://ec.europa.eu/eurostat>
4. <http://ec.europa.eu/eurostat/web/esa-2010>
5. <http://thecaller.gr/oikonomia/citigroup>
6. <http://www.iefimerida.gr>
7. <http://www.kathimerini.gr>
8. <http://www.statistics.gr/el/statistics/eco>
9. <https://powerpolitics.eu>
10. <https://www.standardandpoors.com>
11. Savas Michael-Matsas, (2012), «Greece and the World Capitalist Crisis», Journal of Socialist Theory.
12. Visvizi, Anna, (2012), «The crisis in Greece and the EU-IMF rescue package: Determinants and pitfalls», Acta Oeconomica.
13. Γεώργιος Κουφάρης,(2010) , «Η παγκόσμια οικονομική κρίση και οι χρηματιστηριακές αγορές». Περιοδικό Χρήμα.
14. ΙΝΕ-ΓΣΕΕ, (2008), «Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση», Ετήσια Έκθεση, Αθήνα
15. Ματσαγγάνης Μ., (2010), «Distributional Implications of Tax Evasion In Greece», LSE Hellenic Observatory Working Paper.

16. Μπούρας και Λυκούρας, (2011) , «Η οικονομική κρίση και οι επιπτώσεις της στη ψυχική υγεία», Εγκέφαλος.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΙΝΑΚΩΝ & ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

Πίνακας 1.1.- Πραγματική αύξηση του Α.Ε.Π. 2004–14 / (% μεταβολής σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος)

	GDP									GDP per capita			
	(billion EUR)					(billion PPS)				(PPS, EU-28 = 100)			(EUR)
	2003	2004	2012	2013	2014	2003	2012 (*)	2013	2003	2012 (*)	2013	2014	
EU-28	10 490	11 016	13 426	13 520	13 921	10 490	13 426	13 520	100	100	100	27 300	
Euro area (EA-19)	7 825	8 157	9 846	9 931	10 111	7 599	9 607	9 621	109	107	107	29 800	
Belgium	282	298	388	395	402	271	350	351	123	120	119	36 000	
Bulgaria	19	21	41	41	42	55	87	86	33	45	45	5 800	
Czech Republic	88	96	161	157	155	169	229	230	77	82	82	14 700	
Denmark	193	202	251	253	257	142	185	186	124	125	124	45 600	
Germany	2 217	2 268	2 750	2 809	2 904	2 040	2 661	2 673	116	123	122	35 200	
Estonia	9	10	18	19	20	15	25	26	52	71	73	14 800	
Ireland	145	155	173	175	185	121	158	159	141	130	130	40 200	
Greece	179	193	194	182	179	219	217	214	93	74	73	16 300	
Spain	803	861	1 055	1 049	1 058	901	1 166	1 165	100	94	94	22 800	
France	1 637	1 711	2 091	2 114	2 142	1 474	1 863	1 869	111	107	107	32 400	
Croatia	31	33	44	44	43	51	69	69	56	61	61	10 200	
Italy	1 391	1 449	1 615	1 609	1 616	1 376	1 608	1 595	112	101	99	26 600	
Cyprus	13	14	19	18	18	14	21	20	94	93	89	20 500	
Latvia	10	12	22	23	24	22	32	34	45	60	64	12 100	
Lithuania	.	18	33	35	36	.	55	57	48	69	73	12 400	
Luxembourg	26	28	44	45	.	23	37	37	240	264	257	.	
Hungary	75	83	99	101	103	133	170	174	62	65	66	10 500	
Malta	5	5	7	8	8	7	9	10	82	84	86	18 600	
Netherlands	506	520	641	643	655	461	587	586	133	132	131	38 900	
Austria	231	242	317	323	329	220	288	289	127	129	128	38 500	
Poland	192	205	386	396	413	388	670	689	48	66	67	10 700	
Portugal	146	152	168	169	173	175	211	217	78	76	79	16 600	
Romania	53	61	134	144	150	142	281	289	31	53	55	7 500	
Slovenia	26	28	36	36	37	35	44	45	83	82	82	18 100	
Slovakia	30	35	72	74	75	63	106	108	55	74	75	13 900	
Finland	152	158	200	202	204	127	166	164	114	115	113	37 400	
Sweden	293	307	423	436	429	242	318	324	127	126	127	44 300	
United Kingdom	1 720	1 850	2 041	2 017	2 222	1 568	1 810	1 852	123	107	109	34 400	
Iceland	10	11	11	12	13	8	10	10	126	116	119	39 500	
Norway	202	213	397	393	377	150	253	252	154	190	186	73 400	
Switzerland	312	317	518	516	.	225	340	348	136	162	163	.	
Montenegro	39	40	.	
FYR of Macedonia	4	5	8	8	.	11	19	20	27	34	36	.	
Albania	21	.	.	28	28	.	
Serbia	19	20	32	34	33	.	70	70	.	37	37	.	
Turkey	35	52	53	.	
Bosnia and Herzegovina	28	29	.	
Japan	111	102	103	.	
United States	10 176	9 868	12 580	12 626	13 112	9 704	12 289	12 662	157	148	150	41 100	

(*) Break in series.

Source: Eurostat (online data codes: nama_10_gdp, nama_10_pc and tec00114)

Πηγή: Eurostat

Πίνακας 1.2. - Το ΑΕΠ σε τρέχουσες τιμές αγοράς, 2006–15

UNIT	Current prices, million euro									
NA_ITEM	Gross domestic product at market prices									
GEO/TIME	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
European Union (28 countries)	12.181.944,0	12.914.631,9	12.994.979,5	12.254.796,7	12.793.540,3	13.179.490,3	13.431.784,6	13.548.112,6	13.957.518,9	14.635.153,9
European Union (15 countries)	11.374.151,4	11.976.949,8	11.932.650,4	11.310.916,7	11.777.878,2	12.114.214,9	12.355.274,9	12.453.412,9	12.833.354,5	13.461.515,6
Euro area (EA11-2000, EA12-2002)	8.750.372,9	9.253.316,6	9.493.777,9	9.228.035,4	9.483.310,5	9.747.610,7	9.778.507,2	9.874.002,6	10.069.718,7	10.406.506,2
Euro area (19 countries)	8.903.693,0	9.400.545,0	9.633.149,2	9.287.847,3	9.543.829,0	9.799.018,0	9.833.824,6	9.931.770,0	10.106.163,0	10.406.506,2
Euro area (18 countries)	8.879.613,8	9.371.504,3	9.600.452,9	9.260.912,5	9.515.801,3	9.767.754,9	9.800.489,9	9.896.807,8	10.069.718,7	10.369.382,6
Euro area (12 countries)	8.750.372,9	9.218.164,0	9.430.876,0	9.103.429,7	9.353.953,7	9.597.176,7	9.625.406,0	9.719.530,4	9.887.833,6	10.181.712,8
Belgium	326.662,0	344.713,0	354.066,0	348.781,0	365.101,0	379.106,0	387.447,0	392.675,0	400.408,0	409.407,0
Bulgaria	27.349,9	32.708,0	37.373,3	37.245,0	37.723,8	40.955,1	41.693,3	41.911,8	42.750,9	44.162,3
Czech Republic	123.743,2	138.004,0	160.961,5	148.357,4	156.369,7	164.040,5	161.434,3	157.741,6	156.660,0	166.964,1
Denmark	225.592,0	233.439,5	241.087,3	230.213,3	241.516,9	246.074,7	252.915,2	255.235,4	260.581,6	266.178,7
Germany (until 1990 former territories)	2.393.250,0	2.513.230,0	2.561.740,0	2.460.280,0	2.580.060,0	2.703.120,0	2.754.860,0	2.820.820,0	2.915.650,0	3.025.900,0
Estonia	13.521,7	16.246,4	16.517,3	14.145,9	14.718,5	16.667,6	18.006,0	19.014,9	19.962,7	20.460,9
Ireland	185.060,7	197.293,4	187.687,2	169.704,3	167.124,3	173.070,2	175.753,6	180.209,3	193.159,6	255.815,2
Greece	217.861,6	232.694,6	241.990,4	237.534,2	226.031,4	207.028,9	191.203,9	180.389,0	177.559,4	176.022,7
Spain	1.007.974,0	1.080.807,0	1.116.207,0	1.079.034,0	1.080.913,0	1.070.413,0	1.042.872,0	1.031.272,0	1.041.160,0	1.081.190,0
France	1.853.267,0	1.945.670,0	1.995.850,0	1.939.017,0	1.998.481,0	2.059.284,0	2.086.929,0	2.115.256,0	2.139.964,0	2.181.064,0
Croatia	40.197,8	43.925,8	48.129,8	45.090,7	45.004,3	44.708,6	43.933,7	43.487,1	43.019,8	43.897,0
Italy	1.548.473,4	1.609.550,8	1.632.150,8	1.572.878,3	1.604.514,5	1.637.462,9	1.613.265,0	1.604.477,9	1.611.884,0	1.636.371,7
Cyprus	16.140,7	17.453,8	18.822,0	18.482,3	19.117,7	19.547,1	19.468,9	18.064,6	17.393,7	17.420,6
Latvia	17.235,0	22.639,5	24.317,9	18.731,2	17.772,4	20.144,2	21.982,7	22.805,2	23.580,9	24.377,7
Lithuania	24.079,2	29.040,7	32.696,3	26.934,8	28.027,7	31.263,1	33.334,7	34.962,2	36.444,4	37.123,6
Luxembourg	33.409,3	36.766,1	37.647,4	36.268,2	39.525,5	42.226,9	43.574,1	46.541,1	48.897,5	52.112,5
Hungary	91.345,0	101.605,9	107.503,1	93.670,7	98.198,4	100.704,5	98.972,8	101.273,3	104.239,1	108.747,9
Malta	5.386,1	5.757,5	6.128,7	6.138,6	6.599,5	6.879,5	7.217,4	7.665,3	8.084,3	8.805,7
Netherlands	579.212,0	613.280,0	639.163,0	617.540,0	631.512,0	642.929,0	645.164,0	652.748,0	663.008,0	676.531,0
Austria	266.478,0	282.346,9	291.930,4	286.188,4	294.627,5	308.630,3	317.117,0	322.539,2	330.417,6	339.896,0
Poland	274.602,5	313.874,0	366.182,3	317.082,9	361.744,3	380.176,9	389.273,3	394.601,8	410.856,3	427.737,4
Portugal	166.248,7	175.467,7	178.872,6	175.448,2	179.929,8	176.166,6	168.398,0	170.269,3	173.446,2	179.369,1
Romania	98.418,6	125.403,4	142.396,3	120.409,2	126.746,4	133.305,9	133.511,4	144.253,5	150.230,1	160.352,8
Slovenia	31.561,2	35.152,6	37.951,2	36.166,2	36.252,4	36.896,3	35.988,3	35.907,5	37.303,2	38.543,2
Slovakia	45.396,2	56.090,6	65.839,8	63.818,5	67.387,1	70.443,5	72.420,0	73.835,1	75.560,5	78.070,8
Finland	172.614,0	186.584,0	193.711,0	181.029,0	187.100,0	196.869,0	199.793,0	203.338,0	205.364,0	209.149,0
Sweden	334.876,5	356.434,3	352.317,1	309.678,7	369.076,6	404.945,5	423.340,7	435.752,1	430.642,3	444.617,3
United Kingdom	2.135.220,7	2.237.031,3	1.964.449,7	1.705.456,0	1.833.021,3	1.876.151,1	2.065.736,8	2.048.328,0	2.260.804,8	2.575.719,2
Iceland	13.627,6	15.565,2	10.719,5	9.204,9	9.995,1	10.534,7	11.057,1	11.634,0	12.938,4	15.075,0
Norway	275.289,8	293.128,0	316.813,6	278.386,1	323.587,2	358.248,4	396.678,0	393.397,2	377.538,1	349.896,8
Switzerland	342.123,1	348.864,9	376.326,4	388.781,9	439.140,5	501.642,7	517.666,2	515.680,3	528.779,8	
Montenegro	:	:	:	:	3.125,1	3.264,8	3.181,5	3.362,5	3.457,9	
Former Yugoslav Republic of Macedonia	5.472,2	6.094,5	6.772,1	6.766,5	7.108,3	7.544,2	7.584,8	8.149,6	8.529,4	9.091,7
Albania	:	:	:	:	:	:	:	:	:	
Serbia	24.434,6	29.451,6	33.704,5	30.654,7	29.766,3	33.423,8	31.683,1	34.262,9	33.318,6	32.907,7
Kosovo (under United Nations supervision)	:	:	3.882,8	4.069,6	4.402,0	4.814,5	5.058,8	5.326,6	5.567,5	

Πηγή: Eurostat

Πίνακας 1.3. - Πραγματική αύξηση του ΑΕΠ, 2004–14

(% μεταβολής σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος· μέσος όρος 2004–14)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Average 2004–14
EU-28	2.5	2.0	3.4	3.1	0.5	-4.4	2.1	1.7	-0.5	0.0	1.3	0.9
Euro area (EA-19)	2.2	1.7	3.3	3.1	0.5	-4.5	2.0	1.6	-0.8	-0.4	0.9	0.7
Belgium	3.4	1.9	2.6	3.0	1.0	-2.6	2.5	1.6	0.1	0.3	1.1	1.1
Bulgaria	6.6	6.0	6.5	6.9	5.8	-5.0	0.7	2.0	0.5	1.1	1.7	2.5
Czech Republic	4.9	6.4	6.9	5.5	2.7	-4.8	2.3	2.0	-0.8	-0.7	2.0	2.1
Denmark	2.6	2.4	3.8	0.8	-0.7	-5.1	1.6	1.2	-0.7	-0.5	1.1	0.4
Germany	1.2	0.7	3.7	3.3	1.1	-5.6	4.1	3.6	0.4	0.1	1.6	1.3
Estonia	6.5	9.5	10.4	7.9	-5.3	-14.7	2.5	8.3	4.7	1.6	2.1	2.4
Ireland	4.6	5.7	5.5	4.9	-2.6	-6.4	-0.3	2.8	-0.3	0.2	4.8	1.4
Greece	5.0	0.9	5.8	3.5	-0.4	-4.4	-5.4	-8.9	-6.6	-3.9	0.8	-2.0
Spain	3.2	3.7	4.2	3.8	1.1	-3.6	0.0	-0.6	-2.1	-1.2	1.4	0.6
France	2.8	1.6	2.4	2.4	0.2	-2.9	2.0	2.1	0.3	0.3	0.4	0.9
Croatia	4.1	4.2	4.8	5.2	2.1	-7.4	-1.7	-0.3	-2.2	-0.9	-0.4	0.3
Italy	1.6	0.9	2.0	1.5	-1.0	-5.5	1.7	0.6	-2.8	-1.7	-0.4	-0.5
Cyprus	4.4	3.9	4.5	4.9	3.6	-2.0	1.4	0.3	-2.4	-5.4	-2.3	0.6
Latvia	8.9	10.2	11.6	9.8	-3.2	-14.2	-2.9	5.0	4.8	4.2	2.4	2.5
Lithuania (*)	.	.	7.4	11.1	2.6	-14.8	1.6	6.1	3.8	3.3	2.9	2.4
Luxembourg (*)	4.9	4.1	4.9	6.5	0.5	-5.3	5.1	2.6	-0.2	2.0	.	2.2
Hungary	4.8	4.3	4.0	0.5	0.9	-6.6	0.8	1.8	-1.5	1.5	3.6	0.9
Malta	0.4	3.8	1.8	4.0	3.3	-2.5	3.5	2.3	2.5	2.7	3.5	2.5
Netherlands	1.9	2.3	3.8	4.2	2.1	-3.3	1.1	1.7	-1.6	-0.7	0.9	1.0
Austria	2.7	2.1	3.4	3.6	1.5	-3.8	1.9	3.1	0.9	0.2	0.3	1.3
Poland	5.1	3.5	6.2	7.2	3.9	2.6	3.7	4.8	1.8	1.7	3.4	3.9
Portugal	1.8	0.8	1.6	2.5	0.2	-3.0	1.9	-1.8	-4.0	-1.6	0.9	-0.3
Romania	8.4	4.2	8.1	6.9	8.5	-7.1	-0.8	1.1	0.6	3.4	2.8	2.7
Slovenia	4.4	4.0	5.7	6.9	3.3	-7.8	1.2	0.6	-2.6	-1.0	2.6	1.2
Slovakia	5.2	6.5	8.3	10.7	5.4	-5.3	4.8	2.7	1.6	1.4	2.4	3.8
Finland	3.9	2.8	4.1	5.2	0.7	-8.3	3.0	2.6	-1.4	-1.3	-0.1	0.7
Sweden	4.3	2.8	4.7	3.4	-0.6	-5.2	6.0	2.7	-0.3	1.3	2.1	1.7
United Kingdom	2.5	2.8	3.0	2.6	-0.3	-4.3	1.9	1.6	0.7	1.7	2.8	1.2
Iceland	8.2	6.0	4.2	9.7	1.2	-5.1	-3.1	2.4	1.3	3.6	1.9	2.1
Norway	4.0	2.6	2.4	2.9	0.4	-1.6	0.6	1.0	2.7	0.7	2.2	1.4
Switzerland (*)	2.8	3.0	4.0	4.1	2.3	-2.1	3.0	1.8	1.1	1.9	.	2.1
FYR of Macedonia
Albania	3.4	3.7	2.5	1.6	.	.	.
Serbia	9.0	5.5	4.9	5.9	5.4	-3.1	0.6	1.4	-1.0	2.6	-1.8	2.0
United States	3.8	3.3	2.7	1.8	-0.3	-2.8	2.5	1.6	2.3	2.2	2.4	1.6

(*) Average 2005–14 instead of 2004–14.

(*) Average 2004–13 instead of 2004–14.

Source: Eurostat (online data code: nama_10_gdp)

Πηγή: Eurostat

Πίνακας 2.1. - Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία σε βασικές τιμές, 2003 και 2013

(% της συνολικής ακαθάριστης προστιθέμενης αξίας)

	Agriculture, hunting, forestry & fishing		Industry		Construction		Distributive trades, transport, accommodation and food services		Information and communication		Financial and insurance activities		Real estate activities		Professional, scientific, technical, administrative and support services		Public administration, defence, education, human health and social work activities		Arts, entertainment and recreation; other services (*)	
	2003	2013	2003	2013	2003	2013	2003	2013	2003	2013	2003	2013	2003	2013	2003	2013	2003	2013	2003	2013
EU-28	2.0	1.7	20.3	19.1	6.2	5.7	19.7	19.0	5.0	4.5	5.3	5.5	10.0	11.2	9.7	10.4	18.4	19.4	3.4	3.6
Euro area (EA-18)	2.1	1.7	20.6	19.3	6.1	5.6	19.6	18.8	4.6	4.2	5.0	5.1	10.5	11.7	9.7	10.4	18.4	19.6	3.5	3.7
Belgium	1.1	0.8	19.9	15.6	5.0	5.7	20.5	19.8	4.1	4.1	5.9	6.5	9.3	8.9	11.4	13.2	20.8	23.3	2.0	2.1
Bulgaria	10.4	4.9	23.2	25.2	4.8	5.6	22.2	19.5	4.2	5.4	4.2	7.2	11.5	9.7	3.9	5.6	14.2	14.4	1.2	2.4
Czech Republic	2.7	2.4	29.3	31.8	6.7	6.0	22.5	19.2	4.7	4.7	3.3	4.4	6.0	7.1	6.5	6.8	15.7	15.3	2.6	2.4
Denmark	1.9	1.3	19.6	16.9	5.3	4.6	20.2	19.7	4.5	4.2	5.4	6.5	10.0	10.8	6.6	8.9	23.1	23.7	3.4	3.5
Germany	0.9	0.8	24.5	25.5	4.5	4.7	16.2	14.5	4.0	3.9	4.9	4.1	11.6	12.2	11.1	11.4	17.9	18.4	4.5	4.6
Estonia	4.0	3.6	22.4	21.5	6.5	7.6	24.9	23.2	4.9	4.9	3.8	3.2	11.1	11.0	6.4	8.0	13.3	14.7	2.7	2.4
Ireland	2.4	1.9	27.3	26.3	7.9	1.7	16.2	15.6	6.2	9.0	9.4	10.1	7.6	6.9	6.5	8.7	14.8	17.8	1.8	2.1
Greece	5.5	3.7	12.6	14.6	6.6	1.8	30.3	22.7	4.1	4.5	4.3	4.8	11.5	16.7	3.8	4.6	17.7	21.6	3.7	4.9
Spain	3.8	2.6	19.0	17.5	12.1	7.8	23.6	25.9	4.6	4.0	4.8	3.9	6.2	8.4	6.4	7.8	15.9	18.3	3.6	3.8
France (*)	2.2	1.8	16.2	12.8	5.2	6.0	18.8	18.2	5.2	4.2	4.3	5.0	12.0	13.3	11.4	12.4	21.4	22.9	3.3	3.4
Croatia (*)	5.2	4.4	21.6	21.0	7.0	5.3	23.2	20.7	5.1	4.8	5.7	6.7	9.1	11.1	5.5	7.5	15.1	15.8	2.4	2.7
Italy	2.5	2.1	20.8	18.3	5.8	5.6	21.1	20.8	4.8	3.9	4.9	5.5	12.0	14.3	8.8	8.8	16.2	16.8	3.2	3.8
Cyprus	3.3	2.7	11.9	8.7	10.2	4.0	24.1	24.3	4.6	4.5	5.9	10.2	9.7	11.6	5.7	7.6	20.7	22.1	3.8	4.2
Latvia	4.1	4.9	17.6	18.7	6.3	6.4	30.5	29.1	5.6	4.4	3.5	3.7	7.7	9.9	5.4	7.0	16.5	13.4	2.8	2.6
Lithuania	5.0	3.8	24.2	24.5	7.0	6.5	28.4	33.2	5.0	3.1	1.7	2.4	6.2	5.5	4.7	5.6	15.5	13.5	2.4	1.8
Luxembourg	0.6	0.3	11.7	5.9	7.0	6.3	17.7	17.6	5.8	6.2	23.2	25.4	9.9	9.6	8.0	10.9	14.2	15.8	1.8	2.0
Hungary	4.6	4.8	25.2	26.0	5.5	4.1	17.2	17.6	5.0	5.1	4.1	4.9	8.2	8.6	7.5	8.4	19.7	17.6	3.0	2.9
Malta	2.4	1.7	19.6	12.8	5.0	4.1	25.4	21.0	4.8	6.4	5.7	8.1	6.4	5.7	8.3	10.8	18.4	19.4	4.0	9.9
Netherlands	2.2	1.6	18.2	19.7	5.7	4.7	20.2	18.6	5.3	4.5	7.3	8.7	7.1	6.1	10.7	10.9	20.8	22.5	2.6	2.6
Austria	1.7	1.5	22.8	21.7	7.5	6.9	22.7	21.9	3.8	3.2	5.2	5.0	8.7	10.0	7.6	9.1	17.3	17.6	2.7	2.9
Poland	4.4	3.8	23.5	24.7	6.2	6.5	25.4	27.3	4.4	3.5	4.2	4.3	7.0	5.9	6.3	7.2	15.0	13.7	3.6	3.1
Portugal	3.1	2.4	19.0	18.9	7.7	4.3	23.0	25.4	3.8	3.6	6.2	5.8	8.0	10.2	5.7	6.5	21.2	20.1	2.4	2.9
Romania	13.0	6.4	27.8	34.3	6.8	9.2	19.0	12.5	4.8	3.9	2.1	2.5	7.5	9.0	3.4	7.0	13.3	11.9	2.4	3.4
Slovenia	2.5	2.9	28.2	25.7	6.2	5.7	19.4	20.6	3.8	4.5	4.5	4.1	7.6	7.5	8.4	9.0	16.6	17.4	2.9	2.7
Slovakia	4.5	3.0	28.7	26.7	6.2	7.6	22.4	22.8	3.9	4.5	3.8	4.1	7.8	6.8	5.6	7.7	14.9	13.5	2.2	3.4
Finland	3.1	2.8	26.5	18.7	6.0	6.8	17.9	17.0	5.4	5.2	2.4	2.5	10.7	13.1	5.9	8.4	19.3	22.2	2.7	3.3
Sweden	1.9	1.5	22.8	18.8	4.6	5.4	17.3	17.5	5.3	5.4	4.1	4.9	10.0	9.2	7.6	9.9	23.6	24.3	2.8	3.1
United Kingdom	0.9	0.6	17.6	14.3	6.7	6.1	19.8	18.5	7.1	6.6	6.8	7.8	8.6	10.9	11.5	12.5	17.8	19.3	3.4	3.5
Iceland (*)	7.4	7.9	15.7	19.8	8.2	4.6	16.7	17.1	5.4	4.1	8.0	6.5	8.5	9.9	6.4	6.9	21.4	20.3	2.5	2.7
Norway	1.5	1.5	33.2	34.6	4.6	6.2	16.7	12.8	4.2	3.4	4.0	5.2	8.0	6.9	5.5	7.4	19.9	20.0	2.4	1.9
Switzerland	1.0	0.8	20.9	20.8	5.5	5.6	22.0	21.9	4.3	3.9	12.0	11.1	0.8	0.8	7.2	8.5	17.6	17.9	8.7	8.8
Montenegro (*)	:	8.8	:	12.4	:	5.5	:	27.6	:	5.9	:	4.9	:	8.6	:	4.5	:	19.5	:	2.3
FYR of Macedonia (*)	:	10.3	:	17.8	:	7.9	:	21.6	:	4.0	:	3.4	:	12.0	:	3.7	:	16.7	:	2.6
Serbia	13.3	11.4	23.6	25.3	4.5	3.3	15.2	17.5	4.6	5.8	3.2	3.7	13.3	11.1	3.0	6.4	18.9	15.6	2.1	2.5
Turkey	11.1	8.3	23.4	21.6	4.5	5.0	29.1	29.9	2.5	2.2	3.8	3.8	9.5	11.2	4.0	5.8	9.9	10.4	1.9	1.6

(*) Includes also activities of household and extra-territorial organisations and bodies.

(*) 2012 instead of 2013.

Source: Eurostat (online data code: nama_nace10_c)

Πηγή: Eurostat

Πίνακας 2.2. Πραγματική παραγωγικότητα της εργασίας, 2004–14

(2010 = 100)

	Per person employed						Per hour worked					
	2004	2006	2008	2010	2012	2014	2004	2006	2008	2010	2012	2014
EU-28	97	99	100	100	102	103	95	98	99	100	103	103
Euro area (EA-19)	97	99	100	100	101	102	95	98	99	100	102	103
Belgium	98	100	101	100	100	101	98	99	100	100	99	100
Bulgaria	87	92	99	100	108	111	86	92	96	100	108	111
Czech Republic	87	96	100	100	101	102	86	96	100	100	102	103
Denmark	99	102	98	100	101	101	96	99	97	100	100	101
Germany	97	101	102	100	102	102	95	99	100	100	103	103
Estonia	85	96	98	100	105	106	80	90	93	100	104	107
Ireland	95	96	95	100	105	106	91	92	93	100	105	105
Greece	103	107	107	100	99	99	100	101	103	100	97	98
Spain	95	94	96	100	104	105	93	94	95	100	104	107
France	97	99	100	100	102	:	96	100	99	100	102	:
Croatia (*)	107	111	105	100	105	104	:	:	:	:	:	:
Italy	102	103	102	100	98	97	100	101	100	100	100	100
Cyprus	94	97	100	100	102	101	93	96	100	100	101	102
Latvia (†)	77	93	96	100	107	113	70	94	93	100	107	113
Lithuania	:	89	101	100	108	111	:	90	98	100	109	114
Luxembourg	103	106	103	100	97	:	93	96	93	100	100	:
Hungary	92	100	103	100	100	101	91	99	102	100	104	107
Malta	96	98	101	100	100	98	97	96	98	100	103	104
Netherlands	96	99	101	100	100	101	94	99	100	100	99	101
Austria	99	101	103	100	101	100	92	96	99	100	102	102
Poland (‡)	86	89	92	100	106	110	84	88	91	100	106	110
Portugal	93	95	97	100	100	101	92	95	97	100	102	103
Romania (‡)	81	92	106	100	108	114	82	91	105	100	111	117
Slovenia	91	99	103	100	100	103	88	100	104	100	103	104
Slovakia	79	88	97	100	103	106	82	89	98	100	103	108
Finland	98	101	103	100	99	99	96	100	102	100	100	101
Sweden	93	98	98	100	100	101	95	101	99	100	101	102
United Kingdom	97	101	101	100	101	102	96	99	101	100	100	100
Norway	104	104	100	100	100	101	:	:	:	:	:	:

(*) Per person employed, 2008: break in series.

(†) 2006: break in series.

(‡) 2006, 2008, 2010, 2012 and 2014: break in series.

(§) 2012 and 2014: break in series.

Source: Eurostat (online data code: nama_10_ip_ulc)

Πίνακας 2.3. Καταναλωτικές δαπάνες των νοικοκυριών, 2004, 2009 και 2014

	As a proportion of GDP (%)			Per capita (euro)		
	2004	2009	2014	2004	2009	2014
Belgium	49.5	50.4	50.5	14 200	16 300	18 200
Bulgaria	68.7	62.7	61.6	1 800	3 000	3 600
Czech Republic	48.5	48.2	47.8	4 600	6 800	7 000
Denmark	46.3	47.1	47.0	17 300	19 600	21 400
Germany	55.8	55.8	53.7	15 400	16 700	18 900
Estonia	54.5	52.0	50.5	3 900	5 500	7 500
Ireland	44.1	47.3	43.3	16 900	17 500	17 400
Greece	63.4	67.6	69.5	11 100	14 300	11 300
Spain	57.1	55.1	58.0	11 500	12 800	13 200
France	52.9	54.2	53.1	14 500	16 300	17 200
Croatia	59.2	57.4	59.2	4 600	6 000	6 000
Italy	58.6	60.1	60.3	14 700	15 900	16 000
Cyprus	60.6	63.1	68.7	11 500	14 400	14 100
Latvia	61.3	60.2	60.4	3 200	5 300	7 300
Lithuania	64.9	67.9	63.7	3 500	5 800	7 900
Luxembourg (*)	35.4	33.1	29.6	21 300	24 000	24 600
Hungary	53.3	51.9	49.0	4 400	4 800	5 100
Malta	61.5	59.5	53.8	7 500	8 900	10 000
Netherlands	48.6	44.5	43.9	15 500	16 600	17 100
Austria	52.4	51.9	52.0	15 500	17 800	20 000
Poland	63.1	60.8	59.2	3 400	5 000	6 400
Portugal	61.8	62.8	64.0	9 000	10 400	10 600
Romania	67.4	60.0	60.9	1 900	3 500	4 600
Slovenia (*)	53.3	53.9	52.1	7 400	9 500	9 400
Slovakia	55.9	59.5	55.7	3 600	7 000	7 700
Finland	47.3	49.9	52.6	14 300	16 900	19 600
Sweden	44.3	45.6	45.0	15 100	15 200	20 000
United Kingdom	61.4	61.3	61.6	19 000	16 400	21 200
Iceland	54.9	49.2	50.6	20 800	14 100	20 000
Norway	42.5	40.3	39.0	19 700	23 200	28 600
Switzerland (*)	56.4	53.5	52.7	24 000	26 700	33 600
FYR of Macedonia (*)	80.1	76.0	71.1	1 800	2 500	2 800
Albania (*)	:	80.3	77.5	:	:	:
Serbia (*)	74.8	76.8	75.3	2 000	3 200	3 600

(*) 2013 instead of 2014.

(*) 2009: break in series per capita.

(*) 2012 instead of 2014.

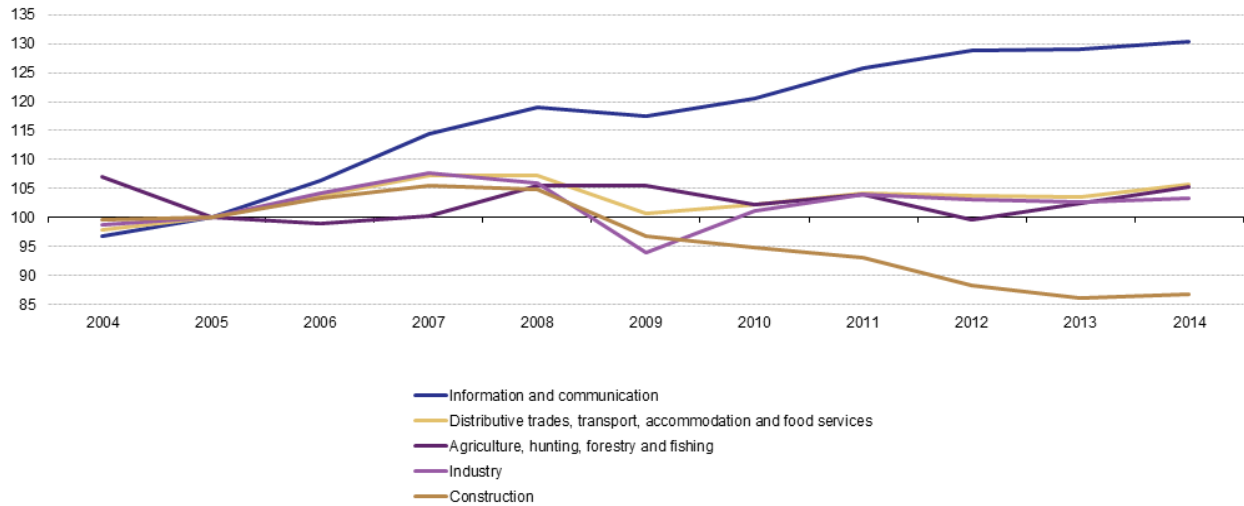
(*) Per capita: 2013 instead of 2014.

Source: Eurostat (online data codes: nama_10_gdp and nama_10_pc)

Πηγή: Eurostat

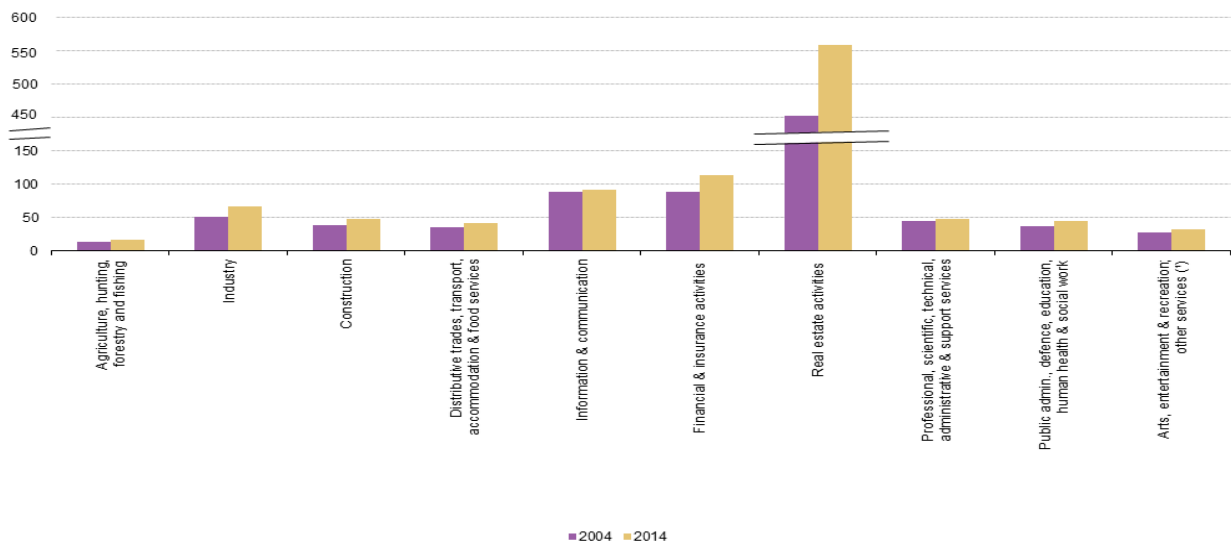
Γράφημα 2.1. Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία, EU-28, 2004-14

(2005 = 100)

Source: Eurostat (online data code: nama_10_a10)

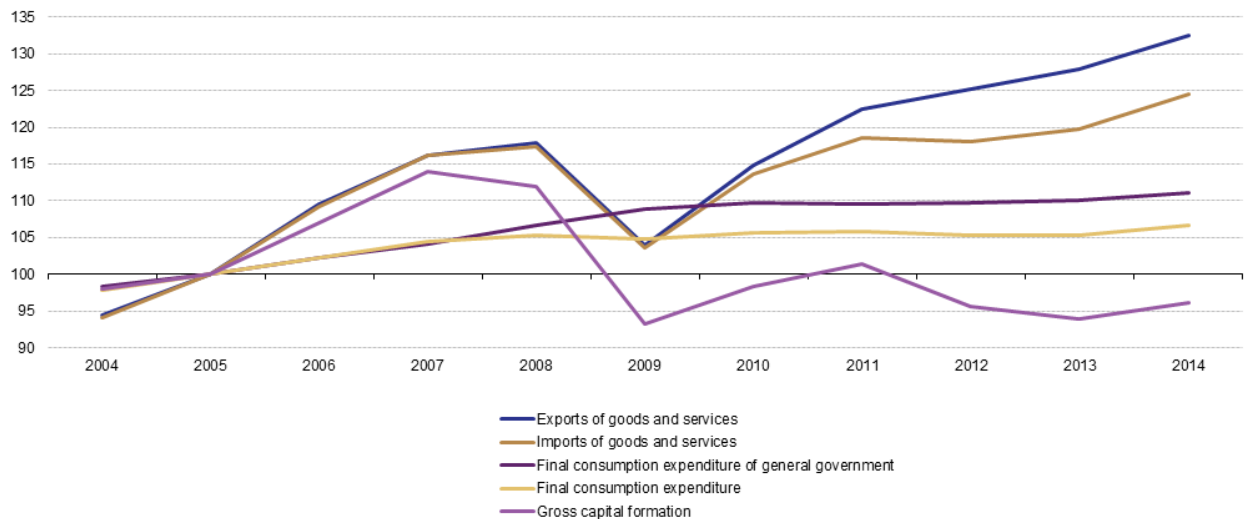
Γράφημα 2.2. Παραγωγικότητα της εργασίας, ΕΕ-28, 2004 και 2014 (1.000 ευρώ ανά απασχολούμενο)

(*) Includes also activities of household and extra-territorial organisations and bodies.
Source: Eurostat (online data codes: nama_10_a10 and nama_10_a10e)

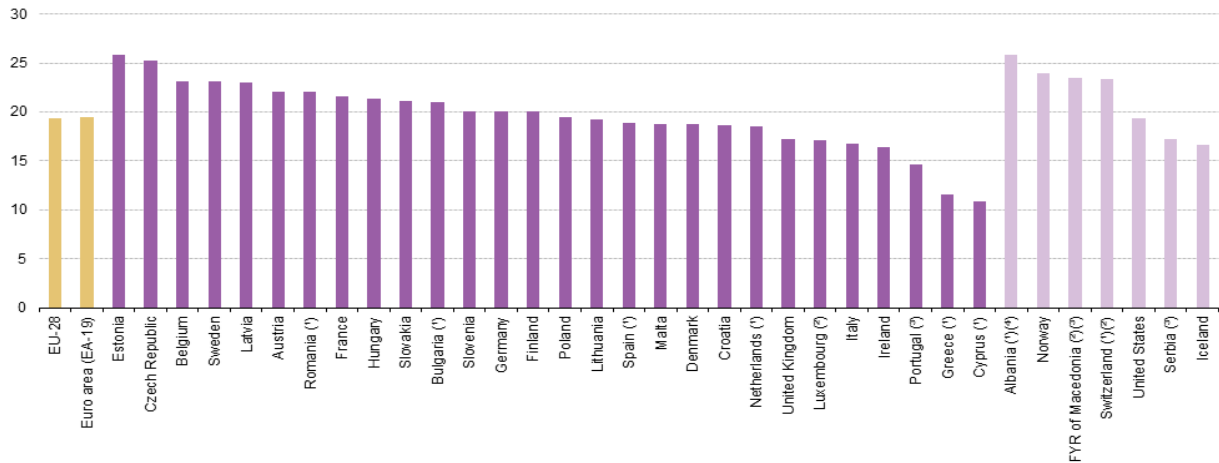
Πηγή: Eurostat

Γράφημα 2.3. Καταναλωτικές δαπάνες και ακαθάριστος σχηματισμός κεφαλαίου σε σταθερές τιμές, ΕΕ-28, 2004–14 (2005 = 100)

Source: Eurostat (online data code: nama_10_gdp)

Γράφημα 2.4. Ακαθάριστος σχηματισμός πάγιου κεφαλαίου, 2014 (% του Α.Ε.Π.)

(*) Provisional.

(*) 2013.

(*) Estimate.

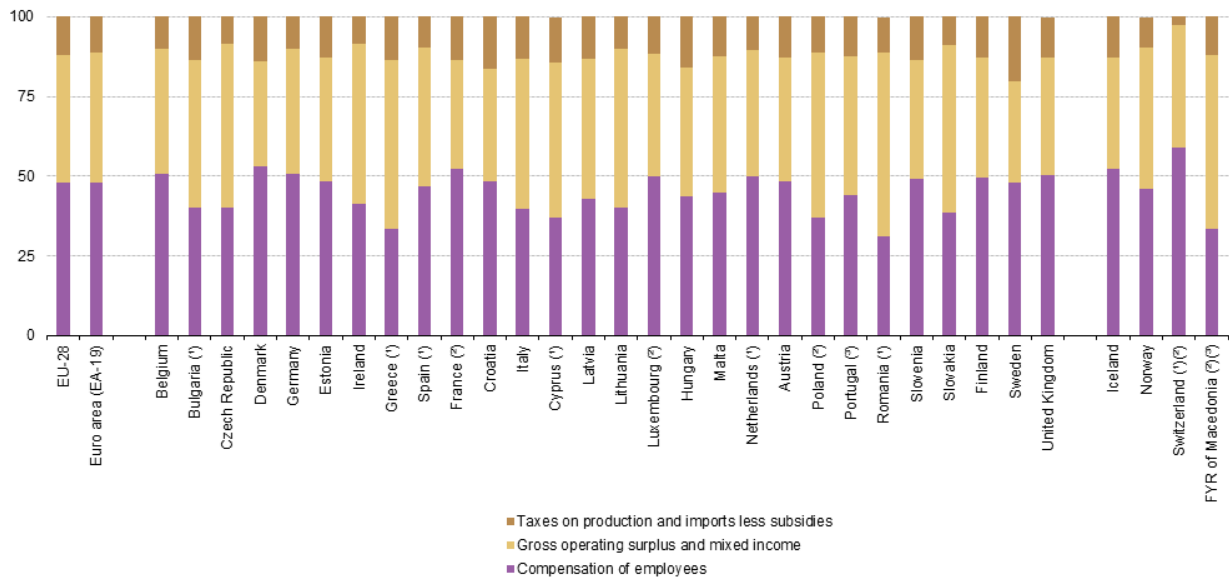
(*) 2012.

Source: Eurostat (online data code: nama_10_gdp)

Πηγή: Eurostat

Γράφημα 2.5. Κατανομή του εισοδήματος, 2014

(% του Α.Ε.Π.)

(*) Provisional.

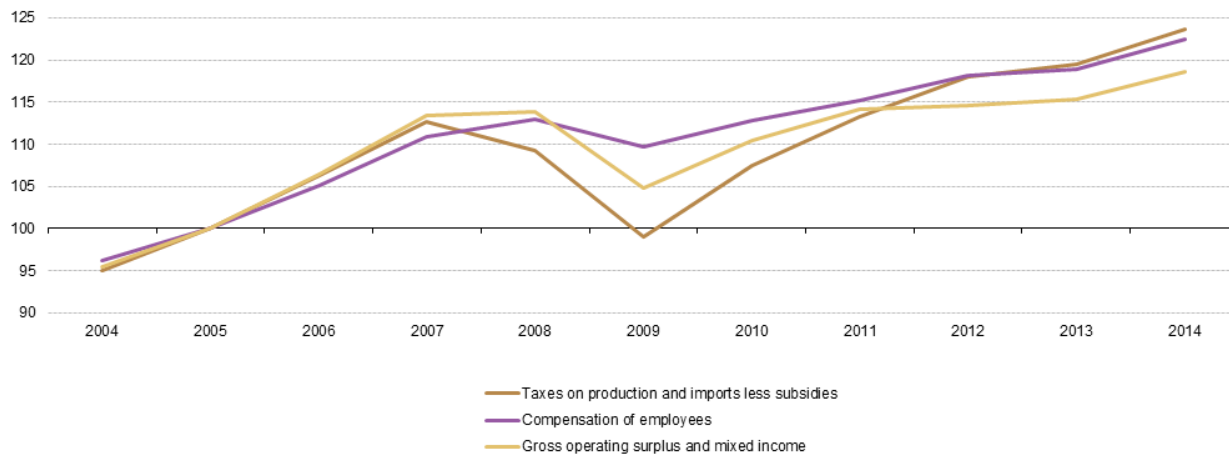
(*) 2013.

(*) Estimate.

Source: Eurostat (online data codes: nama_10_gdp or tec00016, tec00015 and tec00013)

Γράφημα 2.6. Κατανομή του εισοδήματος, ΕΕ-28, 2004–14

(2005 = 100)

Source: Eurostat (online data codes: nama_10_gdp or tec00016, tec00015 and tec00013)

Πηγή: Eurostat